

วารสารบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

JOURNAL OF GRADUATE STUDIES VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม 2553 ISSN : 1905-9647

Volume 4 No. 2

May – August 2010

เจ้าของ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่ 1 หมู่ที่ 20 กิโลเมตร 48 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 13180 โทรศัพท์ 02-529-4046 โทรสาร 02-529-1638 ต่อ 406
<http://grad.vru.ac.th>

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความทางวิชาการ ผลงานวิจัยของนักศึกษาและคณาจารย์
ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
2. เพื่อประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

คณะที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ คชสิทธิ์	อธิการบดี
รองศาสตราจารย์สมศิริ อรุโณทัย	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
รองศาสตราจารย์ ดร.มานะ ขาวเมฆ	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ธรรมพงษา	ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์
ศาสตราจารย์ พลโท.ดร. โอภาส รัตนบุรี	ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
รองศาสตราจารย์ ดร.ทองหล่อ วงษ์อินทร์	รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ เกตุรานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.เพียงพบ มนต์นวลปรางค์	รองศาสตราจารย์ ดร.สุรางค์ เมรานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนิรุช ลวดทอง	ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร
อาจารย์ ดร.ปิยะวรรณ เลิศพานิช	

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน) จำนวน 200 เล่ม

พิมพ์ที่ บริษัท แอดวานซ์ วิชั่น เซอร์วิส จำกัด 77/102 ซอยพฤษภาฯ 10/1 ถนนรามคำแหง 114
สะพานสูง กรุงเทพฯ 10240 โทรศัพท์ 02-372-0807-9 โทรสาร 02-372-0807

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้เขียนบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ และเผยแพร่ผลงานของคณาจารย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

เนื้อหาสาระในวารสารฉบับนี้ประกอบด้วยบทความงานวิจัยของผู้สำเร็จการศึกษา หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ จำนวนทั้งสิ้น 11 เรื่อง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการสำหรับนักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา

กองบรรณาธิการ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)

ประจำวารสารปีที่ 4 ฉบับที่ 2

1. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์	อุทัยรัตน์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย	บุญประเสริฐ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ทวิศักดิ์	จินดาบุรุษ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณี	ชะกร
5. อาจารย์ ดร.พลสันต์	โพธิ์ศรีทอง
6. อาจารย์ ดร.ไพจิตร	สะดวกการ
7. อาจารย์ ดร.ธีรพงษ์	บุญรักษา
8. อาจารย์ ดร.กิติมา	ทามาลี
9. อาจารย์ ดร.นพวรรณ	ทิพาปกรณ์

สารบัญ

	หน้า
บรรณาธิการ.....	ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	ค
สารบัญ.....	จ
ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรกับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมทรัพยากร น้ำบาดาล	
พิเชฐ ทรวงโพธิ์ วันทนีย์ ภูมิภัทราคม และธีรรัชนิภย์ ศิริโวหาร.....	1
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารระดับต้นสายงานรองผู้ว่าการผลิต ไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	
อัมรินทร์ สุขปาน วรณี เชาว์สุขุม และวันทนีย์ ภูมิภัทราคม.....	15
ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี	
พัชรินทร์ ขาวนิลรัตน์ ฉันทะ จันทะเสนา และฐิตินันท์ วาริวณิช.....	27
การศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี	
ทองคำ เพชรจิตต์ เปรมจิตร บุญสาย และอรสา โกศลนันทกุล.....	41
การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1	
จิตติภรณ์ เอื้อใจ สุรางค์ เมรานนท์ และอนงค์ อนันตรเวช.....	53
การประเมินหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ชุดเตรียมคนงานไทยก่อนเดินทางไปทำงานในประเทศ เกาหลี หลักสูตร 100 ชั่วโมงของโรงเรียนสอนภาษาทองทองสุข จังหวัดสระแก้ว	
บุญช่วย แซ่ไฉ่ อูษา คงทอง และกาญจนา สุจินะพงษ์.....	69
ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ เจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียน อพป. คลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว	
นัยนา คำนึ่ง เปรมจิตร บุญสาย และอูษา คงทอง.....	83
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมทางวิทยาศาสตร์	
รุ่งอรุณ กันเหตุ เปรมจิตร บุญสาย และอูษา คงทอง.....	95

สารบัญ (ต่อ)

การศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของครูโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว ศุมนนัตรี สีมาคุณ เปรมจิตร บุญสาย และอุษา คงทอง.....	105
ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ประคอง แสนจำหน่าย สุรางค์ เมรานนท์ และอนงค์ อนันตริยเวช	117
ความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ลัดดา อิ่มอกใจ ภิเชก จันท์เอี่ยม และสุรางค์ เมรานนท์.....	127
ภาคผนวก.....	139
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers) ประจำวารสาร.....	141
ใบตอบรับเป็นสมาชิก.....	143
รูปแบบการเขียนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา.....	145

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรกับแรงจูงใจในการทำงาน
ของบุคลากรกรมทรัพยากรน้ำบาดาล

THE RELATIONSHIP BETWEEN ORGANIZATIONAL CULTURE AND MOTIVATION
OF THE PERSONNEL IN THE DEPARTMENT OF GROUNDWATER RESOURCES

พิเชฐ ทรงโพธิ์ วันทนีย์ ภูมิภัทราคม และธีรธนิษฐ์ สิริโวหาร
Pichet Suangpo, Wantanee Phumpatrakom, and Teetanich Siriwoharn

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.ปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบวัฒนธรรมองค์กรของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล 2) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำงาน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับแรงจูงใจในการทำงาน และ 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรกับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมทรัพยากรน้ำบาดาล รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 320 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล รูปแบบวัฒนธรรมองค์กร และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยทดสอบค่าสหสัมพันธ์ไครสแควร์ (Chi-Square) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัยพบว่า

1. กรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งผลสำเร็จ รองลงมาคือแบบปรับตัว แบบเครือข่าย และแบบราชการ ตามลำดับ
2. บุคลากรกรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีระดับแรงจูงใจในการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับแรงจูงใจในการทำงานด้านความสำเร็จสูงสุด รองลงมาคือแรงจูงใจด้านผู้บริหาร แรงจูงใจด้านการยอมรับ และแรงจูงใจด้านสถานะทางสังคม ตามลำดับ ส่วนวัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัวมีระดับแรงจูงใจสูงสุดในระดับมาก รองลงมาคือวัฒนธรรมองค์กรแบบราชการ วัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งผลสำเร็จ และวัฒนธรรมองค์กรแบบเครือข่าย

3. ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงาน ของบุคลากร กรมทรัพยากร น้ำบาดาล ในทุกด้าน

4. รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรทั้ง 4 รูปแบบ มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงาน ของบุคลากร กรมทรัพยากรน้ำบาดาล คือ

4.1 วัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งผลสำเร็จ มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านการยอมรับ ด้านลักษณะของเนื้องาน ด้านสัมพันธภาพกับผู้บริหาร และมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจที่เกิดจากการบริหาร

4.2 วัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัว มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านความสำเร็จ ด้าน การยอมรับ ด้านลักษณะของเนื้องาน ด้านความก้าวหน้า ด้านสถานะทางสังคมด้านสัมพันธภาพกับผู้บริหาร ด้านเงินค่าจ้าง/เงินเดือน ด้านความยุติธรรม ด้านความดีความชอบมีความสัมพันธ์กับ เนื้องานการทำงาน และความเป็นกันเองในงาน

4.3 วัฒนธรรมองค์กรแบบเครือญาติ มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านความสำเร็จ ด้าน การยอมรับ ด้านความรับผิดชอบที่ได้รับ และมีความสัมพันธ์กับผู้บริหาร

4.4 วัฒนธรรมองค์กรแบบราชการ มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านการยอมรับ ด้าน ลักษณะของเนื้องาน ด้านความรับผิดชอบที่ได้รับ ด้านสัมพันธภาพกับผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กับ แรงจูงใจที่เกิดจากการบริหาร และมีความสัมพันธ์กับผู้บริหาร

ผลการวิจัย มีความสอดคล้องและเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ในเรื่องของ (1) ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงาน ของบุคลากร กรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2) รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงาน ของบุคลากรกรมทรัพยากรน้ำบาดาล

ABSTRACT

This research aimed to study 1) the pattern of organizational culture 2) the working motivation of personnel 3) the relationship between personnel's personal factors on the working motivation and 4) the relationship between the pattern of organizational culture and the working motivation of the personnel in the department of Groundwater Resources. This research was a survey research that collected the data from 320 staffs of the department of Groundwater Resources, Ministry of Natural Resources and Environment. The tool used to collect the data was a questionnaire asking about personal factors, pattern of organizational culture and working motivation of the personnel with a confidence value equal to 0.99. The research data was analyzed

using percentage, average, standard deviation and the hypotheses were tested using Chi-square correlation and Pearson Product Moment Correlation with statistically significant level at .05.

The results of this research were:

1. The pattern of organizational culture of the department of Groundwater Resources was an achievement culture, followed by adaptability, clan and bureaucratic culture, respectively.

2. Staffs of the department of Groundwater Resources overall had a working motivation at a high level. The level of incentive to work for success was the highest, followed by incentive to be an executive, incentive to be accepted, and incentive to gain social status, respectively. The adaptability culture overall had a working motivation at a high level, followed by bureaucratic, achievement, and clan culture, respectively.

3. All personal factors correlated with the working motivation of the personnel.

4. The 4 patterns of organizational culture correlated with the working motivation of the personnel in the department of Groundwater Resources as follows:

4.1 The achievement culture correlated with the incentive to be accepted, incentive in the job description, incentive in relation with executive, and incentive in management.

4.2 The adaptability culture correlated with the incentive to work for success, incentive to be accepted, incentive in the job description, incentive in evolution, incentive to gain social status, incentive in relative with executive, incentive in income, incentive in justice, incentive in feat, incentive in working conditions, and incentive in sociability.

4.3 The clan culture correlated with the incentive to work for success, incentive to be accepted, incentive in responsibility, and incentive in relative with executive.

4.4 The bureaucratic culture correlated with the incentive to be accepted, incentive in the job description, incentive in responsibility, incentive in relative with executive, incentive in management, and incentive to be an executive.

The results of this research agreed with the hypotheses in (1) personal factors correlated with working motivation (2) the pattern of organizational culture correlated with working motivation in the department of Groundwater Resources.

คำสำคัญ

วัฒนธรรมองค์กร แรงจูงใจในการทำงาน กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

ความสำคัญของปัญหา

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นจากการที่รัฐบาลมีนโยบายปฏิรูประบบราชการทุกกระทรวง ทบวง กรม เพื่อพัฒนาศักยภาพระบบราชการไทย ลดความซ้ำซ้อน ในกาปฏิบัติราชการ ให้ระบบราชการเป็นกลไกและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ เสริมสร้างสมรรถนะของประเทศให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 99 ก) โดยการยุบรวมหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับน้ำบาดาล จากส่วนราชการ 4 แห่งคือ กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงอุตสาหกรรม กรมโยธาธิการ กรมเร่งรัดพัฒนาชนบท กระทรวงมหาดไทย และกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข มารวมตั้งเป็นกรมทรัพยากรน้ำบาดาล สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แม้ว่าการจัดตั้งหน่วยงานกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ได้ผ่านมาแล้วเป็นเวลากว่า 6 ปี การปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ก็ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง และมีผลการปฏิบัติงานที่ต่ำกว่าที่ได้ทำความตกลงไว้ในคำรับรองการปฏิบัติราชการประจำปี สิ่งหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานก็คือ ความขัดแย้งระหว่างบุคลากรที่มาจากต่างหน่วยงาน บุคลากรส่วนหนึ่งจะมีความรู้สึกกว่า บุคลากรที่มาจากหน่วยงานเดิมของตนไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันจากองค์กรและผู้บริหาร มีการเลือกปฏิบัติ เช่นการพิจารณาแต่งตั้ง ในการดำรงตำแหน่ง การพิจารณาความดีความชอบประจำปี และการมอบหมายหน้าที่ในการปฏิบัติงานต่างๆ ความรู้สึกเหล่านี้ทำให้บุคลากรรู้สึกท้อแท้ขาดความกระตือรือร้น และปฏิบัติงานเพียงเพื่อให้แล้วเสร็จตามที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

ในปี พ.ศ. 2551 กรมทรัพยากรน้ำบาดาลปรับปรุงโครงสร้างองค์กรใหม่ ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2551 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอน 63 ก) ด้วยความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมขององค์กรเดิม การจัดการกับความหลากหลายของวัฒนธรรม จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ เพื่อการลดความขัดแย้ง และผลักดันให้ □ เกิดการทำงานเป็นทีมให้มีขึ้น อีกทั้งความพยายามในการปรับตัวขององค์กรให้สามารถคงอยู่ได้และทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในปัจจุบันนั้น สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งก็คือ วัฒนธรรมขององค์กร โดยองค์กรที่มีวัฒนธรรมขององค์กรที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความสำเร็จ จากการศึกษาของ ไชน์ (Schien, 1990: 274) พบว่าวัฒนธรรมองค์กรเป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร และคุนท์ (Koontz, 1988: 325) ยังพบว่าความสำเร็จขององค์กรส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมองค์กร สอดคล้องกับการศึกษาของ วรนุช เนตรพิศาลวนิช (2538 อ้างใน วีรพล จักย์ตรีมงคล, 2548: 1) ที่พบว่าวัฒนธรรมที่มีความขัดแย้งสูงจะส่งผลให้เกิดอุปสรรคและยับยั้งการพัฒนาองค์กรแต่ละแห่งจะมีรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรของตนเอง และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร เป็นเหตุให้ผู้วิจัย

เกิดแนวความคิดว่า รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรแบบใดที่มีความสัมพันธ์ก่อให้เกิดแรงจูงใจ หรือ กระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น สนใจในการปฏิบัติงาน มีความรักความผูกพัน ต่อองค์กร ซึ่งจะเป็ นวิธีที่ทำให้เกิดประสิทธิ ภาพและประสิทธิ ผลในการปฏิบัติงานขององค์กรได้ ดังเช่น ทองใบ สุธชารี (2551 : 164) กล่าวว่า การสร้างแรงจูงใจเป็นกลยุทธ์ที่องค์กรนำไปใช้เพื่อการ สร้างขวัญและกำลังใจให้พนักงานหรือบุคลากรขององค์กร ผู้บริหารจำเป็นจะต้องทำความเข้าใจเพื่อ แลกเปลี่ยนและปรับทฤษฎีให้เป็นภาคปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ทำให้องค์กรสามารถใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรมนุษย์ให้มากที่สุด การที่ผู้วิจัยนำประเด็นวัฒนธรรมองค์กรมาศึกษา โดยนำมาวิเคราะห์ที่ แสดงถึงความสัมพันธ์กับแรงจูงใจที่เป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคลากรเหล่านั้น ปฏิบัติงานอย่างมี ประสิทธิภาพด้วยความตั้งใจ มุ่งมั่น เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความรักความผูกพันและมี ความสุขในการปฏิบัติงานซึ่งส่งผลถึงความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เรื่องน้ำอุปโภค บริโภค ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้เป็ นแนวทางปรับปรุงการบริหารงานขององค์กร และเพื่อการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรที่มีความสัมพันธ์ ช่วยสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. กรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีวัฒนธรรมองค์กรรูปแบบใด
2. บุคลากรของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีแรงจูงใจในการทำงานอยู่ในระดับใด
3. ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรกรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจ

ในการทำงานหรือไม่ อย่างไร

4. รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรของบุคลากรกรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีความสัมพันธ์ กับแรงจูงใจในการทำงานหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบวัฒนธรรมองค์กร ของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำงาน ของบุคลากรกรมทรัพยากรน้ำบาดาล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล กับแรงจูงใจในการทำงาน ของบุคลากรกรมทรัพยากรน้ำบาดาล
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรกับแรงจูงใจในการทำงาน ของบุคลากร กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่วิจัยในครั้งนี้คือข้าราชการ และลูกจ้างประจำที่สังกัดหน่วยงานของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามโครงสร้างอัตรากำลังเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2551 ซึ่งมีจำนวน ข้าราชการ 423 คน ลูกจ้างประจำ 1,041 คน รวม 1,464 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณจากสูตรของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973 : 886-887) โดยมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 315 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง และการเลือกตัวอย่าง

ใช้วิธีในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบชั้นหรือแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ ตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ในแต่ละหน่วยงาน และใช้วิธีในการเลือกตัวอย่างคือการเลือกแบบง่ายด้วยวิธีสุ่ม (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก และเลือกจากทุกลำดับที่ 4 ที่จับได้ จากบัญชีรายชื่อทั้งหมดของบุคลากร กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล และรูปแบบวัฒนธรรมองค์กร

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา ตำแหน่งงาน อายุงานและรายได้ต่อเดือน

รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรตามแนวคิดของ ริชาร์ด เอล ดาฟท์ (Richard L.daft, 2004 : 367) แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ วัฒนธรรมแบบปรับตัว วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ วัฒนธรรมแบบเครือญาติ และวัฒนธรรมแบบราชการ

ตัวแปรตาม ได้แก่ แรงจูงใจตามทฤษฎีปัจจัยแห่งความสมหวัง ของ เฮอร์ซเบอร์ก (Herzberg, อ้างใน เจริญผล สุวรรณโชติ, 2551:59-61) ซึ่งแบ่งเป็นปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุน ดังนี้

ปัจจัยจูงใจ ได้แก่ ความสำเร็จ การยอมรับ ลักษณะของเนื้องาน ความรับผิดชอบที่ได้รับ ความก้าวหน้า และสถานะทางสังคม

ปัจจัยค้ำจุน ได้แก่ การบริหารและการจัดการ ผู้บริหาร สัมพันธภาพกับผู้บริหาร เงื่อนไขการทำงาน เงินค่าจ้าง/เงินเดือน ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ความยุติธรรม และความดีความชอบ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา ตำแหน่งงาน อายุงาน และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบวัฒนธรรมองค์กร โดยแบบสอบถามนี้ ได้อ้างอิงมาจากเครื่องมือทดสอบรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรของ ริชาร์ด เอล ดาฟท์ (Richard L. Daft, 2002 อ้างใน วีรพล จักษ์ตรีมงคล, 2548: 46) แบบทดสอบชุดนี้มี 14 ข้อ แต่ละข้อมี 4 คำตอบ ซึ่งแทนค่านิยม หรือสถานการณ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องเผชิญในองค์กร โดยผู้ตอบแบบสอบถาม ต้องเลือก ทุกคำตอบด้วยการจัดลำดับ (Rank) คำตอบหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับองค์กรบ่อยน้อยที่สุดหรือไม่ เคยเกิดขึ้นเลย ไปหาบ่อยมากที่สุด โดยเรียงลำดับดังนี้ 1 หมายถึง เกิดขึ้นบ่อยน้อยที่สุดหรือไม่เคย เกิดขึ้นเลย 2 หมายถึง เกิดขึ้นนาน ๆ ครั้ง 3 หมายถึง เกิดขึ้นบ่อย และ 4 หมายถึง เกิดขึ้นบ่อยมากที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยผู้ตอบ จะเป็นผู้ประเมินความรู้สึก หรือทัศนคติของตนเองต่อข้อความแต่ละข้อ มีเกณฑ์ให้คะแนน ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 5 ระดับ ตามมาตรวัดแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale). อ้างใน สุพิชญ์ อติชัยรัตกุล, 2550: 52) ดังนี้ 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

การค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล จำนวน 30 คน และนำมาหาค่าความ เชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความ เชื่อมั่น เท่ากับ 0.99

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถาม จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เพื่อขออนุญาต แจกแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามส่งให้โดยตรงกับ ตัวอย่าง และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 350 ชุด และได้รับแบบสอบถาม กลับคืนมา จำนวน 336 ชุด โดยเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 320 ชุด ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำตามที่ได้คำนวณไว้

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าสหสัมพันธ์ไครสแควร์ (Chi-Square) และค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

ผลการวิจัย

จากการวิจัย พบว่า กรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งผลสำเร็จ รองลงมา คือ แบบปรับตัว แบบเครือข่าย และแบบราชการ ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างของบุคลากรกรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีระดับแรงจูงใจในการทำงานโดยรวมในระดับมาก และมีระดับแรงจูงใจในการทำงานด้านความสำเร็จสูงสุด รองลงมา คือ แรงจูงใจด้านผู้บริหาร แรงจูงใจด้านการยอมรับ และแรงจูงใจด้านสถานะทางสังคมตามลำดับ เมื่อจำแนกตามรูปแบบวัฒนธรรม พบว่าวัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัวมีระดับแรงจูงใจสูงสุดในระดับมาก รองลงมาคือ วัฒนธรรมองค์กรแบบราชการ วัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งผลสำเร็จและวัฒนธรรมองค์กรแบบเครือข่าย

ตารางที่ 1 ผลรวมการเลือกรูปแบบวัฒนธรรมองค์กร

รูปแบบวัฒนธรรมองค์กร	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เลือก	
	จำนวน	ร้อยละ
แบบปรับตัว	93	29.06
แบบมุ่งผลสำเร็จ	140	43.75
แบบเครือข่าย	44	13.75
แบบราชการ	43	13.44
รวม	320	100

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับแรงจูงใจในการทำงาน พบว่าตำแหน่งงานและอายุ มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านความสำเร็จที่เกิดจากการทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย เพศ และอายุ มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจที่เกิดจากการที่ได้รับการยอมรับและความเชื่อถือจากผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา สถานภาพการสมรส ตำแหน่งงาน อายุงานมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านลักษณะของงาน คือได้ปฏิบัติงานตรงกับความรู้ความสามารถ รวมถึงการได้ใช้ความคิดริเริ่ม และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน อายุงานมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านความรับผิดชอบที่ได้รับทั้งการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ การได้ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่และความมีอิสระสำหรับการปฏิบัติงาน ตำแหน่งงานมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน การเลื่อนขั้นเงินเดือนและการได้รับมอบหมายหน้าที่สำคัญเพิ่มขึ้น ตำแหน่งงานและอายุงานมีความสัมพันธ์กับ แรงจูงใจด้านสถานะทางสังคมซึ่งเห็นว่าเป็นอาชีพที่สังคมให้ความสำคัญยกย่อง ในส่วนการศึกษา ตำแหน่งงาน และอายุงานมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการองค์กรที่เป็นระบบ เพศ สถานภาพการสมรสและอายุงาน มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจทางด้านความสัมพันธ์กับผู้บริหารซึ่งเกิดจากความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับผู้บริหาร ในส่วนการ

กำกับดูแลและการมีความยุติธรรมในการปกครองของผู้บริหาร สถานภาพการสมรส ตำแหน่งของงาน आयुงานและรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านความยุติธรรมจากการที่ได้รับการปฏิบัติ อย่างเท่าเทียมกันทั้งจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและองค์กร เพศ อายุ ตำแหน่งงานและ आयुงาน มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านความดีความชอบจากการได้รับการประกาศยกย่องชมเชยในโอกาส ต่างๆ การได้รับการพิจารณาความดีความชอบที่เหมาะสม และได้รับโอกาสศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรกับแรงจูงใจในการทำงาน พบว่าวัฒนธรรมองค์กร แบบปรับตัว แบบมุ่งผลสำเร็จ และแบบเครือข่าย มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านความสำเร็จจาก การทำงานที่ทำได้สำเร็จทันตามเป้าหมายและแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี วัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัว แบบมุ่งผลสำเร็จ แบบเครือข่ายและแบบราชการ จะมีความสัมพันธ์ กับแรงจูงใจด้านการยอมรับและได้รับความเชื่อถือจากผู้บังคับบัญชา วัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัว แบบ มุ่งผลสำเร็จและแบบราชการ มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านลักษณะของเนื้องาน การได้ปฏิบัติงานที่ ตรงกับความรู้ความสามารถและได้ร่วมตัดสินใจในการปฏิบัติงาน วัฒนธรรมแบบเครือข่ายและแบบ ราชการมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านความรับผิดชอบที่ได้รับและการได้เลื่อนตำแหน่งหน้าที่ วัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัวมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านความก้าวหน้า การได้เลื่อนตำแหน่งหน้าที่ การพิจารณาขึ้นเงินเดือนและได้รับมอบหมายงานที่สำคัญ และมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านสถานะ ทางสังคม อาชีพการทำงานเป็นอาชีพที่สังคมให้ความสำคัญยกย่องและมีความศรัทธาในวิชาชีพ วัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งผลสำเร็จและแบบราชการ มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจที่เกิดจากการบริหารและ การจัดการขององค์กรเนื่องจากมีการกำหนดคนโยบาย เป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงานและมีการ บริหารงานที่เป็นระบบ วัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัว แบบเครือข่ายและแบบราชการมี ความสัมพันธ์กับผู้บริหาร ที่มีลักษณะน่ายกย่องนับถือ มีความรู้ความสามารถและกล้ารับผิดชอบ ส่วนวัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัว แบบมุ่งผลสำเร็จ แบบราชการ มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้าน สัมพันธภาพกับผู้บริหาร คือการที่สามารถติดต่อกับผู้บริหารได้ด้วยความสะดวก และผู้บริหารที่มี ความยุติธรรมในการปกครอง วัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัวมีความสัมพันธ์กับเงื่อนไขการทำงาน ความเป็นกันเองในงานมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านเงินค่าจ้าง/เงินเดือน ค่าตอบแทนพิเศษที่ได้รับ อย่างเหมาะสม มีความสัมพันธ์กับความยุติธรรมในการพิจารณาขึ้นประจำปี และมีความสัมพันธ์กับ เพื่อนร่วมงาน จากการศึกษาที่จะได้รับความช่วยเหลือ รวมทั้งได้รับคำแนะนำจากเพื่อนร่วมงาน และมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านความยุติธรรม จากการได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันจากเพื่อน ร่วมงานและองค์กร และมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจด้านความดีความชอบ มีการประกาศยกย่อง ชมเชยในวาระโอกาสต่างๆ การได้รับการพิจารณาบำเหน็จอย่างเหมาะสมและได้รับโอกาสศึกษาคว ามงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับแรงจูงใจในการทำงานโดยรวมของบุคลากรกรมทรัพยากรน้ำบาดาล จำแนกตามรูปแบบวัฒนธรรม

แรงจูงใจในการ ทำงาน	รูปแบบวัฒนธรรม												รวม		
	ปรับตัว			มุ่งผลสำเร็จ			เครือข่าย			ราชการ					
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านความสำเร็จ	4.08	0.785	มาก	4.03	0.798	มาก	3.79	0.752	มาก	3.88	0.957	มาก	3.99	0.816	มาก
ด้านการยอมรับ	4.03	0.879	มาก	3.81	0.962	มาก	3.60	0.948	มาก	3.89	0.954	มาก	3.86	0.944	มาก
ด้านลักษณะของเนื้องาน	3.78	0.944	มาก	3.60	0.981	มาก	3.62	1.015	มาก	3.71	1.189	มาก	3.67	1.007	มาก
ด้านความรับผิดชอบ ที่ได้รับ	3.90	0.914	มาก	3.64	1.102	มาก	3.62	0.969	มาก	3.64	1.191	มาก	3.71	1.051	มาก
ด้านความก้าวหน้า	3.64	1.074	มาก	3.41	1.133	มาก	3.39	1.016	ปาน กลาง	3.46	1.186	มาก	3.48	1.111	มาก
ด้านสถานะทางสังคม	4.00	0.842	มาก	3.78	1.001	มาก	3.79	0.933	มาก	3.88	1.101	มาก	3.86	0.966	มาก
ด้านการบริหารการ จัดการ	3.67	0.951	มาก	3.58	1.039	มาก	3.58	0.875	มาก	3.67	1.127	มาก	3.62	1.005	มาก
ด้านผู้บริหาร	4.00	0.888	มาก	3.87	0.987	มาก	3.63	0.960	มาก	3.91	1.221	มาก	3.88	0.996	มาก
ด้านสัมพันธภาพกับ ผู้บริหาร	3.75	1.012	มาก	3.56	1.096	มาก	3.51	1.066	มาก	3.71	1.182	มาก	3.63	1.083	มาก
ด้านเงื่อนไขการทำงาน	3.81	0.958	มาก	3.65	1.021	มาก	3.61	0.914	มาก	3.59	1.209	มาก	3.68	1.019	มาก
ด้านเงินค่าจ้าง/เงินเดือน	3.60	1.117	มาก	3.40	1.245	ปาน กลาง	3.39	1.190	ปาน กลาง	3.26	1.417	ปาน กลาง	3.44	1.230	มาก
ด้านความสัมพันธ์กับ ผู้ร่วมงาน	3.85	0.854	มาก	3.82	0.906	มาก	3.67	0.835	มาก	3.70	1.209	มาก	3.79	0.930	มาก
ด้านความยุติธรรม	3.76	0.986	มาก	3.57	1.096	มาก	3.36	0.991	ปาน กลาง	3.52	1.238	มาก	3.59	1.078	มาก
ด้านความคิดความชอบ	3.57	1.039	มาก	3.38	1.132	ปาน กลาง	3.39	0.979	ปาน กลาง	3.40	1.259	ปาน กลาง	3.44	1.106	มาก
รวม	3.82	0.946	มาก	3.65	1.036	มาก	3.57	0.960	มาก	3.66	1.174	มาก	3.69	1.024	มาก

อภิปรายผล

จากผลของการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรกับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรกรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงาน ทั้งตำแหน่งงาน อายุ เพศ สถานภาพการสมรส อายุงาน การศึกษา และรายได้ต่อเดือน แตกต่างจาก การศึกษาของ สุพิชญ์ อดิษฐ์รัตนกุล (2550) ที่พบว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่งงาน และอายุงาน ไม่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีเพียงปัจจัยด้านอายุเท่านั้นที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน ส่วนการศึกษาของ นันทพร บุตรน้อย (2548) พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีระดับแรงจูงใจ

โดยรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ที่ส่วนมากมีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี และมีระดับแรงจูงใจในการทำงานโดยรวมในระดับมาก สำหรับวัฒนธรรมองค์กรของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นแบบมุ่งผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2546 ที่เห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย ซึ่งต้องการให้ระบบราชการในปัจจุบันมุ่งเน้นการปฏิบัติงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และมีการวัดผลงานด้วยตัวชี้วัดในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการประจำปี การจัดทำตัวชี้วัดผลการดำเนินงานตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ การจัดทำตัวชี้วัดรายบุคคล เป็นต้น ทำให้การปฏิบัติงานขององค์กร ต้องเน้นในการทำงานเชิงรุก บุคลากรในองค์กร จะต้องเข้าใจในวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายกลยุทธ์ขององค์กรชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของวีรพล จักษ์ตรีมงคล (2548) ที่พบว่าพนักงานฝ่ายครุภัณฑ์ บริษัทการบินไทย จำกัด(มหาชน) ณ สนามบินดอนเมือง มีรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรแบบราชการ แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมทรัพยากรน้ำบาดาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากบุคลากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นข้าราชการ และอยู่ในตำแหน่งระดับทั่วไป มีรายได้ส่วนใหญ่ไม่เกิน 20,000 บาท ทำให้บุคลากรกลุ่มนี้มีความมานะอดุสาหะในการปฏิบัติงานพัฒนาตนเอง แรงจูงใจในด้านต่างๆ จึงมีผลต่อการทำงานมาก ทั้งการทำงานสำเร็จ และได้รับคำชมเชย หรือการได้รับการพิจารณาให้รับผิดชอบในงานที่สำคัญเพิ่มขึ้น รวมถึงการได้รับการพิจารณาขึ้นประจำปีอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การได้รับมอบหมายงานที่ตรงกับความรู้และความสามารถ และได้ใช้แนวความคิดของตนเอง โดยไม่ถูกจำกัดกรอบการคิด ก็ทำให้บุคลากรกรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีความพยายามในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์มากขึ้น การที่กรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งผลสำเร็จ และมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงานด้านต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรพล จักษ์ตรีมงคล (2548) ที่พบว่ารูปแบบของวัฒนธรรมองค์กร มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงาน โดยรวมของพนักงาน และสอดคล้องกับการศึกษาของไชน (Schien, 1985) ที่พบว่าวัฒนธรรมองค์กร เป็นเครื่องมือที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร และคุนท์ (Kooontz, 1988) ยังพบว่าความสำเร็จขององค์กร ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมองค์กร ส่วนด้านแรงจูงใจในการทำงาน จากการวิจัยพบว่าบุคลากรของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีแรงจูงใจด้านความสำเร็จในการทำงานในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพร เจริญ (2548) ที่ศึกษาวิจัยความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) และพบว่าความพึงพอใจของพนักงานโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งการที่บุคลากรของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีแรงจูงใจด้านความสำเร็จในการทำงานในระดับมาก เนื่องจากการได้ปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมาย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และสามารถแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้ ทำให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นที่จะทำสิ่งอื่นต่อไปได้ เนื่องจากสามารถปฏิบัติงาน

ที่ได้รับมอบสำเร็จตามเป้าหมายแล้ว แรงจูงใจในด้านผู้บริหารสัมพันธ์กับผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ กล้ารับผิดชอบรวมถึงผู้บริหารให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ให้ความสำคัญต่อการปกครองในองค์กร และผู้บังคับบัญชาสามารถติดต่อประสานงานกับผู้บริหาร ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว นำไปสู่การปฏิบัติงานที่รวดเร็ว ความเป็นกันเองในการปฏิบัติงาน ทั้งผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน และผู้บังคับบัญชา นอกจากนี้ผู้บริหารยังให้การสนับสนุนผู้บังคับบัญชาให้มีโอกาสได้รับการพิจารณาความดีความชอบอย่างเหมาะสม และส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาอบรม ดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของชวลิต ปาลเดชพงศ์ (2548) ที่พบว่าแรงจูงใจในการทำงาน ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้าหน่วยงาน และด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาอยู่ในระดับมาก และพูนเดช สุรินทร (2548) ยังพบว่า ความพึงพอใจของข้าราชการกรมศุลกากร โดยภาพรวมและรายด้าน (สภาพการทำงาน เพื่อนร่วมงาน เงินเดือนและสวัสดิการ การยอมรับ ความมั่นคงและปลอดภัย ภาวะผู้นำ โอกาสในความก้าวหน้า ความรับผิดชอบ ความสำเร็จของงาน) ความพึงพอใจในการทำงานอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นองค์กรที่มีรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งผลสำเร็จ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีสำหรับการปฏิบัติงานราชการในปัจจุบัน แต่จากการวิจัย พบว่าแรงจูงใจเกี่ยวกับการยกย่องชมเชยในโอกาสต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง เพื่อให้บุคลากรของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลเกิดความภาคภูมิใจมีความพยายามในการปฏิบัติงาน และได้รับการชื่นชมยอมรับจากบุคคลอื่นมากขึ้น ผู้บริหารองค์กรอีกทั้งผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงาน ควรจัดให้มีกระบวนการในการยกย่องชมเชยผู้ที่สามารถปฏิบัติงานได้เป็นผลสำเร็จ ด้วยความทุ่มเท ขยันอดทน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมองค์กร ที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ที่ต่างกัน ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะม
ประเพณี วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ว่ามีแรงจูงใจแตกต่างหรือเหมือนกัน
อย่างไร

2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่น ที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของบุคลากร
กรมทรัพยากรน้ำบาดาล เช่น แบบผู้นำของหัวหน้างาน บรรยากาศการทำงานภายในองค์กร หรือปัจจัย

สภาพแวดล้อมอื่นๆ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาทักษะของบุคลากร หรือพัฒนาองค์กร ต่อไป

บรรณานุกรม

- เจริญผล สุวรรณโชติ.(2551). **ทฤษฎีบริหาร**. กรุงเทพฯ : เอกพิมพ์ไทย.
- ชلیل ปาลเดชพงศ์.(2548). **แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในกลุ่มโรงเรียนเลิศหล้า**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาบริหารการศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทองใบ สุคชารี.(2551). **ทฤษฎีองค์การ : วิเคราะห์แนวความคิดทฤษฎีและการประยุกต์**.
พิมพ์ครั้งที่ 8. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- นันทพร บุตรน้อย.(2548). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแรงจูงใจกับผลการปฏิบัติงานของ
บุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**.
วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พูนเดช สุริบุตร.(2548). **ความพึงพอใจในการทำงานของข้าราชการกรมศุลกากร**.
ภาคินิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วีรพล จักษ์ตรีมงคล.(2548). **ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรกับความ
พึงพอใจการทำงานของพนักงานฝ่ายครัวการบิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)
ณ สนามบินดอนเมือง**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สุพิชญ์ อติศัยรัตนกุล.(2550). **ศึกษาปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการ
ปฏิบัติงานของพนักงาน ในเขตนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดชลบุรี**.
วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม
วิทยาเขตชลบุรี.
- สุพร เจริญ.(2548). **ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานบริษัท ทำอากาศยานไทยจำกัด
(มหาชน)**. ภาคินิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- Koontz, H. and Heinz, W. (1988). **Management**. New York: McGraw –Hill Book.

Richard, L. D.(2002). **The leadership experience**. 2nd. Forth worth, TX : Hartcourt College.

_____.(2004). **Organization Theory and Design**. 8th .Vanderbilt University :

RR Donnelley & Sons.

Schein, E. H.(1990). **Organizational Culture and Leadership**. 2nd San Francisco : Jossey - Bass.

Yamane, T.(1973). **Statistics an introduction analysis**. 2rd . New York : Harper & Row.

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2553

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารระดับต้น
สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

THE RELATIONSHIP BETWEEN LEADERSHIP OF FIRST-LEVEL MANAGER WITH THE
RESULT OF PERFORMANCE FOR DEPUTY GOVERNOR GENERATION
IN ELECTRIC GENERATING AUTHORITY OF THAILAND

อัมรินทร์ สุขปาน วารุณี เซวาน์สุขุม และวันทนีย์ ภูมิภัทราคม
Amarintr Sukpan, Warunee Chaosukhum, and Wantanee Phumpatrakorn

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.ปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำกับผลการปฏิบัติงานและความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานระดับปฏิบัติการสายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จำนวน 385 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลประชากรศาสตร์ ภาวะผู้นำ และผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารระดับต้น ตามมาตรฐาน ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบเป็นอิสระต่อกัน การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบไค – สแควร์ และแบบเพียร์สัน

1. ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีการศึกษาระดับปวส. หรือเทียบเท่า มีรายได้ 40,001 บาทขึ้นไป ระยะเวลาการทำงานอยู่ระหว่าง 16 – 25 ปีและสังกัดหน่วยงานบำรุงรักษาโรงไฟฟ้า

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีระดับปฏิบัติมากที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของข้อมูลประชากรศาสตร์กับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลประชากรศาสตร์ในด้านเพศ อายุ รายได้ และ ด้านระยะเวลาการทำงานต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่าด้านระดับการศึกษา และด้านหน่วยงานที่สังกัดไม่มีความแตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลประชากรศาสตร์กับผลการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า พบว่า ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาการทำงานมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนหน่วยงานที่สังกัด พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานส่วนความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้นกับผลการปฏิบัติงาน พบว่ามีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ABSTRACT

The research objectives were to study levels of leadership and the relationship between the levels of leadership and the result of performance of Electric Generating Authority of Thailand. The samples consisted of 385 employees from Electric Generating Authority of Thailand, central regions and provincial regions. Questionnaires concerned personal factors, levels of leadership and result of performance of Electric Generating Authority of Thailand. Statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation(SD), t-test independent, one way ANOVA, Chi-square and Pearson's product moment correlation coefficient.

1.The result of this research showed that: the sample groups were mainly male, aged between 41 – 50 years old, with diploma degrees, with over 40,001 baht monthly salary, had working period between 16 – 25 years and worked in the Maintenance Department.

2.The overall levels of action with leadership of first - level managers were at a middle level and transactional leadership was at the highest level. The overall levels of results of performance of Electric Generating Authority of Thailand were at a high level and quality dimension was at the highest level.

3.The analysis of the comparison between personal factors and the performance for Deputy Governor of Electric Generating Authority of Thailand showed that there were different personal factors regarding sex, age, salary and tenure had significantly different levels of the performance of Electric Generating Authority of Thailand at the .05 level. Additional findings also showed that the personal factors regarding education no significantly different levels.

4.The analysis of the relationship between personal factors and the performance of Electric Generating Authority of Thailand showed that there was not related at a significant level of .05. The analysis of levels of leadership and results of performance of Electric Generating Authority of Thailand as a whole indicated that the quantity, quality and specific time were significantly related at a significant level of .01.

คำสำคัญ

ผู้บริหารระดับต้น ภาวะผู้นำ ผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารระดับต้น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว การติดต่อสื่อสารกันอย่างไร้พรมแดนทำให้เกิดการแข่งขันในระดับนานาชาติขึ้นทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ การค้า อุตสาหกรรม พลังงาน ดังนั้นการบริหารการจัดการในยุคปัจจุบันต้อง มีการบริหาร การจัดการทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจึง จำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการบริหารงานเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น

สำหรับองค์การในยุคโลกาภิวัตน์นี้ วิธีการบริหารการจัดการโดยผู้จัดการอาจ ไม่เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรงเพราะผู้จัดการไม่สามารถจะมองเห็นผลกระทบ ในระยะยาว เนื่องจากการคิด การตัดสินใจจะผูกพันกับระเบียบและปรากฏการณ์เก่า ๆ ดังที่มีการ กล่าวไว้ว่า ผู้จัดการคิดเชิงกลยุทธ์ ผู้นำคิดเชิงยุทธศาสตร์ องค์กรที่ดี เมื่อยอมรับว่าภาวะผู้นำสามารถ ผูกพันให้เกิดทักษะ (Readership Skills) ผู้จัดการซึ่งอยู่ในภาวะผู้นำมีโอกาสมากที่จะใช้ทักษะและ

ความเป็นผู้นำต้องการเรียนรู้ฝึกฝนจะทำให้กลายเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อองค์กร (ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2550 : 33) ในองค์การจะมีบุคคลที่ปฏิบัติงานหน้าที่แตกต่างกันหลายระดับ ได้แก่ ผู้บริหาร ระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง ผู้บริหารระดับต้น และพนักงานระดับปฏิบัติการ บุคคลดังกล่าวจะมีขอบเขตหน้าที่แตกต่างกันตามที่องค์กรกำหนดไว้

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2512 มีภารกิจหลักคือ ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้าหรือร่วมทุนกับบุคคลอื่นเพื่อดำเนินธุรกิจดังกล่าวและมีอำนาจใช้สอย และครอบครองสิทธิทรัพย์สินเพื่อสำรวจหาแหล่งพลังงานตลอดจนสถานที่ผลิตหรือพัฒนาพลังงานไฟฟ้าและให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณภาพไฟฟ้า เทคนิคทางวิศวกรรม และความปลอดภัยของระบบไฟฟ้าพร้อมกับเชื่อมโยงระบบไฟฟ้ากับ การไฟฟ้านครหลวงและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเพื่อจำหน่ายให้เอกชนต่อไป

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยมีการกำหนดหน้าที่อย่างชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องการบริหารงาน กล่าวคือ ผู้บริหารระดับสูงจะเป็นผู้กำหนดนโยบายขององค์กร ส่วนผู้บริหารระดับกลางจะทำหน้าที่วางแผนที่จะปฏิบัติตามนโยบายให้มีประสิทธิภาพ และผู้บริหารระดับต้น จะเป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้ ซึ่งจะมอบหมายสั่งการให้พนักงานระดับปฏิบัติการเป็นผู้ปฏิบัติตั้งแต่กระบวนการแรกถึงกระบวนการสุดท้าย จะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพ หรือความมั่นคงในระบบการผลิตกระแสไฟฟ้า ซึ่งประกอบด้วยหลายส่วน ในการจัดการจะมีคุณภาพมากหรือน้อยจะขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการสั่งการ การควบคุม การตรวจสอบและการแก้ไขปัญหาของผู้บริหารระดับต้นทั้งสิ้น ผู้บริหารระดับต้นจึงมีความสำคัญตามสายการบังคับบัญชาถึงแม้ว่าจะอยู่ในระดับการบริหารล่างสุด แต่ก็อยู่ระดับการสั่งการเหนือพนักงานระดับปฏิบัติการ จึงมีหน้าที่รับผิดชอบที่สำคัญเกี่ยวกับการควบคุมการผลิต การบำรุงรักษาอุปกรณ์ของโรงไฟฟ้าและอุปกรณ์ประกอบของเขื่อนต่างๆ พร้อมทั้งติดตามผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้บริหารระดับต้นจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงาน

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำกับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยของผู้บริหารระดับต้น ซึ่งผู้บริหารระดับต้นที่จะศึกษาอยู่ในสายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ซึ่งผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ข้อมูลประชากรศาสตร์ และภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำและระดับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลประชากรศาสตร์กับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานระดับปฏิบัติการสายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยในสำนักงานกลางและภูมิภาคจำนวน 29 แห่งรวม 10,169 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2552)

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้จากการใช้วิธีคำนวณตามสูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1967 อ้างใน สิทธิ ชีรสรณ์, 2551 : 120) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวน 385 คน เป็นพนักงานระดับปฏิบัติการในสำนักงานกลางและภูมิภาค

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา รายได้ จำนวนปีที่ทำงาน และหน่วยงานที่สังกัด เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 ภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ประกอบด้วย ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และด้านภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย (เกษรา ชัยรังสีเลิศ, 2547 : 106 – 109) ซึ่งคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) (วีรยา พวงไทย, 2550 : 119 – 120) และโดยให้ ผู้ ตอบแสดงความคิดเห็น มีข้อความให้เลือกตอบ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย โดยใช้แบบประเมินผลการปฏิบัติงานด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพงานและด้านตามกำหนดเวลาของผู้บริหารระดับต้น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ซึ่งคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) (วีรยา พวงไทย, 2550 : 119 – 120) และโดยให้ ผู้ ตอบแสดงความคิดเห็น มีข้อความให้เลือกตอบ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

3.1 ศึกษาค้นคว้าหลักการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และคลอบคลุมถึงเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับร่าง

3.2 นำแบบสอบถามฉบับร่างให้ประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของเนื้อหา และพิจารณาหาจุดบกพร่อง รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์และเที่ยงตรงมากขึ้น

3.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruency : IOC) คำถามแต่ละข้อใช้เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป (สิทธิ์ ชีรสรณ์, 2551 : 141) ส่วนคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า 0.50 ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำผู้ทรงคุณวุฒิ และได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

3.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try – Out) กับพนักงานระดับปฏิบัติการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนเพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการทางสถิติ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (ฉัตรศิริ ปิยะพิมพ์สิทธิ์, 2548 : 87 – 115) และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกให้พนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการ เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมด ก่อน จากนั้นจึงจัดทำรหัสข้อมูลของตัวแปรในแบบสอบถามแต่ละชุดแล้วบันทึกข้อมูลตามรหัสและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.2 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าทีแบบเป็นอิสระต่อกัน (t – test Independent) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบไค-สแควร์ (Chi-Square) และแบบเพียร์สัน (Correlation Coefficient Analysis)

ผลการวิจัย

1. พนักงานส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. มีอายุงานระหว่าง 16 – 25 ปี มีตำแหน่งเป็นพนักงานปฏิบัติการและสังกัดหน่วยงานด้านบำรุงรักษาโรงไฟฟ้า

2. ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายอยู่ในระดับ ปานกลาง

3. ผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านคุณภาพงานอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านปริมาณงานและด้านตามกำหนดเวลาอยู่ในระดับปานกลาง

4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลประชากรศาสตร์กับ ผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พบว่า ด้านเพศ อายุ รายได้ และด้านระยะเวลาการทำงานที่น้อยกว่าทำให้ผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้าแตกต่างกัน ในลักษณะที่สูงขึ้น ยกเว้น ด้านระดับการศึกษา และด้านหน่วยงานที่สังกัด ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

5. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลประชากรศาสตร์กับผลการปฏิบัติงาน พบว่า ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาการทำงาน มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนหน่วยงานที่สังกัด พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงาน

6. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้นกับผลการปฏิบัติงานด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพงาน ด้านตามกำหนดเวลา พบว่า มีความสัมพันธ์กับ ผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 (ดังตารางด้านล่าง)

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้ากับ ผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ด้านปริมาณงาน

ภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น	ผลการปฏิบัติงาน ด้านปริมาณงาน		
	r_{xy}	Sig.	ระดับ
1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	.599**	.000	ปานกลาง
2. ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน	.539**	.000	ปานกลาง
3. ภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย	-.287**	.000	ต่ำ
รวม	.433**	.000	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้ากับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิต แห่งประเทศไทย ด้านปริมาณงาน โดยใช้วิธีวิเคราะห์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้าโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ด้านปริมาณงานในระดับปานกลาง ($r = 0.433$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้ากับ ผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ด้านคุณภาพงาน

ภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น	ผลการปฏิบัติงาน ด้านคุณภาพงาน		
	r_{xy}	Sig.	ระดับ
1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	.589**	.000	ปานกลาง
2. ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน	.503**	.000	ปานกลาง
3. ภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย	-.226**	.000	ต่ำ
รวม	.446**	.000	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้ากับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิต แห่งประเทศไทย ด้านคุณภาพงาน โดยใช้วิธีวิเคราะห์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการ

ผลิตไฟฟ้าโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ด้านคุณภาพงานในระดับปานกลาง ($r = .466$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้ากับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ด้านตามกำหนดเวลา

ภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น	ผลการปฏิบัติงาน ด้านกำหนดเวลา		
	r_{xy}	Sig.	ระดับ
1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	.449**	.000	ปานกลาง
2. ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน	.415**	.000	ปานกลาง
3. ภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย	-.185**	.000	ต่ำ
รวม	.350**	.000	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้ากับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ด้านคุณภาพงาน โดยใช้วิธีวิเคราะห์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้าโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ด้านตามกำหนดเวลาในระดับปานกลาง ($r = .350$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยมีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกมลกานต์ เทพรานนท์ (2548) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำแรงจูงใจคุณลักษณะของผู้ประกอบการกับความสำเร็จในการประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า ผู้ประกอบการมีภาวะผู้นำโดยรวมในระดับสูง และผลการศึกษานี้ของนิรันดร์ ตั้งขันธ์ (2548) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรี : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลในจังหวัดปัตตานี พบว่า ภาวะผู้นำโดยรวมของ

นายกเทศมนตรีอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด รองลงมาด้านผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และด้านผู้นำแบบปล่อยตามสบาย อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของวีรยา พวงไทย (2550) ได้ศึกษาภาวะผู้นำ ความสามารถในการตัดสินใจ การมองในแง่ดี การทำงานเป็นทีม กับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้างานระดับตมโรงงานผลิตรถยนต์ พบว่า โรงงานผลิตรถยนต์มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยรวมอยู่ในระดับสูง และผลการศึกษาของของกรนันท์ รุ่งสว่าง (2552) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของนายทหารนักเรียนหลักสูตรโรงเรียนหลักชั้นปลายของกองทัพอากาศ พบว่า ภาวะผู้นำของนายทหารนักเรียนหลักสูตรโรงเรียนหลักชั้นปลายของกองทัพอากาศอยู่ในระดับสูงและเมื่อเปรียบเทียบกันทั้ง 3 โรงเรียนแล้วภาวะผู้นำเฉลี่ยของนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศอยู่ในระดับสูงและสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ นายทหารนักเรียนโรงเรียนนายทหารอากาศ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยกับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พบว่า มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง กล่าวได้ว่าภาวะผู้นำแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานที่ต่างกัน ซึ่งผลการปฏิบัติงานด้านคุณภาพงานอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยมีมาตรฐานในการปฏิบัติงานตรวจสอบโรงไฟฟ้าทั้งภายในและภายนอกการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเป็นมาตรฐานเดียวกันคุณภาพงานจึงมีผลงานออกมาดี ส่วนด้านปริมาณงานอยู่ในระดับปานกลางเนื่องจากแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบโรงไฟฟ้าทั้งภายในและภายนอกการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยไม่ได้เป็นผู้กำหนดมีหน่วยงานหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องและเป็นผู้กำหนดจึงทำให้ปริมาณงานอยู่ในระดับปานกลางซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของวีรยา พวงไทย (2550) ได้ศึกษาภาวะผู้นำ ความสามารถในการตัดสินใจ การมองในแง่ดี การทำงานเป็นทีม กับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้างานระดับต้น โรงงานผลิตรถยนต์ อาจเป็นเพราะว่าการแข่งขันของธุรกิจอุตสาหกรรมผลิตรถยนต์ที่ติดต่อกองการเพิ่มสวนแบบทางการค้ำให้มากที่สุด องค์การจึงต้องเพิ่มศักยภาพในการผลิตในหลาย ๆ วิธีรวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานที่ปฏิบัติงานได้ปริมาณงานมากขึ้นด้วย

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยกับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงาน เนื่องจากการปฏิบัติงานมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกัน ประกอบแผนงานที่ออกมากำหนดวันแล้วเสร็จของงานไว้จึงทำให้ผลการปฏิบัติงานด้านตามกำหนดเวลามีระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยสามารถนำ ้อมูลเพื่อเป นแนวทางในการบริหารและพัฒนาผู้บริหารระดับต้น สายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เพื่อให้ เกิดประสิทธิภาพ องค์กร การควรทำการศึกษาในบริษัทอื่น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติของพนักงานและองค์กร และนำมาปรับปรุงในการพัฒนาการองค์กร

2. ต้องมีการปลูกฝังทัศนคติ การฝ กอบรมและการสรรหาบุคลากรที่จะแต่งตั้งเป็นผู้บริหารควรมีการคัดกรองหรือการสรรหาเพิ่มระดับความเข้มข้นมากขึ้นเพื่อเป นการเพิ่มระดับ ผลการปฏิบัติงานให้ มีระดับสูงสุด ือไป องค์กร การควรดำเนินการบริหารจัดการผู้บริหารระดับต้นสายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย อย างต ือเนื่องและเพิ่มขึ้น องค์กร การควรให้ ความสำคัญกับการเพิ่มภาวะสุ นำการเปลี่ยนแปลง โดยนำแนวทางและเทคนิคในการฝ กอบรมเพื่อเพิ่มภาวะสุ นำของบาสและอโวลิโอ (Bass and Avolio) มาใช้ และเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ มีความคิดสร างสรรค์ โดยการรวมทุกระบบ ของการจัดการเป นแบบบูรณาการปรับปรุงให้ เป นระบบที่มีการเกี่ยวเนื่องกันไม่ ขาดตอน และให้ ความสำคัญในทุกเรื่องเท ่าเทียมกันและทำพร ้อมๆ กันเพื่อให้ ป ัจัยทุกตัวใด แก ภาวะสุ นำ การเปลี่ยนแปลงให้ อย ในระดับสูงสุด ือไป

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการสายงานรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

2. ควรศึกษาระดับภาวะสุ นำของผู้บริหารระดับกลางและระดับสูงในสายรองผู้ว่าการผลิตไฟฟ้าและสายรองผู้ว่าการสายอื่นๆ เพื่อหาพฤติกรรมสุ นำแบบที่จะส่งให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุดกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

3. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อสุ นำกับบรรยากาศองค์กรเพื่อให้ครอบคลุมเป็นแนวทางที่ดีต่อการเจริญก้าวหน้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยต่อไป

บรรณานุกรม

- กมลกานต์ เทพรานนท์. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำแรงจูงใจคุณลักษณะของ
ผู้ประกอบการกับความสำเร็จในการประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ .
- กรนันท์ สว่างรุ่ง. (2552). การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของนายทหารนักเรียน
หลักสูตรโรงเรียนหลักชั้นปลายของกองทัพอากาศ. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เกษรา ชัยรังสีเลิศ. (2547). ความสัมพันธ์ ระหว างป จจัยส วนบุคคล การสนับสนุน ทาง
สังคม
ทัศนคติ องานและภาวะผ นำกับพฤติกรรมการเป นสมาชิกที่ดีขององค การ.
วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. (2548). การใช้ SPSS เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นิรัตน์ สังข์จีน. (2548). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของ
นายกเทศมนตรี : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลในจังหวัดปัตตานี.
ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2550). ผู้นำมีความสามารถพิเศษในการทำงาน. วารสาร For Quality.
12 (13) : 51 – 54.
- ยุทธพงษ์ กัวยวรรณ. (2543). พื้นฐานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วีรยา พวงไทย. (2550). ภาวะผ นำ ความสามารถในการตัดสินใจ การมองในแง่ ดี การทำงานเป
 นทีม
กับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้า งานระดับต น โรงงานผลิตรถยนต์ .
- วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ .
- สิทธิ์ ชีรสรณ์. (2551). เทคนิคการเขียนรายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2553

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานส่วนตำบล
ในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

THE FACTORS WHICH AFFECTED THE QUALITY OF LIFE OF TAMBON OFFICERS IN
BANGBUATHONG NONTHABURI PROVINCE

พัชรินทร์ ขาวนิลรัตน์ ฉันทะ จันทะเสนา และฐิตินันท์ วารีวินิช
Patcharin Kaonilrat, Chanta Chantasena, and Thitinant Wareewanich

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.ปทุมธานี

บทคัดย่อ

ในการศึกษา เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานส่วนตำบล ในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 2) เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน โดยจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ตำแหน่ง และระยะเวลาทำงาน 3) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง การบริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานส่วนตำบล ในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ พนักงานส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้ค่า ความเชื่อมั่น 0.958 และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การทดสอบค่าที (T-Test) การทดสอบค่าเอฟ (F-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธี ฟิชเชอร์ (Fisher's Least-Significant Difference : LSD) และทดสอบความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน
ในเขตจังหวัดสระบุรี

MEMBERS' OPINIONS TOWARD FACTORS AFFECTING THE SUCCESS OF BUSINESS
COMMUNITY IN SARABURI PROVINCE

สุรภา ธนุสร ถันระ จันทะเสนา และสอาด บรรเจิดฤทธิ์
Surapa Thanosorn, Chanta Chantasena, and Sa-ard Bunjerdrid

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.ปทุมธานี

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือเพื่อศึกษาถึงระดับปัจจัยที่มีผล ต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 372 คน ได้รับการตอบแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวนทั้งสิ้น 372 ชุด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test และ F – test โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 41 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาประถมศึกษา อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีระยะเวลาในการตั้งธุรกิจชุมชนมากกว่า 5 ปีขึ้นไป

ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านศักยภาพของผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน ด้านความรู้ทักษะประสบการณ์ของสมาชิก ด้านหน่วยงานภาคีและการพัฒนาที่เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐาน ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า เพศต่างกัน อายุต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน อาชีพต่างกัน และระยะเวลาในการตั้งธุรกิจชุมชนต่างกัน ความสำเร็จทางธุรกิจชุมชนต่างกัน

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the level of factors affecting the success of business community in Saraburi province and to compare the opinions on these factors. The sample group was 372 entrepreneurs who managed business community. Three hundreds seventy two completed sets of questionnaires were replied. Tool of data collecting was a questionnaire asking about members' opinions on factors affecting the success of business community. Statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation. Statistics used for testing the hypothesis were t-test and F-test with statistically significant level of .05.

The result showed that most of the sample group was female agriculturists, aged over 40 years old with primary school graduation and had established business community for over 5 years. Members' opinions on factors affecting the success of business community overall was at the highest level. When considering each aspect, leaders' potential in the part of participation, structure and work process, members' knowledge, skill and experience, supporting participants' work unit and development affected the success of business community at the highest level. The result of hypothesis testing was that the entrepreneurs with different demographic background had different opinions on factors affecting the success of business community. The entrepreneurs with different sex, age, education, career, and period of establishing business had different success in running business community.

คำสำคัญ

ธุรกิจชุมชน สระบุรี ความสำเร็จของธุรกิจชุมชน

ความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภายใต้กรอบความคิดของเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม แม้จะส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศไทยเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว แต่ก็สร้างปัญหาที่ซับซ้อนมากมาย ที่สำคัญได้แก่การกระจายรายได้ที่เลวลง สังคมกลายเป็นบริโภคนิยม ขาดระเบียบวินัย นิยมวัตถุ

มากกว่าคุณธรรม สถาบันครอบครัวและชุมชนอ่อนแอ นอกจากนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจ ในลักษณะดังกล่าวได้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและความสามารถในพึ่งพาตนเอง เป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจตกต่ำในปี 2540 การพัฒนาตามแนวทางดังกล่าวเป็น ปัญหา ทำให้หันมาหาภาคชนบทเป็นตัวช่วย โดยประกาศนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองภายใต้ แนวคิดดังกล่าว นอกจากการผลิตแบบผสมผสานของครัวเรือนในชนบทแล้ว การรวมกลุ่มทำธุรกิจ โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบ เรียกว่า ธุรกิจ ของชุมชน ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและเป็นทางออกของสังคมไทย ที่จะทำให้การพัฒนา มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

แนวคิดด้านธุรกิจชุมชนนั้น ไม่ใช่เรื่องใหม่เสียทีเดียว เพราะแนวทางนี้มีการดำเนินกันมา อย่างยาวนาน ดังจะเห็นได้ว่า ในปี 2459 ได้มีการจัดตั้งสหกรณ์หาทุน อันถือเป็นธุรกิจชุมชนใน ลักษณะหนึ่ง เป็นธุรกิจชุมชนด้านการเงิน และได้มีการขยายตัวไปสู่ธุรกิจชุมชนรูปแบบ ต่าง ๆ กระจายอยู่ไปทั่ว อย่างไรก็ตามแม้ธุรกิจชุมชนจะมีมานานและมีเป็นจำนวนมาก แต่ข้อเท็จจริงที่ ปรากฏอยู่ชี้ให้เห็นว่า ยังมีธุรกิจชุมชนอีกจำนวนมาก ที่ยังมีปัญหา ที่ต้องได้รับการแก้ไข ดังนั้นถ้า ต้องการให้ธุรกิจชุมชนเข้มแข็ง มีบทบาทที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ไทยอย่างยั่งยืน จำต้องศึกษาแนวทางการดำเนินงานของธุรกิจที่ประสบผลสำเร็จ ว่ามีเหตุและปัจจัย ไດบ้างเป็นตัวกำหนด เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน ของธุรกิจชุมชนที่มีอยู่ ให้เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนต่อไป

การสำรวจความคิดเห็นของสมาชิกได้มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของสมาชิก เพื่อทราบ ถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน และเพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไป เป็นแนวทางในการสนับสนุน ส่งเสริมธุรกิจชุมชน ให้สามารถยกระดับผลิตภัณ์ให้ได้มาตรฐาน สามารถจำหน่ายได้ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ความคิดเห็นของสมาชิกที่ต่างกัน มีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจ ชุมชน แตกต่างกันอย่างไ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงระดับความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี จำแนกตามองค์ประกอบทั้ง 9 ประการ ที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชน

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาในการตั้งธุรกิจชุมชน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ศักยภาพของผู้นำ การมีส่วนร่วม ทุนการดำเนินงาน โครงสร้างและกระบวนการทำงาน การเชื่อมโยงเครือข่าย ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ของสมาชิกในกลุ่ม ความสามารถในการจัดหาเงินทุนและทรัพยากร การพัฒนาการเรียนรู้ หน่วยงานภาคีการพัฒนาที่เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จะทำการวิจัยในลักษณะของกรณีศึกษา โดยผู้วิจัยได้เจาะจงเลือกกลุ่มธุรกิจชุมชนที่ได้รับการคัดสรรจัดระดับผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ มีจำนวนกลุ่มที่ได้รับการคัดสรร 123 กลุ่ม มีสมาชิกทั้งสิ้น 5,395 ราย จากจำนวนกลุ่มทั้งสิ้น 383 กลุ่ม

จากจำนวนประชากรของกลุ่มสมาชิก จำนวน 5,395 ราย และจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 อ้างใน ไพศาล หวังพานิช 2551) ในการวิจัยครั้งนี้จึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 372 ราย โดยการแทนค่าสูตร ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{N}{(1 + Ne^2)} \\ &= \frac{5,395}{\{1 + 5,395 (0.05)^2\}} \\ &= \frac{5,395}{1 + 13.4875} \\ &= 372 \end{aligned}$$

เมื่อ n คือ จำนวนตัวอย่าง หรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อ N คือ จำนวนหน่วยทั้งหมด หรือขนาดของประชากร
เมื่อ e คือ ความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่เกิดขึ้น
จากนั้นจึงทำการเทียบสัดส่วน และทำการสุ่มอย่างง่ายจากจำนวนสมาชิกทั้งหมด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกของกลุ่มธุรกิจชุมชน คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยจะสร้างขึ้นโดยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาในการตั้งธุรกิจชุมชน

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย ศักยภาพของผู้นำ การมีส่วนร่วม ทุนดำเนินการ โครงสร้างและกระบวนการทำงาน การเชื่อมโยงเครือข่าย ความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพของสมาชิกในกลุ่ม ความสามารถในการจัดหาเงินทุนและทรัพยากรการพัฒนาการเรียนรู้ หน่วยงานภาคีการพัฒนาที่เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert Scale ได้กำหนดระดับความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่

ระดับความสำคัญ	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

4. การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วทดลองใช้ (Try - Out) กับกลุ่มสมาชิกธุรกิจชุมชนในเขตจังหวัดสระบุรี จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970 : 161) อ้างใน ยุทธพงษ์ กัยวรรณ, 2543 : 137) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.8

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยสอบถาม โดยทำการเก็บข้อมูลกลุ่มธุรกิจชุมชน จำนวน 372 ชุด พร้อมทั้งตรวจสอบความ

ถูกต้องของแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามนั้น ๆ ซึ่งทำการเก็บข้อมูลจนครบจำนวนแบบสอบถาม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติมาวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้คือ

- 6.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับที่ได้รับกลับคืนมา
- 6.2 จัดทำรหัสในแบบสอบถามตามที่กำหนดในตารางแจกแจงความถี่
- 6.3 ทำการกรอกข้อมูลตามรหัสในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
- 6.4 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดจากการเก็บข้อมูล

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังต่อไปนี้

7.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

- 1) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
- 2) ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Items Objective Congruency)

7.2 สถิติพื้นฐาน

- 1) ค่าร้อยละ (Percentage)
- 2) ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

7.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

- 1) ค่า t-test
- 2) ค่า F-test และการเปรียบเทียบค่าความแตกต่างรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุส่วนใหญ่มากกว่า 41 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ระดับประถมศึกษา อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ระยะเวลาในการตั้งธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ ตั้งมา มากกว่า 5 ปีขึ้นไป

2. จากการศึกษาระดับความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน	Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านศักยภาพของผู้นำ	4.85	.384	มากที่สุด
2. ด้านการมีส่วนร่วม	4.33	.859	มากที่สุด
3. ด้านทุนดำเนินงาน	3.19	.896	ปานกลาง
4. ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน	4.72	.451	มากที่สุด
5. ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย	2.87	.887	ปานกลาง
6. ด้านความรู้ทักษะของสมาชิก	4.72	.559	มากที่สุด
7. ด้านความสามารถในการจัดหาเงินทุนและทรัพยากร	3.51	.970	มาก
8. ด้านพัฒนาการเรียนรู้	3.73	1.042	มาก
9. ด้านหน่วยงานภาคีการพัฒนาที่เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน	4.36	.963	มากที่สุด
รวม	4.49	.563	มากที่สุด

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านศักยภาพของผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน ด้านความรู้ทักษะของสมาชิก ด้านหน่วยงานภาคีการพัฒนาที่เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน อยู่ในระดับมากที่สุด

3. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ สรุปได้ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของ การดำเนินงานของธุรกิจชุมชน	เพศ	อายุ	ระดับ การศึกษา	อาชีพ	ระยะเวลาใน การจัดตั้ง ธุรกิจชุมชน
1. ด้านศักยภาพของผู้นำ	.086	.480	.322	.000*	.217
2. ด้านการมีส่วนร่วม	.000*	.000*	.001*	.000*	.004*
3. ด้านทุนดำเนินงาน	.000*	.188	.117	.014*	.001*
4. ด้านโครงสร้างและ กระบวนการทำงาน	.649	.030*	.017*	.000*	.035*
5. ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย	.000*	.157	.070	.000*	.621
6. ด้านความรู้ทักษะของสมาชิก	.045*	.000*	.318	.046*	.082
7. ด้านความสามารถในการจัดหาเงินทุน และทรัพยากร	.000*	.003*	.377	.094	.020*
8. ด้านการพัฒนาการเรียนรู้	.000*	.000*	.005*	.009*	.011*
9. ด้านหน่วยงานภาคีการพัฒนา ที่เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน	.000*	.000*	.000*	.000*	.022*
รวม	.000*	.000*	.002*	.001*	.128

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี จำแนกตามเพศ ในภาพรวมพบว่า ผู้ประกอบธุรกิจชุมชนที่มีเพศต่างกัน มีความสำเร็จของธุรกิจชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านทุนดำเนินงาน ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ด้านความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ของสมาชิกในกลุ่ม ด้านความสามารถในการจัดหาเงินทุนและทรัพยากร ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ ด้านหน่วยงานภาคีการพัฒนาที่เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านศักยภาพของผู้นำ ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน

3.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ ในภาพรวมพบว่า ผู้ประกอบธุรกิจชุมชนที่มีอายุต่างกัน มีความสำเร็จของธุรกิจชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน ด้านความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ของสมาชิกในกลุ่ม ด้านความสามารถในการจัดหาเงินทุน และทรัพยากร ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ ด้านหน่วยงานภาคีการพัฒนาที่เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านศักยภาพของผู้นำ ด้านทุนดำเนินงาน ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย

3.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี จำแนกตามการศึกษา ในภาพรวมพบว่า ผู้ประกอบธุรกิจชุมชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความสำเร็จของธุรกิจชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ ด้านหน่วยงานภาคีการพัฒนาที่เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านศักยภาพของผู้นำ ด้านทุนดำเนินงาน ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ด้านความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ของสมาชิกในกลุ่ม ด้านความสามารถในการจัดหาเงินทุน และทรัพยากร

3.4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี จำแนกตามอาชีพ ในภาพรวม พบว่า ผู้ประกอบธุรกิจชุมชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความสำเร็จของธุรกิจชุมชน ด้านศักยภาพของผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ ด้านหน่วยงานภาคีการพัฒนาที่เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านทุนดำเนินงาน ด้านความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ของสมาชิกในกลุ่ม ด้านความสามารถในการจัดหาเงินทุน และทรัพยากร

3.5 เปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี จำแนกตามระยะเวลาในการตั้งธุรกิจชุมชน ในภาพรวม ผู้ประกอบธุรกิจชุมชนที่มีระยะเวลาในการตั้งธุรกิจต่างกัน มีความสำเร็จของธุรกิจชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านทุนดำเนินงาน ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านศักยภาพของผู้นำ ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ด้านความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ของสมาชิกในกลุ่ม ด้านความสามารถในการจัดหาเงินทุน และทรัพยากร ด้านหน่วยงานภาคีการพัฒนาที่เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน

อภิปรายผล

จากการศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ตามระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบธุรกิจชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับการศึกษาของ สมบัติรัตน์คำชูวงศ์ (2548 : 2) ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของธุรกิจชุมชนที่ได้คัดสรรเป็นสุดยอดสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ระดับภาค 5 ดาว : กรณีศึกษากลุ่มหัตถกรรมในภาคกลางฝั่งตะวันตก กลุ่มตัวอย่างคือ ธุรกิจชุมชนที่ได้รับการคัดสรรเป็นสุดยอดผลิตภัณฑ์ไทย ระดับ

ภาค 5 ดาว ประจำปี พ.ศ.2546 ในสินค้าประเภทหัตถกรรม โดยจะทำการศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่ภาคกลางฝั่งตะวันตก จำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบุรี จำนวน 10 กลุ่มธุรกิจชุมชน การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จของธุรกิจชุมชน ที่ผ่านการคัดสรรเป็นสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ระดับภาค 5 ดาว ประจำปี พ.ศ. 2546 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ทำให้ผลการประเมินอยู่ในระดับสูง

2. เมื่อพิจารณารายด้าน ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชน

ด้านศักยภาพของผู้นำ จากผลการวิจัยพบว่าในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ นิรัญชรา มากมา (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มธุรกิจชุมชน ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านศักยภาพของผู้นำส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่ม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและสูงที่สุด คือผู้นำมีบทบาทต่อการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจชุมชนเป็นอย่างมากและมีคุณสมบัติในหลายประการ เช่น การยอมรับจากสมาชิก ความมีจริยธรรม คุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริตและมีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการแก้ปัญหาและกล้าตัดสินใจ

ด้านการมีส่วนร่วม จากผลการวิจัยพบว่าในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะสมาชิกได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจการของกลุ่ม เช่น การมีส่วนร่วมของสมาชิกในด้านการผลิต การตลาด และการบริหารจัดการ มีการประชุมชี้แจงผลการดำเนินงาน แก่สมาชิก สอดคล้องกับการศึกษาของ จิรัชยา เบ็ญหิม (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสตูล ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิก อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านทุนดำเนินงาน จากผลการวิจัยพบว่าในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า กลุ่มธุรกิจชุมชนมีเงินทุนเพียงพอที่จะให้สมาชิกกลุ่ม ได้ใช้เงินทุนกลุ่มมาใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพมาผลิตผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ซึ่งทำให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้รับการพัฒนาทั้งตัวผลิตภัณฑ์และการบรรจุภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกรมการพัฒนาชุมชน (2539) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มสตรีพบว่าเงินทุนหมุนเวียนมีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชน ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ เกรียงไกร ธานีพัฒนรัศมี (2545) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานส่งเสริมการผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ เพื่อเป็นพลังงานทดแทนและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมศึกษาเฉพาะกรณีในพื้นที่จังหวัดนครปฐม พบว่าความเพียงพอของเงินอุดหนุนไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าในการผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ เกษตรกรไม่ต้องใช้เงินในการลงทุนเนื่องจากใช้วัตถุดิบจากมูลสัตว์ที่เกษตรกรเลี้ยงเองมาผลิต นอกจากไม่ได้ใช้เงินในการลงทุนแล้วยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายให้กับเกษตรกร

ดังนั้นความพอเพียงของเงินอุดหนุนจึงไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานตามโครงการ

ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน จากผลการวิจัยในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ระดับมากที่สุด จะเห็นได้ว่า กลุ่มธุรกิจชุมชนมีการออกแบบโครงสร้างได้อย่างเหมาะสม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ทำหน้าที่การบริหารจัดการกลุ่ม มีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน กำหนดกฎระเบียบกติกายกขึ้นใช้ภายในกลุ่ม มีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบและมีสถานที่ทำการกลุ่มที่เป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม

ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย จากผลการวิจัยในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ระดับปานกลาง ได้มีการมีไปร่วมกิจการของเครือข่ายทั้งในระดับจังหวัดและภูมิภาค แต่มีการแลกเปลี่ยนสินค้าวัตถุดิบ กับกลุ่มอื่นน้อยที่สุด

ด้านความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ของสมาชิกในกลุ่ม จากผลการวิจัยในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด จะเห็นว่าสมาชิกในกลุ่ม มีทักษะในการผลิตผลิตภัณฑ์ มีความสามารถในการพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน มีความสามารถในการออกแบบผลิตภัณฑ์ มีความมุ่งมั่น ทุ่มเทในการทำงานของสมาชิก มีความสามารถในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ ประวูฒิ ละครราช (2545) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่ม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานเพื่อจะพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

ความสามารถในการจัดหาเงินทุนและทรัพยากร จากผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่า กลุ่มธุรกิจชุมชนมีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานภาคีเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ และมีการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม

การพัฒนาการเรียนรู้ จากการวิจัยพบว่าในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่ากลุ่มธุรกิจชุมชนมีการปรับปรุงพัฒนากลุ่มโดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

หน่วยงานภาคีการพัฒนาที่เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน จากการวิจัยพบในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า กลุ่มธุรกิจชุมชน จำเป็นต้องอาศัยการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและการบอกรับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับการศึกษาของ สุรพล กาญจนะจิตราและประภาศ ศิลประศรี (2529) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ พบว่า การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ เป็นปัจจัยที่มีต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ และสอดคล้องกับการศึกษาของ กิ่งแก้ว อนหว่าง และ วีระศักดิ์ อนันตมงคล (2532) ได้ศึกษาถึงการดำเนินของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับการพัฒนาชนบท ข้อมูลที่ได้ผลักดันให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับการพัฒนาชนบท ประสบความสำเร็จ คือ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตจังหวัดสระบุรี

1.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานตาม โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีหลายหน่วยงาน ควรให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ไปสนับสนุน หรือเข้าไปอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มธุรกิจชุมชน เพื่อเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของกลุ่มธุรกิจชุมชน

1.2 กลุ่มธุรกิจชุมชน ควรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกันระหว่างกลุ่มอื่นบ้าง เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างกัน และการใช้วัตถุดิบร่วมกัน

1.3 กลุ่มสมาชิกธุรกิจชุมชน ควรจะมีการประชุมชี้แจงเมื่อต้องการเงินทุน หรือขอระดมทุนจากสมาชิก เพื่อจะได้ใช้เป็นทุนเวียนภายในกลุ่ม และนำผลกำไรที่ได้นำมาแบ่งปันส่วนให้แก่สมาชิก หรือใช้เป็นสวัสดิการในด้านต่าง ๆ ให้แก่กลุ่มธุรกิจชุมชน

1.4 เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนควรแนะนำ ประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้กลุ่มธุรกิจชุมชนได้มีการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับหลักเกณฑ์การคัดสรร ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มธุรกิจชุมชนได้รับการคัดสรรมากขึ้น ทำให้มีช่องทางในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น และทำให้กลุ่มสมาชิกธุรกิจชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

1.5 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตจังหวัดสระบุรี ได้แก่ ด้านศักยภาพของผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วมด้านทุนดำเนินงาน ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ด้านความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพของสมาชิกในกลุ่ม ด้านความสามารถในการจัดหาเงินทุนและทรัพยากร ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ และด้านหน่วยงานภาคีการพัฒนาที่เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน ควรมีการเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้นำกลุ่ม รูปแบบของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้กลุ่มธุรกิจชุมชนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ที่จะนำไปสู่การพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- เกรียงไกร ธานีพัฒนรัศมี. (2545). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานส่งเสริมการผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ เพื่อเป็นพลังงานทดแทนและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมศึกษาเฉพาะกรณีในพื้นที่จังหวัดนครปฐม. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.**
- จิรัชยา เบ็ญหิม. (2546). **การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดสตูล. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.**
- ณรงค์ศักดิ์ จักรกรณ์. (2547). **โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มผู้ผลิตภายใต้โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ปี 2546. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.**
- ดวงพร อ่อนหวาน. (2545). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชนในเขตภาคเหนือ. รายงานการวิจัย สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ.**
- นิริฎฐรา มากมา. (2549). **การบริหารจัดการกลุ่มธุรกิจชุมชน ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ปี 2547. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.**
- ประพันธ์ แจ็งเอี่ยม. (2546). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำธุรกิจชุมชน : กรณีศึกษา กลุ่มส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษวังน้ำเขียว ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.**
- ประวุฒิ ละครราช. (2545). **ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดยโสธร. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.**
- ไพศาล หวังพานิช. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อการบริหารการศึกษา. เอกสารประกอบการบรรยาย. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.**
- เมธา สุธีร์โรจน์. (2546). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการวิจัย สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.**

- รังสรรค์ ปิติปัญญา. (2546). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชนในประเทศไทย.**
รายงานการวิจัย คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วสันต์ เสือขำ. (2547). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับ การ
คัดเลือกระดับ 5 ดาว ในระดับภูมิภาค : กรณีศึกษาสินค้าประเภทอาหารของจังหวัด
เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- สินันท์ นันทกิจจามร. (2546). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์เพื่อความสมบูรณ์แห่งศิลปศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- สมบัติ รัตนคำชูวงศ์. (2548). **การศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของธุรกิจชุมชนที่ได้คัดสรรเป็นสุด
ยอดสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ระดับภาค 5 ดาว : กรณีศึกษากลุ่มหัตถกรรมใน
ภาคกลางฝั่งตะวันตก. การศึกษาค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- สุรพล กาญจนะจิตรา และประภาส ศิลปะรัศมี. (2529). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ.
รายงานการวิจัย กรมพัฒนาชุมชน.**
- อรุวรรณ สุทธิพิทักษ์. (2546). **กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการจัดการธุรกิจชุมชน : กรณีศึกษาธุรกิจ
กะลาของตำบลชัยบุรี อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.**
- Kotler, P. (2003). **Marketing Management.** Prentice Hall International Edition.
- Warakul,W., Jarkakorn,N. & Chantrasombat,C.(2005). **Community capacity assessment.** Final
report : Plan Thailand.

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2553

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี

LEADERSHIP OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE OPINIONS
OF TEACHERS UNDER THE JURISDICTION OF THE PATHUMTHANI
EDUCATIONAL SERVICE AREA

ดารุณี พิพัฒน์ผล ภิเชก จันทร์เอี่ยม และอรสา โกศลานันท์กุล
Darunee Piputtanapol, Pisake Jun-eam, and Orasa Kosalanantakul

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.ปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานีและเพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี โดยเปรียบเทียบตามเพศ เขตพื้นที่การศึกษาและขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี จำนวนทั้งสิ้น 361 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าที แบบสองกลุ่มอิสระต่อกัน (t-test Independent)

ผลการวิจัยพบว่า

การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ภาวะผู้นำ แบบเปลี่ยนสภาพ รองลงมาคือ ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ ชายและหญิง พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามพื้นที่เขตการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ เขตการศึกษา 1 เขตการศึกษา 2 พบว่า ครูที่อยู่ในพื้นที่เขตการศึกษาต่างก็มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ ขนาดเล็กและกลาง และขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ พบว่า ครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างก็มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างก็มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) to study the leadership of the school administrators in the opinions of teachers under the Jurisdiction of the Pathumthani Educational Service Area, and (2) to compare the leadership of the school administrators in the opinions of teachers under the Jurisdiction of the Pathumthani Educational Service Area based on gender, educational service area and the size of school.

The samples used were 361 key informants consisting of teachers and the tool used to collect data was a questionnaire. Statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation (S.D.) and t-test (Independent).

The findings were as follows new paragraph (1) the leadership of the school administrators in the opinions of teachers under the Jurisdiction of the Pathumthani Educational Service Area as a whole was at a high level and the highest mean was in the aspect of transformational leadership, followed by transactional leadership aspect respectively. (2) The comparative analysis between the opinions of teachers about the leadership of the school administrators under the Jurisdiction of the Pathumthani Educational Service Area and gender as a whole and in each aspect showed that there was a significant difference at a level of .05 (3) The comparative analysis between the opinions of teachers about the leadership of the school administrators under the Jurisdiction of the Pathumthani Educational Service Area and the educational service area region 1 and 2 as a whole and in each aspect showed that there was no significant difference. (4) The comparative analysis between the opinions of teachers about the leadership of the school administrators under the Jurisdiction of the Pathumthani Educational Service Area and the size of school classified into 2 groups (small - medium

and large – verylarge) as a whole showed that there was no significant difference, except for the aspect of transformational leadership that there was a significant difference at a level of .05.

คำสำคัญ

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ความสำคัญของปัญหา

การบริหารองค์การให้ประสบผลสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ขึ้นอยู่กับการบริหารทรัพยากรทรัพยากรมนุษย์ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในส่วนของการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารมีความสำคัญต่อผลความสำเร็จของสถานศึกษา ภาวะผู้นำจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงเพื่อจะปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานและบุคลากรในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับภารกิจในส่วนที่รับผิดชอบ (จรัส นองมาก, 2531 : 14) ซึ่งในสถานศึกษาหรือในหน่วยงานต่างๆ บุคลากรเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 ได้ให้ความสำคัญของคนจึงได้มุ่งเน้นพัฒนาคน นอกจากนี้แล้วยังมุ่งเน้นการพัฒนาสังคม คุณภาพแห่งภูมิปัญญา เศรษฐกิจพอเพียงและการเรียนรู้ สังคมแห่งการสมานฉันท์และเอื้ออาทรกัน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่, 2544 : 9)

ผู้บริหารนับว่ามีความสำคัญต่อการจัดการทางการศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้นำจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยทั่วไปคุณลักษณะของผู้บริหารจัดการ จะต้องเป็นผู้มีความรู้ดี มีปฏิภาณไหวพริบดี มีบุคลิกภาพดี มีความคิดริเริ่ม รู้จักปรับปรุงแก้ไขความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจ มีความเข้าใจบุคลิกทั่วไปและเข้าใจสังคมได้ดี มีความอดทนและรับผิดชอบสูงมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ประสานงานได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและยอมรับนับถือ ผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและความยุติธรรม ลักษณะดังกล่าวไม่ได้หากันได้ง่ายๆ ในสถานศึกษาที่หายากยิ่งกว่านั้น คือ ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ (ชร สุนทรายุทธ, 2551 : 325)

ภาวะผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพดังที่ลิพแฮมและฮอช (Lipham and Hoch, 1974 : 34 อ้างถึงใน อุบล โสภากาศ, 2549 : 2) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความสำเร็จลุล่วงของโครงการต่าง ๆ การสร้างภาวะผู้นำที่ดีนั้นเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหารทุกคน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารทำให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์จึงต้องส่งเสริมให้เกิดระบบความร่วมมือในองค์การ ทำให้บุคลากรมีความยินดี เต็มใจให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ว่าความพึงพอใจในการทำงานของครุมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมการบริหาร โรงเรียนของผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารถือว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการนำพาการศึกษาไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ผู้บริหารยังเป็นผู้สร้างค่านิยม แรงบันดาลใจและความเชื่อ รวมทั้งต้องสื่อสารแก่นของค่านิยมและความเชื่อดังกล่าวสู่ผู้ตาม ผู้นำต้องมี

วิสัยทัศน์มีลักษณะการทำงานเป็นทีม มีการประสานความร่วมมือมีทักษะการติดต่อสื่อสาร มีความรู้ทางการศึกษาเป็นอย่างดี และต้องมีกระบวนการค้นหาและพัฒนาศักยภาพของผู้ตามอย่างเหมาะสม

ในปัจจุบันได้มีการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ จะสังเกตเห็นได้ว่าทุกคนตื่นตัวกันมากทั้งผู้บริหาร ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง ตลอดจนประชาชนและสังคม โดยมากจะมุ่งเน้นในเรื่องการปฏิรูปโครงสร้างทางการบริหาร การปฏิรูปหลักสูตร การปฏิรูปครูและลงไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อไปสู่เป้าหมายด้านคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมกับสากลเพื่อไปสู่เป้าหมายด้านคุณภาพทางการศึกษารวมทั้งยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมกับสากล ตามพระราชบัญญัติทางการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหาร งานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง แต่ทั้งนี้สิ่งที่จะทำให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จได้แก่ผู้บริหารในฐานะผู้นำที่ต้องนำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไปสู่ความคิดสร้างสรรค์แบบใหม่ ความคิดที่ออกนอกกรอบหรือกฎเกณฑ์เดิมเพื่อประยุกต์ให้เกิดความก้าวหน้า

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านปัจจัย มาตรฐานที่ 10 กำหนดไว้ว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ ตัวบ่งชี้ คือผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ผู้ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องและผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544 : 15)

จากเหตุผลดังที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำ เพื่อให้สามารถพิจารณาถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำตามแนวคิดทฤษฎีของบาส (Bass, 1985 : 54) ซึ่งให้เห็นว่าพฤติกรรมความเป็นผู้นำที่แสดงออกที่ผสมผสานกันใน 2 ลักษณะ คือ ภาวะแบบเปลี่ยนสภาพ (Transformational Leadership) ซึ่งเป็นการจูงใจให้ผู้ตามทำงานให้ได้มากกว่าที่คาดหวังไว้มีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ การมีบารมี การคล้อย การกระตุ้นการใช้ปัญญา และการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) มีจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ การให้รางวัลตามสถานการณ์ การบริหารงานแบบวางเฉย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน พัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษา พัฒนาคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาการจัดการศึกษาของโรงเรียนและเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินภายนอกจากองค์กรมหาชน ตามรูปแบบของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี แตกต่างกันตามเพศ เขตพื้นที่การศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี โดยเปรียบเทียบตามเพศ เขตพื้นที่การศึกษาและขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี แบ่งออกเป็นครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวนโรงเรียน 118 โรงเรียน จำนวนครู 2,087 คน และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวนโรงเรียน 78 โรงเรียน จำนวนครู 1,565 คน
  - 1.2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2551 รวมทั้งสิ้น 361 คน ซึ่งได้มาโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดที่เหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูต , 2538 : 10-11) ที่ความคลาดเคลื่อน .05
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) และ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

3. การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร ตำราทางวิชาการ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะเชิงปฏิบัติการ ตามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง

3.2 นำแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ที่เป็นประธานกรรมการ และกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อปรับปรุงแก้ไข นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบ

3.3 คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ≤ 0.5 นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำเสนอให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณา ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) (เรื่องอุไร ศรีนิลทา, 2534 อ้างถึงใน วินัย วิฑูระสุต, 2548 : 226) และการหาค่า IOC ของแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 55 ข้อ ปรากฏว่าได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ได้ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ .97

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 และ 2 ที่มีรายชื่อโรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือและขออนุญาตให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานีเขต 1 และ เขต 2 โดยทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 จะมีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ให้ทราบในระบบอีฟายริง (E - Filing)

4.2 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสอบถามให้กรอกข้อมูลโดยดำเนินการผ่านผู้บริหารโรงเรียนต่างๆ เป็นผู้มอบแบบสอบถามแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถามในสังกัด ผู้วิจัยประสานงานขอรับแบบสอบถามคืนหลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 1 สัปดาห์ ปรากฏว่าได้แบบสอบถามคืนทั้งสิ้น 361 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายพหุธานี ในด้านต่างๆ วิเคราะห์โดยวิธีหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความหมายค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นตัวชี้วัดโดยอาศัยแนวคิด ของบุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535 : 23 -24) แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าที (t - test) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 75.3 และ รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7

ครูสังกัดพื้นที่การศึกษาเขต 1 มากที่สุด จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 61.2 รองลงมา สังกัดพื้นที่การศึกษาเขต 2 จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8

และส่วนมากปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ จำนวน 257 คน คิดเป็น ร้อยละ 71.2 และรองลงมาคือปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กและกลาง จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

1. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายพหุธานี ในภาพรวม พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ข้อ 2 ด้านการคล้อย รองลงมาคือ ข้อ 1 ด้านการมีบารมีส่วนด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 3 ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และ ข้อ 4 ด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1.1 ด้านการมีบาร์มี โดยภาพรวมมีความเห็นด้วยในระดับมาก พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการรักษาระเบียบวินัยของราชการ รองลงมาคือ ผู้บริหารยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมประกอบการพิจารณาตัดสินใจ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของหน่วยงาน และผู้บริหารมีอารมณ์มั่นคงหนักแน่น สามารถควบคุมตนเองได้เมื่อเกิดปัญหาหรือภาวะวิกฤต

1.1.2 ด้านการคล้อยโดยภาพรวมมีความเห็นด้วยในระดับมาก พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือผู้บริหารสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาตนเองโดยการประชุม อบรม สัมมนา รองลงมาคือ ผู้บริหารสร้างค่านิยมในการทำงานโดยให้ผู้ร่วมงานคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือผู้บริหารตั้งเป้าหมายในการทำงานไว้สูงเพื่อกระตุ้นและท้าทายความสามารถของผู้ร่วมงาน

1.1.3 ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา โดยภาพรวมมีความเห็นด้วยในระดับมาก พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ชักชวนให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รองลงมา คือกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานแบบใหม่ที่ใช้เวลาน้อย แต่ได้ผลงานมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพยายามตั้งคำถามหรือข้อสันนิษฐานในเชิงสร้างสรรค์

1.1.4 ด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล โดยภาพรวมมีความเห็นด้วยในระดับมาก พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตามความสามารถและทักษะของแต่ละบุคคลรองลงมา คือสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ก่อให้เกิดความเกื้อกูล เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารเป็นที่เลื่อมลวยแนะนำวิธีการทำงานแก่ผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล

1.2 ครุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ข้อ 1 ด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์ รองลงมาคือ ข้อ 2 ด้านการบริหารงานแบบวางเฉย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.2.1 ด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์ โดยภาพรวมมีความเห็นด้วยในระดับมาก พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารแสดงความยินดีเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติงานสำเร็จโดยการประกาศในที่ประชุม รองลงมา คือผู้บริหารให้การยอมรับแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อ

ทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารให้รางวัลให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชาโดยการมอบรางวัล เช่น โล่ เกียรติบัตร

1.2.2 ด้านการบริหารงานแบบวางเฉย โดยภาพรวมมีความเห็นด้วยใน ระดับมาก พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารจะพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ครอบคลุมที่วิธีนั้นยังได้ผลคืออยู่ ร่องลงมา คือผู้บริหารให้ครูทำงานไปตามปกติ เว้นเสียแต่ว่ามีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลง และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารจะไม่พยายามปรับปรุงสิ่งที่ดำเนินไปด้วยความราบรื่น

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานเป็นการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาใน 2 แบบ คือ 1 แบบเปลี่ยนสภาพ และ 2 แบบแลกเปลี่ยน โดยจำแนกตามเพศ เขตพื้นที่การศึกษา และขนาดของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

1.2 ครูที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาของครูที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

1.3 ครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายพหุธานี พบว่าประเด็นที่สำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

1.ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม

ผลการวิจัยพบว่า ครูจำนวน 361 คน มีคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตามความคิดของครูมีความคิดเห็นว่าคุณภาพผู้นำอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายพหุธานี แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำ

ความสามารถในการบริหารจัดการ หรือการทำงานที่เป็นระบบ ทำให้เกิดการปฏิบัติงาน ที่มีศักยภาพสูง ส่งถึงผลของการปฏิบัติงานที่เกิดการประสิทธิภาพที่สูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ อุบล โสภากาศ (2549) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปราชินบุรี พบว่า ความคิดเห็นผู้บริหารและครูภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ กนกพร ศรีเปลี่ยนจันทร์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี พบว่าระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านภาวะแบบเปลี่ยนสภาพมากที่สุด รองลงมาคือด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิงส์ (King, 1990) ได้ศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนผู้บริหารการศึกษาจำนวน 2,208 คน ในระดับอนุบาล - มัธยมปลาย และระดับมหาวิทยาลัย โดยใช้เครื่องมือ MLQ ของบาส ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพสามารถทำนายความพึงพอใจและความสำเร็จได้เหนือกว่าผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและพบในผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัยมากกว่าอนุบาล - มัธยมศึกษา เช่นเดียวกับ อรรวรรณ วุฒิเวช (2547) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของครูจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าทัศนะของครูต่อภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาตามทฤษฎีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพมีระดับภาวะผู้นำรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

จะเห็นได้ว่าผลการวิจัยในภาพรวมครุมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการดลใจมากที่สุด ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะว่า ครุมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี มีการบริหารงานโดยใช้ภาวะผู้นำแบบดลใจมากที่สุด เช่นเดียวกับ อุบล โสภากาศ (2549) ตามแนวคิดและทฤษฎีของบาส พฤติกรรมของผู้นำที่เกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อดึงดูดใจสู่วิสัยทัศน์ โดยการใช้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการใช้ความพยายามของผู้ตามสูงมากขึ้นและการที่ผู้นำจะแสดงแบบอย่างของพฤติกรรมแก่ ผู้ตามเป็นต้น

2. ผลการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็น

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานเป็นการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาใน 2 แบบ คือ 1 แบบเปลี่ยนสภาพ และ 2 แบบแลกเปลี่ยน โดยจำแนกตามเพศ เขตพื้นที่การศึกษา และขนาดของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและแบบแลกเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ครูเพศหญิงมีความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในแบบเปลี่ยนสภาพและแบบแลกเปลี่ยนสูงกว่าครูเพศชาย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 และ 3.99 ตามลำดับ

ครูที่อยู่ในพื้นที่เขตการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในแบบเปลี่ยนสภาพและแบบแลกเปลี่ยนของครูที่มีอยู่ในพื้นที่เขตการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน โดยที่ครูอยู่ในพื้นที่เขตการศึกษาเขต 1 มีความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในแบบเปลี่ยนสภาพและแบบแลกเปลี่ยนมีความคิดเห็นใกล้เคียงกัน ครูอยู่ในพื้นที่เขตการศึกษาเขต 2 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และ 4.13 ตามลำดับ

ครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ครูอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในแบบเปลี่ยนสภาพต่างกับครูอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 และ 4.02 ตามลำดับ

ส่วนด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษา ครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยที่ครูอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในแบบแลกเปลี่ยนมีความคิดเห็นใกล้เคียงกันครูอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 และ 4.01 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรปรับเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพในด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา โดยปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่างสำหรับครู ซึ่งจะเป็นวัยและกำลังใจให้ครูต่อการปฏิบัติงานและทำให้การปฏิบัติงานในหน้าที่มีประสิทธิภาพ

2. มีการส่งเสริมจัดกิจกรรมด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคลให้มากยิ่งขึ้น เฉพาะรายบุคคล ที่น่าสนใจ ทันสมัย เน้นวิธีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้บริหารกับครู ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ หลายรูปแบบ

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการบริหารแก่ผู้บริหารโรงเรียนในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้บริหารมีความสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเพื่อวัดภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาใน 4 ด้าน คือด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรม

2. ควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนต่อไป

3. ควรมีการศึกษาปัญหาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี

บรรณานุกรม

กนกพร ศรีเปลี่ยนจันทร์. (2550). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี.

วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

จรัส นองมาก. (2531). การบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ธรร สุนทรายุทธ. (2551). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป : ทฤษฎีวิจัยและปฏิบัติทางการศึกษา.

กรุงเทพฯ: เนติกุล

บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. มหาสารคาม:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประคอง วรรณสุด. (2538). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วินัย จิตะสุด. (2548). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บังคับบัญชากับความพึงพอใจในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา: เฉพาะกรณีโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่. (2544). การพัฒนาสังคมคุณภาพ.แพร่:
นิชนิโอดีแควอร์ไทซังกรูฟ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา. กรุงเทพฯ:
พริกหวานกราฟฟิค.

อรรธรณ วุฒิเวช. (2547). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของครู
จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุบล โสภากาศ. (2549). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

Bass, B.M. (1985). **Leadership and Performance Beyond Expectation**. New York:
The Free Press.

King, M.L. (1990). Extraordinary leadership in Education : Transformational and Transactional
Leadership as Predictors of Effectiveness. **Satisfaction and Organizational Climate in
K-12 and Higher Education**. Dissertation Abstracts International, 75 (3).

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2553

การศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี

A STUDY OF ORGANIZATIONAL HEALTH IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF PRACHINBURI EDUCATIONAL SERVICE AREA

ทองคำ เพชรจิตต์ เปรมจิตร์ บุญสาย และอรสา โกศลานันท์กุล
Thongkum Petjit, Premjit Bunsai, and Orasa Kosaranuntagul

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.ปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับสุขภาพองค์การของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี และเปรียบเทียบสุขภาพองค์การ โดยจำแนกตามที่ตั้งโรงเรียน ประเภทโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี จำนวน 274 แห่ง ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนจำนวน 507 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่าเพื่อวัดระดับสุขภาพองค์การ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 ประกอบด้วยมิติวัดสุขภาพองค์การ 8 มิติ คือ มิติการกำหนดเป้าหมาย บุรณภาพของโรงเรียน สภาวะผู้นำล้นที่เพื่อนร่วมงาน การเป็นผู้นำทางวิชาการ การติดต่อสื่อสาร การมุ่งเน้นวิชาการ ขวัญในการปฏิบัติงานและการจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t – test) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

1.สุขภาพองค์การของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ทั้งโดยภาพรวมและรายมิติอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นมิติการจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอนมีสุขภาพองค์การอยู่ในระดับสมบูรณ์ดี

2.สุขภาพองค์การของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ที่ตั้งอยู่ในเมืองโดยภาพรวมพบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนที่อยู่เขต 1 สมบูรณ์ดี ส่วนโรงเรียนที่อยู่เขต 2 สมบูรณ์ปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสุขภาพองค์การของโรงเรียนที่ตั้งอยู่เขต 1 และเขต 2 พบว่าไม่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและรายมิติ ยกเว้นมิติการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนที่ตั้งอยู่เขต 1 และเขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ของโรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1

DEVELOPMENT OF EARLY CHILDHOOD SCHOOL CURRICULUM BY
CONDUCTING THE PARTICIPATORY ACTION RESEARCH OF WAT
PO LUEN SCHOOL UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE
OF PATHUMTHANI EDUCATION SERVICE AREA, ZONE ONE

จิตติภรณ์ เอื้อใจ สุรางค์ เมรานนท์ และอนงค์ อนันตริยเวช
Jittiporn Ueachi, Surang Meranon, and Anong Ananriyavech

หลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.ปทุมธานี

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research - PAR) ของโรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีการดำเนินการ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ระยะก่อนดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มประชากรมี จำนวน 178 คนและกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มครูและศึกษานิเทศก์ กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งหมด 58 คน ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นในการสนับสนุนและการมีส่วนร่วม คิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมประเมินผล การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และกระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation- Influence-Control : A-I-T) ระยะที่ 2 ระยะดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กับกลุ่มตัวอย่าง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ (Quantitative) จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในลักษณะการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) การสัมภาษณ์พูดคุยแลกเปลี่ยน สนทนากลุ่ม (Focus Group) ระดมความคิดเห็น บันทึกเครื่องอัดเสียง กล้องบันทึกภาพเคลื่อนไหว เครื่องมือช่วยจดบันทึก และจัดประชุม คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ร่วมเขียนหลักสูตรและแผนการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นรูปเล่ม ระยะที่ 3 ระยะหลังดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้เชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน ใช้กระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และสนทนากลุ่ม โดยนำเสนอหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย ที่ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว

แล้ว ได้รับรู้ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ คือ การหาความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระยะก่อนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย สถานศึกษาได้ทำหนังสือเชิญกลุ่มประชากรมาร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ก่อนเปิดภาคเรียนปีการศึกษา 2551 เพื่อรายงานผลการพัฒนาสถานศึกษาในปีที่ผ่านมา และชี้แจงนโยบายการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 3 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1) ด้านนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประเด็นที่ 2) ด้านการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชน และประเด็นที่ 3) ด้านการพัฒนาจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ผลการสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมีส่วนร่วมในระดับ ร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ

1.2 ผู้วิจัยได้สนทนากลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มตัวอย่างที่มาร่วมประชุม ประเด็นที่ 1) ด้านนโยบายการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผลการสนทนากลุ่มพบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการให้นักเรียนระดับปฐมวัยได้รับการเรียนรู้ ให้เต็มศักยภาพ ด้วยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR)

1.3 ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในประเด็นที่ 2) ด้านการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชน ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มครูและศึกษานิเทศก์ กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน ได้มีส่วนร่วม มากที่สุดในด้านการปรับและเพิ่มรายละเอียดของสาระการเรียนรู้ โดยวิธีการให้คำแนะนำ

2. ระยะดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนต่อไปนี้คือ

2.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย แต่งตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การประชุมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีขั้นตอนและองค์ประกอบที่ร่วมจัดทำ ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนและชุมชน 2) การกำหนด วัตถุประสงค์และสภาพที่พึงประสงค์ 3) การกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4) การกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี 5) การกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์ 6) จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผลการดำเนินการ ได้หลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย

2.2 ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากประเด็นที่ 3) ด้านการพัฒนาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มครูและศึกษานิเทศก์ มีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ร่วมเสนอแนะกับคณะทำงานในการกำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ ร่วมในการเขียนแผนการสอนตรงตามมาตรฐานคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ของเด็ก และร่วมประเมินผลการเรียนตามประสิทธิภาพการทำงาน กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของชุมชน แต่ไม่สามารถร่วมเขียนแผนการสอนตามมาตรฐานได้ และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมากที่สุด

2.3 การวิพากษ์หลักสูตร หลังจากจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จแล้ว ได้จัดให้มีการวิพากษ์หลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง จากนั้นสถานศึกษาได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย โดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย พร้อมจัดพิมพ์รูปเล่ม

3. ระยะเวลาหลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยได้เชิญ คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน มาร่วมประชุมเพื่อนำเสนอหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย ตามที่คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย ได้ปรับปรุงแก้ไขตรวจสอบเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์แล้ว และมีข้อเสนอแนะให้นำเสนอต่อคณะกรรมการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน เพื่อขออนุมัติใช้ต่อไป

ABSTRACT

The research “curriculum development of educational institutions of childhood level based on Participatory Action Research: PAR, a case study: Wat Phoe Luen School under the supervision of Educational Office, Prathum Thani province, Area 1 is to study the curriculum development of educational institution of childhood level based on Participatory Action Research: PAR, a case study: Wat Phoe Luen School, under the supervision of Educational Office, Prathum Thani province, Area 1 with a three-phase procedure: phase 1- pre-curriculum development with 178 subjects working as teachers and educational supervisors, board committees of basic educational institution, and local leaders, and 58 parents relying on questionnaires investigating the supportive, participative, and estimative research, structured interview, and appreciation influence-control: A-I-T, phase 2- curriculum development procedure based on PAR with the same sampling group and data collection of qualitative and quantitative method with two-way communication and focus group of interview, brainstorm, tape recorder, motion capture camera, data recording

equipment, meeting attendance preparation of board committee of curriculum development of educational institution, and participatory curriculum outline and activity of learner development plan, phase 3- post curriculum development, board committee of basic educational institutions, local leaders, parents invited to participate in participatory meeting based on creation and focus group type, completed institutional curriculum of childhood level presented, and statistics used were frequency, mean, standard deviation, percentage, qualitative analysis: descriptive and nominative.

The findings of the study were as follows:

1. Phase of pre-curriculum development of childhood level, the sampling group was invited to participate in creative participatory before the academic year of 2008, to report the previous development outcome of the institution, and to inform the policy of curriculum development of educational institution. The following procedures were conducted with the sampling group,

1.1 The questionnaire was used to investigate the sampling opinions related to the support and participation in curriculum development of educational institution with three focuses: 1) policy of curriculum development of educational institution 2) improvement of core curriculum development based on the community need, and 3) curriculum development preparation of childhood level, and it was found that the participatory needs of co-invention and co-decision was preferred.

1.2 Focus group conducted with the attending sampling group with 1) policy of curriculum development of educational institution was found that the childhood level with full capacity based on the curriculum development of educational institution of childhood level with PAR was intended.

1.3 The sampling group interviewed with 2) improvement of core curriculum development based on the community need was found that teachers and educational supervisors, board committee of basic educational institution, and parents completely participated in modification and enhancement of learning content detail based on their recommendation.

2. Phase of curriculum development procedure with the following procedures

2.1 Board committee of curriculum development and preparation of educational institution and curriculum analysis B.E. 2546, and curriculum plan and preparation of educational institution were appointed. The following were steps and components of the conference of

curriculum development of educational institution: 1) study of basic data of students and communities, 2) determination of indicators and desired condition, 3) determination of desired standard measure, 4) determination of annual learning content, 5) determination of unit of experience categorization, 6) preparation of learning experience categorization, and outcome.

2.2 Data collected from the sampling group based on the structured interview according to 3) curriculum development and preparation of educational institution was found that teachers and educational supervisors participated in as the committee of education and analysis of basic data, inscription of pedagogy plan based on the desired qualification measure of the students, evaluation of academic outcome based on the development experience, recommended, and determined the indicators and desired condition. However, measured pedagogy plan could not be participial written whereas the parents extremely participated in public relation and distributed the knowledge related to childhood curriculum.

2.3 Criticism of curriculum conducted after the curriculum preparation of educational institution completed, criticism of curriculum was provided by the scholars to recommend and improve. Then curriculum of educational institution, childhood level was amended by the board committee of curriculum development of educational institution, childhood level and published.

3. Phase of post curriculum development of educational institution, board committee of basic educational institution of Wat Phoe Luen School, community leaders, and parents were invited to attend the meeting, to present curriculum of childhood level based on the modified and improved curriculum of board committee of educational institution of childhood level, and to make recommendation to the board committee of curriculum of basic educational institution of Wat Phoe Luen School for further authorization.

คำสำคัญ

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย

ความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้แล้ว นั้น ได้ดำเนินไปตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติไว้ว่า “ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ” และในวรรคสองที่ว่า “ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระ

ของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหา ในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ”

กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เป็นมาตรฐานเดียวกันและเพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้เติบโต มีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเหมาะสมกับวัย เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข และเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ การจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2536 เป็นต้นมา ในระยะแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2545 กระทรวงศึกษาได้มอบหมายให้กรมวิชาการจัดทำแนวการจัดการประสพการณ์และพัฒนาเป็นหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ประกาศให้โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษาทั่วประเทศ ใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2541 เป็นต้นมา

โรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษাপทุมธานี เขต 1 เป็นโรงเรียนขนาดกลาง จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนแห่งนี้ มาเป็นเวลา 2 ปี มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแนวการปฏิรูปการศึกษามาตลอด ได้ออกเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกภาคเรียน ทำให้ได้รับรู้สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองอย่างแท้จริง และได้สนทนา ปรัชญาหารือ ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ทุกปีการศึกษา พบว่าผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ต้องการให้บุตรหลานได้รับการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย ได้เต็มศักยภาพ เพื่อจะได้เตรียมความรู้ไปศึกษาต่อและใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยตระหนักว่าควรที่จะพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR)

ปัจจุบันสภาพโรงเรียนอยู่ในพื้นที่ชุมชน มีครัวเรือนบริการด้านการศึกษา ในเขตบริการประมาณ 400 หลังคาเรือน ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ประมาณร้อยละ 80 และอื่นๆ ร้อยละ 20 สถานศึกษาตั้งอยู่ในชุมชนและหมู่บ้าน โดยรอบสถานศึกษามีชุมชนอาศัยอยู่ 20 หลังคาเรือน ที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นที่ธรณีสงฆ์ อยู่ในบริเวณวัดโพธิ์เลื่อน ดินแม่น้ำเจ้าพระยา มีผลกระทบได้รับอุทกภัยน้ำท่วมทุกปี อาคารสถานที่ตั้งอยู่ในที่ลุ่มและต่ำ ผู้มีจิตศรัทธาได้บริจาคที่ดินให้โรงเรียน จำนวน 1 ไร่ 1 งาน มีการคมนาคมที่สะดวก มีรถประจำทางผ่านตลอดระหว่างสายอำเภอเมืองไปศูนย์ศิลปชีพบางไทร อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดปทุมธานี และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษাপทุมธานี เขต 1 ประมาณ 5 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมือง ประมาณ 6 กิโลเมตร โรงเรียนมีระบบการสื่อสารที่ทันสมัย มีโทรศัพท์ โทรสารและระบบ การสื่อสารทาง

Internet สะดวกต่อการติดต่อจากภายนอก เพราะมีระบบสื่อสารที่ทันสมัย มีสื่ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เป็นสื่อช่วยสอน โดยเฉลี่ยเครื่องละ 1-2 คน ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน มีเทคโนโลยีเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้ที่ตั้งใกล้สถานศึกษา เช่น วัดโพธิ์เลื่อน วัดตำแล องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกระแซง โรงงานผลิตกระดาษ โรงเลื่อยไม้ ของตำบลบ้านกระแซง นักเรียนที่มาใช้บริการอาศัยอยู่ใน หมู่ 1,2 และหมู่ 3 นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 35 เดินทางมาโรงเรียนด้วยรถมอเตอร์ไซด์รับจ้างรายเดือน มาด้วยจักรยานและเดินเท้า ร้อยละ 75 มีโรงเรียนที่อยู่ในเขตใกล้เคียง จำนวน 2 โรงเรียน ทำให้ผู้ปกครองสามารถจะเลือก สถานศึกษาให้บุตรหลาน ได้เรียนตามความสมัครใจ เพราะมีรถรับส่งถึงบ้านและมีรถประจำทาง จากสภาพจริงพบว่ากลุ่มผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้างทำงาน ในโรงงานอุตสาหกรรมภายในท้องถิ่น ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ให้รองรับกับการพัฒนาของชุมชน โดยจะต้องจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะสาระการเรียนรู้การพัฒนาสติปัญญา อารมณ์ สังคม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพิ่มเติมทำให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย ของโรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน จังหวัดปทุมธานี โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ในด้านนโยบายการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชน และด้านการพัฒนาจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและบทบาทของผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จากหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเก็บข้อมูลทั้งหมด ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสังเกต การสนทนากลุ่ม กึ่งมีกึ่งไม่มีกึ่งภาพ เครื่องอัดเสียง เครื่องบันทึกภาพเคลื่อนไหว เครื่องมือช่วยจดบันทึก และการใช้กระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation Influence Control : A-I-T) ให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น รับฟัง สรุปร่วมกัน ขอมรับและทำงานร่วมกันสู่การปฏิบัติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มี 2 ชนิด คือ

2.1 แบบสอบถาม ความคิดเห็น ระยะก่อนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
จำนวน 1 ชุด

2.2 แบบสัมภาษณ์ ชนิดมีโครงสร้าง จำนวน 1 ชุด

3. นำแบบสอบถามความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง ให้
ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องและความเหมาะสม
ของการใช้ภาษา แล้วนำผลการจากนั้นนำไปทดลอง (Try - Out) ในโรงเรียนที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง ครู
จำนวน 3 คนศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 3 คนและผู้นำชุมชน จำนวน 3
คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปใช้ในการทดลอง จำนวน 12 คน และนำผลที่
ได้มาตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา
ของครอนบัทซ์ (Cronbach, 1951 : อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543) โดยค่าสัมประสิทธิ์
ความเชื่อมั่นมีค่าตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป ปรับปรุงให้เหมาะสมนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

4. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเชิญกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องมา
ประชุมและเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองทั้ง
ภายในและภายนอกสถานศึกษา

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมาวิเคราะห์โดยการ
แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ขั้นที่ 1 ระยะก่อนดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ระยะก่อนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย สถานศึกษาได้ทำ
หนังสือเชิญกลุ่มประชากร มาร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ก่อนเปิดภาคเรียน
ปีการศึกษา 2551 เพื่อรายงานผลการพัฒนาสถานศึกษาในปีที่ผ่านมา และชี้แจงนโยบายการพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษา หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ผลการวิจัยจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการสอบถามสถานภาพของผู้ตอบ
แบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งสถานภาพปัจจุบัน ผลการสอบถามพบว่า กลุ่ม
ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30 - 50 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และส่วน
ใหญ่เป็นผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการให้การสนับสนุนความร่วมมือในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน ตำบลบ้านกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

1. ผู้วิจัย ได้ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 3 ประเด็น คือประเด็นที่ 1) ด้านนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประเด็นที่ 2) ด้านการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชนและประเด็นที่ 3) ด้านการพัฒนาจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ผลการสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ โดยจำแนกตามประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ชุมชนมีส่วนร่วมมากเป็นอันดับแรก คือ การให้ข้อมูลพื้นฐานในชุมชนเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย อยู่ในระดับ 3 คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติ รองลงมาคือ การร่วมจัดหา และบริการด้านสถานที่วัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับ 2 คือ ร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ ส่วนข้อที่ชุมชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก และชุมชน อยู่ในระดับ 2 คือ ร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ

ประเด็นที่ 2 ด้านการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชน พบว่า ด้านการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชน อยู่ในระดับร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ชุมชนมีส่วนร่วมมากเป็นอันดับแรก คือ การเลือกวัสดุ อุปกรณ์ แบบฝึกหัดและหนังสือเสริมประสบการณ์ตามพัฒนาการของเด็ก อยู่ในระดับ 3 คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติ รองลงมาคือ การประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับ 2 คือ ร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ ส่วนข้อที่ชุมชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ กำหนดให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอนอย่างชัดเจนเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ อยู่ในระดับ 2 คือ ร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ

ประเด็นที่ 3 ด้านการพัฒนาจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ชุมชนมีส่วนร่วมมากเป็นอันดับแรก คือ การให้ข้อมูลพื้นฐานในชุมชนเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย อยู่ในระดับ 3 คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติ รองลงมาคือ จัดหาแหล่งสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนภายในท้องถิ่น และ ชุมชน อยู่ในระดับ 3 คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ

และร่วมปฏิบัติ ส่วนข้อที่ชุมชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ จัดทำเอกสารหลักสูตร ผู้สอนสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับ 2 คือ ร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ

2. ผู้วิจัยได้สนทนากลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มตัวอย่างที่มาร่วมประชุม โดยสนทนาเรื่องนโยบายการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผลการสนทนากลุ่มพบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการให้นักเรียนระดับปฐมวัยได้รับการเรียนรู้เต็มศักยภาพ โดยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR)

ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ประเด็นที่ 2 ด้านการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชน ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มครูและศึกษานิเทศก์ กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน ได้มีส่วนร่วมมากที่สุดในด้านการปรับและเพิ่มรายละเอียดของสาระการเรียนรู้ โดยวิธีการให้คำแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 61.54, 72.72 และ 90.00 ตามลำดับ นอกจากนี้ กลุ่มครูและศึกษานิเทศก์ มีส่วนร่วมมากที่สุดอีกประเด็นหนึ่งคือ ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 61.54 และ กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมในการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการสอน คิดเป็นร้อยละ 100

3. ระยะดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ผลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประเด็นที่ 3

3.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัยแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่าง การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย มีองค์ประกอบการจัดทำที่สำคัญต่างๆ ดังนี้

3.1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนและชุมชน ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มครูและศึกษานิเทศก์ มีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานคิดเป็นร้อยละ 69.23 และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 56.66

3.1.2 การกำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มครูและศึกษานิเทศก์ กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน ได้มีส่วนเสนอแนะกับคณะทำงานในการกำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 46.15, 36.36, 26.66 ตามลำดับ

3.1.3 การกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มครูและศึกษานิเทศก์ มีส่วนร่วมในการเขียนแผนการสอนตรงตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 46.15 กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน จะไม่สามารถร่วมเขียนแผนได้เลย แต่จะมีส่วนร่วมในการประชุมกับ คณะทำงาน คิดเป็นร้อยละ 63.63, 43.33 ตามลำดับ

3.1.4 การกำหนดสาระเรียนรู้รายปี ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน ได้มีส่วนร่วมใน การให้ข้อมูล เกี่ยวกับสภาพและความต้องการของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 63.63 และ 56.66 ตามลำดับ

3.1.5 การกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์ ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มผู้ปกครอง นักเรียน มีส่วนร่วม ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย คิดเป็นร้อย ละ 70.00

3.1.6 การจัดทำแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มครู และศึกษานิเทศก์ กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน และกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำ ชุมชน ได้มีส่วนร่วมประเมินผลการเรียนตามประสบการณ์การเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 81.81, 60.00 และ 30.77 ตามลำดับ

3.2 การวิพากษ์หลักสูตร หลังจากจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จแล้ว ได้จัดให้มีการ วิพากษ์หลักสูตร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นสถานศึกษาได้ปรับปรุงหลักสูตรตามข้อเสนอแนะ และ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ผลการดำเนินการ สถานศึกษาได้หลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย พร้อมจัดพิมพ์รูปเล่ม

4. ระยะเวลาหลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยได้เชิญ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ของโรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน มาร่วมประชุมเพื่อนำเสนอ หลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ คณะกรรมการพัฒนาจัดทำหลักสูตร ได้ปรับปรุงแก้ไขตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาเป็น รูปเล่มที่สมบูรณ์แล้ว และมีข้อเสนอแนะให้นำเสนอต่อคณะกรรมการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อนุมัติใช้ต่อไป

อภิปรายผล

ขั้นที่ 1 ระยะก่อนดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ 1) การสนับสนุนการมีส่วนร่วม ด้านนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน ประเด็นที่ 1 ด้านนโยบายในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ 2) การสนับสนุนการมีส่วนร่วม ประเด็นที่ 2 ด้านการปรับหลักสูตรแกนกลางให้เข้ากับสภาพความต้องการของชุมชน พบว่า ชุมชนมี ส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับ

ความต้องการของชุมชน อยู่ในระดับร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ และ 3) ระดับความต้องการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ประเด็นที่ 3 ด้านการพัฒนาจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการพัฒนาจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับ ร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ เสวตวงศ์ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัญหาที่พบในการดำเนินการ คือ โรงเรียนมีวัสดุ-อุปกรณ์ ไม่เพียงพอ โดยมีระดับของปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2542) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ วัสดุ-อุปกรณ์การสอนมีไม่เพียงพอ เวลาในการทำกิจกรรมไม่ต่อเนื่องและระบบราชการไม่เอื้อให้โรงเรียนทำงานร่วมกับชุมชน ในส่วนของการประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียนนั้น เน้นการประเมินตามสภาพจริง

ขั้นที่ 2 ระยะดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ประเด็นที่ 1 ด้านนโยบายการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย พบว่า ทุกกลุ่มเข้าร่วมในการกำหนดนโยบายจัดทำผลการสัมภาษณ์หลักสูตรสถานศึกษากับโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิทย์ เสวตวงศ์ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัญหาที่พบในการดำเนินการคือโรงเรียนมีวัสดุ-อุปกรณ์ ไม่เพียงพอ โดยมีระดับของปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2542) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ วัสดุ-อุปกรณ์การสอนมีไม่เพียงพอ เวลาในการทำกิจกรรมไม่ต่อเนื่องและระบบราชการไม่เอื้อให้โรงเรียนทำงานร่วมกับชุมชน ในส่วนของการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนนั้น เน้นการประเมินตามสภาพจริง

2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ประเด็นที่ 2 ด้าน การปรับหลักสูตรแกนกลางให้เข้ากับสภาพความต้องการของชุมชน ผลการสัมภาษณ์ พบว่า

2.1 ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน / กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการปรับหลักสูตรแกนกลางให้เข้ากับสภาพความต้องการของชุมชน ในเรื่อง บริจาคเงิน / เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้น และเสนอแนะวิธีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2 ด้านการปรับ / เพิ่มรายละเอียดของสาระการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการปรับหลักสูตรแกนกลางให้เข้ากับสภาพความต้องการของชุมชน ในเรื่องส่งเสริมนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาเพิ่มเติมรายละเอียดสาระการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการให้คำแนะนำ และปรับเวลาเรียนให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้

2.3 ด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ขึ้นใหม่ พบว่า ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับ ความต้องการของชุมชน ในเรื่องจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุมชน และการประเมินผลพัฒนาการตามสาระการเรียนรู้

2.4 ด้านการปรับปรุง / เลือกใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการปรับหลักสูตรแกนกลางให้เข้ากับสภาพความต้องการของชุมชนในเรื่องแนะนำการเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก โดยใช้วิธีให้คำแนะนำในการเลือกสื่อการเรียนการสอน

2.5 ด้านการจัดทำสื่อเสริมประสบการณ์ใหม่ พบว่า ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชน ในเรื่องบริจาคเงิน / วัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการแนะนำวิธีการจัดทำสื่อการเรียนการสอน

2.6 สำหรับส่วนร่วมกับ โรงเรียนในการกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินพัฒนาการ โดยการ ร่วมเสนอแนะวิธีการประเมินผลให้แก่โรงเรียนและสอดคล้องกับชุมชน และร่วมประเมินผลการเรียนของเด็กในรายพัฒนาการ/สาระการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวิวัฒน์ วงศ์สวัสดิ์ (2538) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น วิชางานเลือกกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นหลายภาษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหิน พบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องกับท้องถิ่นและเหมาะสมกับผู้เรียน มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน เนื่องจากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเกี่ยวข้องกับสภาพท้องถิ่นและการดำรงชีวิตในท้องถิ่น การประเมินผลการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปทดลองใช้ ผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องคือนักเรียน ครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียน มีความพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เนื่องจากหลักสูตรมีความสอดคล้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน และสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2542) ที่ได้ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้รู้ในท้องถิ่นทั้งหมดเห็นด้วยที่หลักสูตรเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน นอกจากจะสอนให้นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์ในเนื้อหาวิชาที่เรียนแล้ว ยังได้เน้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าของผู้รู้และองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉิศศักดิ์ ชุมนุช (2540) และบัวผัน ลัดทิดา (2540) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ชุมชนได้มีความรู้สึกที่ดีขึ้นต่อ โรงเรียนและการจัดการศึกษา การที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น ทำให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาาร่วมกันและสามารถนำเอาความรู้ไปปฏิบัติจริงให้เกิดผลดีแก่ชุมชน สามารถแก้ปัญหาตามความต้องการชุมชน ได้แสดงให้เห็นว่าแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม นอกจากจะเป็นไปได้แล้วยังทำให้ชุมชนได้มีการเรียนรู้ปัญหาและการแก้ปัญหาาร่วมกันอย่างน่าพึงพอใจ

3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ประเด็นที่ 3 ด้านการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พบว่า ครูและศึกษานิเทศก์ มีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน/ชุมชน โดยร่วมเป็นคณะทำงานศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

3.1 ส่วนการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการกำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ โดยการเสนอแนะกับคณะทำงานในการกำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์

3.2 การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยร่วม รองลงมาคือ ร่วมเสนอแนะ/จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ตามความต้องการของชุมชน และร่วมประชุมกับคณะทำงานมาตรฐานที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

3.3 การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้รายปี โดยเสนอแนะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการของชุมชน

3.4 การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยร่วมประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดม คำขาด (2544) ที่ได้ศึกษากระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน กรณีผลิตภัณฑ์เถาวัลย์บ้านใหม่ ตำบลวังชัน อำเภอวังชัน จังหวัดแพร่ พบว่า ผู้นำชุมชน ครูผลิตภัณฑ์เถาวัลย์ คณะครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียน และชุมชนบ้านใหม่ ได้ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจและภาคภูมิใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้งานผลิตภัณฑ์เถาวัลย์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควรมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้มอบหมายให้ครูเพียงกลุ่มเดียวดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แต่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ดีจะต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายตั้งแต่การคิด การดำเนินการ และการประเมินหลักสูตร โดยควรจัดอบรมและนำผู้บริหาร โรงเรียนไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร

1.2 ครูขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ทำให้ครูมีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะของการปรับหลักสูตรเสริมหลักสูตรแกนกลาง

1.3 ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครู รวมทั้งจัดสรรเวลาในการทำงานที่เหมาะสมให้แก่ครู เพื่อให้ครูจะได้มีเวลาในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรได้เต็มที่

1.4 ควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.5 ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้และให้คำแนะนำที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมของบุคลากรในท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การมีส่วนร่วมของบุคลากรในชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาหลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพ

2.2 บุคลากรในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร จึงควรมีการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการมีส่วนร่วมของบุคลากรในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.(2543). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5.

กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

สุวิทย์ เสวตวงศ์.(2542). การศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา :

กรณีศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี.

วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กรมวิชาการ.(2542). การพัฒนารายวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ใน หลักสูตร

มัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

ชัยวิวัฒน์ วงศ์สวัสดิ์.(2538). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น วิชางานเลือกกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นหลายภาษา : กรณีศึกษา

โรงเรียนบ้านหิน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เจ็ดศักดิ์ ชูมนุม และบัวผัน ลัดทิดา.(2540). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและ

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร

การศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อุดม คำขาด.(2544). กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน กรณีผลิตภัณฑ์
ถ้าวลัยบ้านใหม่ ตำบลวังชัน อำเภอวังชัน จังหวัดแพร่. กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

การประเมินหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ชุดเตรียมคนงานไทยก่อนเดินทางไปทำงานใน
ประเทศเกาหลี หลักสูตร 100 ชั่วโมงของโรงเรียนสอนภาษาทองทองสุข จังหวัดสระแก้ว

THE CURRICULUM EVALUATION OF OCCUPATIONAL PROMOTION TRAINING COURSE :
KOREAN LANGUAGE PREPARATION PACKAGE FOR THAI WORKERS BEFORE GOING
TO WORK IN KOREA 100 HOURS OF THONGTHONGSUK LANGUAGE SCHOOL IN
SAKAEAO PROVINCE

บุญช่วย แซ่ไว อุษา คงทอง และกาญจนา สุจินะพงษ์
Boonchuay SaeWai, Usa Kongthong, and Kanchana Sucheenapong

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.ปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ชุดเตรียมคนงานไทยก่อนเดินทางไปทำงานในประเทศเกาหลี หลักสูตร 100 ชั่วโมง ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดและทฤษฎีการประเมินหลักสูตรในรูปแบบจำลอง CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) เป็นแนวทางในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา มีการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีจำนวน 51 คน แบ่งเป็น 6 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการศึกษานิเทศก์ หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการศึกษาเอกชนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จังหวัดสระแก้ว กลุ่มที่ 2 คือ จัดหางานจังหวัดสระแก้วในสำนักงานจัดหางาน จังหวัดสระแก้ว ประชากรกลุ่มที่ 3 คือ ครูผู้สอนภาษาเกาหลีของโรงเรียนสอนภาษาทองทองสุข ประชากรกลุ่มที่ 4 คือ ผู้ที่สำเร็จหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี โรงเรียนสอนภาษาทองทองสุข ระหว่างปีการศึกษา 2547 ถึง 2550 ปัจจุบันกำลังทำงานอยู่ในประเทศสาธารณเกาหลี ประชากรกลุ่มที่ 5 ได้แก่ นายจ้างเกาหลีและผู้ประกอบการโรงงาน ประชากรกลุ่มที่ 6 คือ สถาบันหรือหน่วยงานภาษาเกาหลีเกี่ยวข้อง ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายการวางแผนการศึกษาของสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เกาหลี (HRD) และหัวหน้าฝ่ายการวางแผนการศึกษาของมูลนิธิภาษาเกาหลีระหว่างประเทศ (IKLF) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินหลักสูตร และแบบสอบถามอัตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CO-EFFICIENT OF VARIATION)

ผลการวิจัย พบว่า ผลการประเมินหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ชุด เตรียมคนงานไทยก่อนเดินทางไปทำงานในประเทศเกาหลี หลักสูตร 100 ชั่วโมง สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ในภาพรวมคุณภาพของหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ชุด เตรียมคนงานไทยก่อนเดินทางไปทำงานในประเทศเกาหลี หลักสูตร 100 ชั่วโมงของโรงเรียนสอนภาษาทองทองสุข ประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท (Context Evaluation) ปัจจัยเบื้องต้น(Input Evaluation) กระบวนการ (Process Evaluation) และผลผลิต (Product Evaluation) ได้ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) = 12.02 สรุปได้ว่า คุณภาพหลักสูตรมีค่าระดับปานกลาง หลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้

1. ด้านประเมินบริบท (Context Evaluation) ได้แก่ สภาพปัญหาหรือความจำเป็นในการจัดทำหลักสูตร พบว่า ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.97 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = .32 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย C.V. = 8.06 ระดับคุณภาพหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ดี หลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับดี

2. ด้านประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ได้แก่ เอกสารหลักสูตร ความพร้อมของผู้สอน ความพร้อมของผู้เรียน กระบวนการคัดเลือกแรงงานตามกฎหมายประเทศเกาหลี ความต้องการแรงงานไทยในประเทศเกาหลี สภาพห้องเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน พบว่าค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = .44 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย C.V. = 11.19 ระดับคุณภาพหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง หลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ได้แก่ เทคนิคกระบวนการสอนของครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และการวัดและประเมินผล พบว่า ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.08 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = .54 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย C.V. = 13.23 ระดับคุณภาพหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง หลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

4. ด้านประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ทางภาษา วัฒนธรรมเกาหลี ผลสัมฤทธิ์ทักษะการสื่อสารภาษาเกาหลีในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติตนในที่ทำงาน เจตคติในการใช้ความรู้ในการใช้ชีวิตประจำวันในประเทศเกาหลีด้านการทำงาน การดำเนินชีวิตและปรับตัวกับสภาวะแวดล้อมในประเทศเกาหลี พบว่า ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.91 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = .60 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย C.V. = 15.34 ระดับคุณภาพหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง หลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้

ABSTRACT

The purpose of this research was to evaluate the curriculum of an occupational training course: a 100 hundred hour Korean language preparation package for Thai workers going to work in Korea. The researcher adopted the concept and evaluation theory of the CIPP Model of Daniel L. Stufflebeam, consisting of context evaluation, input evaluation, process evaluation and product evaluation. The sample population was divided into six groups consisting of 51 people all together: the Director, Deputy Director, Educational Supervisor and Head of the Private Education Promotion of the Sa Kaeo Educational Service Area Office Zone II; public officers of the Department of Employment; the director of the Educational Planning Department of Human Resources in Korea; teachers and instructors of the Thong Thongsuk Language School; students who had graduated from the Korean language curriculum; and Korean employers and entrepreneurs. The data collection instruments were a curriculum evaluation form and a questionnaire with a five point rating scale. The analysis was conducted through statistical processes to obtain percentage rate and standard deviation, as well as co-efficient variation.

The results of the study were as follows:

The overall quality of the Korean language training programs was assessed in the context of the context evaluation, the input evaluation, the process evaluation and the product evaluation. The co-efficient of variation (C.V.) is equal to 12.02; it summarized that the overall curriculum is in the medium level.

1. Context Evaluation: context or environmental conditions or the need for making the curriculum showed that the percentage rate ($\bar{X}$) = 3.97, the standard deviation (S.D.) = .32 and co-efficient variation (C.V.) = 8.06, and the quality level indicates that the curriculum is high.

2. Process Evaluation: Teaching materials for the curriculum, instructor's preparation, students' readiness, labor selection process under the Korean law, demand for labor under the Korean law and classroom conditions and facilities showed that the percentage rate ($\bar{X}$) = 3.93, the standard deviation (S.D.) = .44 and co-efficient variation (C.V.) = 11.19, and the quality level indicates that the curriculum is medium.

3. Process Evaluation: Instructors' teaching techniques, educational activities for students as well as assessment and evaluation showed the percentage rate ($\bar{X}$) = 4.08, the standard deviation (S.D.) = .54 and co-efficient variation (C.V.) = 13.23, and the quality level indicates that the curriculum is medium.

4. Product Evaluation: Students' knowledge of Korean language and culture as well as the ability to communicate in the Korean language, students' ability and process to communicate in Korean language, students' attitude in applying the knowledge learned to everyday life and at the workplace as well as the ability to adjust to the Korean environment showed that the percentage rate ($\bar{X}$) = 3.91, the standard deviation (S.D.) = .60 and co-efficient variation (C.V.) = 15.34, and the quality level indicates that the curriculum is medium.

คำสำคัญ

การประเมินหลักสูตร แบบจำลอง CIPP Model

ความสำคัญของปัญหา

ปี ค.ศ. 2003 ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีประกาศนโยบายการจ้างแรงงานต่างชาติตามระบบการจ้างงานชาวต่างชาติ (EPS : Employment Permit System For Foreigner workers) เปิดรับแรงงานในเอเชีย 10 ประเทศ คือ ไทย จีน เวียดนาม มองโกลเลีย ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา มาเลเซีย ปากีสถาน กัมพูชา และพม่า เข้ามาเป็นแรงงานประเภทไร้ฝีมือทางด้านงานก่อสร้าง เกษตรกรรม อุตสาหกรรมและการผลิต โดยประเทศสาธารณรัฐเกาหลีเริ่มอนุญาตจ้างแรงงานไทย ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2547 เป็นต้นมา การพิจารณาเข้าทำงานขึ้นอยู่กับนายจ้างและสถานประกอบการในประเทศเกาหลีโดยติดต่อหน่วยงานทำผ่านหน่วยงานของรัฐเท่านั้น (กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, 2548) ซึ่งทางประเทศสาธารณรัฐเกาหลีเป็นผู้จัดสรรจำนวนแรงงานของแต่ละประเทศโดยการทดสอบความรู้ความสามารถทางภาษาเกาหลี (EPS-KLT : Employment Permit System - Korean Proficiency Test) แรงงานไทยที่ผ่านการคัดเลือกจากระบบการจ้างงานชาวต่างชาติ EPS ต้องเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรภาษาเกาหลีในประเทศไทยก่อนเดินทางไปทำงานในประเทศเกาหลีเป็นระยะเวลา 100 ชั่วโมง และในประเทศสาธารณรัฐเกาหลีเป็นระยะเวลา 3 วัน ณ สถานฝึกอบรมวิชาชีพ ฮวาซอง (Vocational Training Institution) ทางตอนใต้ของกรุงโซล เมื่อเดินทางมาถึงประเทศสาธารณรัฐเกาหลีหรือก่อนเดินทางไปยังสถานที่ทำงาน(กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, 2550) พร้อมกันนั้นตามกฎหมายการจ้างงานแรงงานต่างชาติเกาหลี อีพีเอส ในมาตรา 6967 วรรค 11 ได้ระบุว่า แรงงานต่างชาติต้องเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพซึ่งได้รับจัดอบรมโดยองค์กร โดยผ่านความเห็นชอบของรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรม เพื่อเรียนรู้เนื้อหาที่มีความจำเป็นในระบบการจ้างงาน โดยกำหนดระยะเวลาตามพระราชบัญญัติของกระทรวงแรงงาน หลังจากเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศเกาหลี ซึ่งกฎหมายกำหนดให้นายจ้างต้องจัดให้คนงานต่างชาติที่เดินทางเข้าสู่ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ต้องเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพตามชั่วโมง เนื้อหาของการจัดฝึกอบรมประกอบด้วย

3 ส่วนใหญ่ คือ หลักสูตรการอบรมทั่วไป ระบบตัวเลขเบื้องต้น และหลักสูตรภาษาเกาหลี (ประกาศนียบัตรจัดการงาน เรื่อง สถานฝึกอบรมเอกชนที่ได้รับความเห็นชอบขอให้สถานฝึกอบรมคนหางานก่อนเดินทางไปทำงานในประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ตามระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ, ฉบับที่ 12 ลว 10 ตุลาคม 2546) ซึ่งทางผู้วิจัยและผู้บริหารโรงเรียนสอนภาษาทองทองสุข ได้ร่วมกันจัดทำและเป็นผู้เขียนหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ชุด เตรียมคนงานไทยก่อนเดินทางไปทำงานในประเทศเกาหลี เมื่อปี พ.ศ. 2546 จดทะเบียนลิขสิทธิ์ไว้ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2546 ได้เปิดทำการสอนมาแล้วเป็นระยะเวลารวมทั้งสิ้น 5 ปี โดยยังไม่มีมีการประเมินหลักสูตร เพื่อนำผลไปปรับปรุงหลักสูตรให้ มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพตลาดแรงงานของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี และสามารถแข่งขันกับประเทศในเอเชียที่จัดส่งแรงงานต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่าควรประเมินหลักสูตรดังกล่าวอย่างเป็นระบบของหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ชุด เตรียมคนงานไทยก่อนเดินทางไปทำงานในประเทศเกาหลี เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ในโอกาสต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

หลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ชุด เตรียมคนงานไทยก่อนเดินทางไปทำงานในประเทศเกาหลี หลักสูตร 100 ชั่วโมง ของโรงเรียนสอนภาษาทองทองสุข จังหวัดสระแก้ว มีความเหมาะสมและมีคุณภาพในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ชุด เตรียมคนงานไทยก่อนเดินทางไปทำงานในประเทศเกาหลี หลักสูตร 100 ชั่วโมง ของโรงเรียนสอนภาษาทองทองสุข จังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 6 กลุ่ม ประกอบด้วย

1.1 ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้างานฝ่ายส่งเสริมการศึกษา เอกชน ศึกษาพิเศษในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จังหวัดสระแก้ว จำนวน 8 คน

1.2 จัดหางานจังหวัดสระแก้วในสำนักงานจัดหางาน จังหวัดสระแก้ว จำนวน 4 คน

1.3 ครูผู้สอนภาษาเกาหลีของโรงเรียนสอนภาษาทองทองสุข จำนวน 3 คน

1.4 ผู้เรียนที่สำเร็จหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลีโรงเรียนสอนภาษาทองทองสุข ระหว่างปีการศึกษา 2547 ถึง 2550 และขณะนี้กำลังทำงานอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลี และผู้ประกอบการโรงงานชาวเกาหลี จำนวน 22 คน

1.5 นายจ้างเกาหลีและผู้ประกอบการโรงงาน จำนวน 5 คน

1.6 หน่วยงานหรือสถาบันภาษาเกาหลี ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายการวางแผนการศึกษาของสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เกาหลี และหัวหน้าฝ่ายการวางแผนการศึกษาของมูลนิธิภาษาเกาหลี ระหว่างประเทศ จำนวน 8 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1 แบบประเมินหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ชุด เตรียมคนงานไทยก่อนเดินทางไปทำงานในประเทศเกาหลี หลักสูตร 100 ชั่วโมง ประกอบด้วย 3 ตอน เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ และคำถามปลายเปิดโดยการประเมินความคิดเห็นของประชากร 4 ด้าน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ชุด เตรียมคนงานไทยก่อนเดินทางไปทำงานในประเทศเกาหลี ตามกรอบการประเมิน 4 ด้าน คือ

ด้านบริบท ได้แก่ สภาพแวดล้อม สภาพปัญหา และความจำเป็นในการจัดทำหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ชุด เตรียมคนงานไทยก่อนเดินทางไปทำงานในประเทศเกาหลี

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ เอกสารหลักสูตร ความพร้อมของอาจารย์ผู้สอน ความพร้อมของผู้เรียน สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน

ด้านกระบวนการ ได้แก่ เทคนิคกระบวนการเรียนการสอนความสนใจในการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม เกณฑ์การวัดและการประเมินผลในชั้นเรียน

ด้านผลผลิต ได้แก่ ความรู้ความสามารถทางภาษาเกาหลี ทักษะในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและเจตคติต่อภาษาเกาหลี

ตอนที่ 3 ข้อคำถามแบบปลายเปิด(Open – Ended) เกี่ยวกับความคิดเห็นและ
ข้อเสนอแนะลักษณะของคำถามทั้ง 4 ด้าน เป็นแบบประเมินส่วน
ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง เห็นด้วยว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง เห็นด้วยว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง เห็นด้วยว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง เห็นด้วยว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง เห็นด้วยว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลำดับการดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรและ
หลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ชุด เตรียมคนงานไทยก่อนเดินทางไปทำงานในประเทศเกาหลี
100 ชั่วโมงของโรงเรียนสอนภาษาทองทองสุข จังหวัดสระแก้ว

3.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นตามกรอบการประเมินหลักสูตรตามแบบจำลอง
ชิป แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาให้ครอบคลุม
และตรงประเด็นตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นการประเมินหลักสูตรที่ผ่านการพิจารณาของอาจารย์
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มาปรับปรุงแก้ไข นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เพื่อตรวจสอบ ความตรงตาม
เนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

3.4 นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มาพิจารณา
ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมิน และแบบสอบถามปลายเปิด

3.5 นำแบบสอบถามประเมินหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ซึ่งปรับปรุงแก้ไข
เรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ
ศึกษานิเทศก์ ปฏิบัติราชการอยู่ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จังหวัดสระแก้ว
หัวหน้างานฝ่ายส่งเสริมการศึกษาเอกชน ครูผู้สอนภาษาเกาหลี แรงงานจังหวัดสระแก้ว นายจ้าง
เกาหลีและผู้ประกอบการโรงงาน และผู้เรียนที่สำเร็จหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลีโรงเรียน
สอนภาษาทองทองสุข จำนวน 45 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าระดับความเชื่อมั่น (Reliability)
ของแบบสอบถามโดยคำนวณหาค่าความสัมฤทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) ของ ครอนบาค
(Cronbach, 1971 : 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 ซึ่งแต่ละด้าน มีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

ก. ด้านบริบท	มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .90
ข. ด้านปัจจัยเบื้องต้น	มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .95
ค. ด้านกระบวนการ	มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .87
ง. ด้านผลผลิต	มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .93

3.6 นำแบบสอบถามประเมินหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ชุดที่ 2 ซึ่งปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ที่สำเร็จการศึกษาหรือฝึกอบรมหลักสูตร 100 ชั่วโมง ของโรงเรียนสอนภาษาทองทองสุข จำนวน 15 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าระดับความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยคำนวณหาค่าความสัมฤทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1971 : 161) โดยประเมินด้านผลผลิตมีค่าความเชื่อมั่น .95

3.7 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับการแก้ไขไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร 6 กลุ่ม ทั้งในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงกลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ศึกษาพิเศษในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 2 จังหวัดสระแก้ว จัดหางานจังหวัดสระแก้วในสำนักงานจัดหางาน จังหวัดสระแก้ว เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโซล ประเทศเกาหลี หัวหน้าฝ่ายการวางแผนการศึกษาของสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เกาหลี หัวหน้าฝ่ายการวางแผนการศึกษาของมูลนิธิภาษาเกาหลีระหว่างประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.2 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยดำเนินการให้ประชากรตอบแบบสอบถามดังนี้

4.2.1 ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ศึกษาพิเศษในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 2 จังหวัดสระแก้ว จัดหางานจังหวัดสระแก้วในสำนักงานจัดหางาน จังหวัดสระแก้ว ครูผู้สอนภาษาเกาหลีของโรงเรียนสอนภาษาทองทองสุข หน่วยงานหรือสถาบันภาษาเกาหลี หัวหน้าฝ่ายการวางแผนการศึกษาของสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เกาหลี และหัวหน้าฝ่ายการวางแผนการศึกษาของมูลนิธิภาษาเกาหลีระหว่างประเทศ ตอบแบบสอบถามทั้งชุด

4.2.2 นายจ้างเกาหลีและผู้ประกอบการโรงงาน ผู้เรียนที่สำเร็จหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลีโรงเรียนสอนภาษาทองทองสุข ระหว่างปีการศึกษา 2547 ถึง 2550 และกำลังทำงานอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลี ตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 ตอนที่ 2 เฉพาะด้านผลผลิต และตอนที่

3 ข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open – Ended) เกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามจำนวน 98 ฉบับ โดยติดต่อและขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามคืนเป็นจำนวน 51 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 52.04 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

ผลการวิจัย

การประเมินหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ชุดเตรียมคนงานไทยก่อนเดินทางไปทำงานในประเทศเกาหลี หลักสูตร 100 ชั่วโมง ของโรงเรียนสอนภาษาทองทองสุข จังหวัดสระแก้ว ได้ผลดังต่อไปนี้

1. ด้านประเมินบริบท (Context Evaluation) ได้แก่ บริบทหรือสภาพปัญหาหรือความจำเป็นในการจัดทำหลักสูตร ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.97 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = .32 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย C.V. = 8.06 ระดับคุณภาพหลักสูตร อยู่ในเกณฑ์ ดี ในภาพรวมหลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับดี

2. ด้านประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ได้แก่ เอกสารหลักสูตรความพร้อมของผู้สอน ความพร้อมของผู้เรียน กระบวนการคัดเลือกแรงงานตามกฎหมายประเทศเกาหลี ความต้องการแรงงานไทยในประเทศเกาหลี สภาพห้องเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนในค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = .44 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย C.V. = 11.19 ระดับคุณภาพหลักสูตร อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง ภาพรวมหลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ได้แก่ เทคนิคกระบวนการสอนของครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และการวัดและประเมินผล ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.08 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = .54 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย C.V. = 13.23 ในภาพรวมหลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

4. ด้านประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ทางภาษา วัฒนธรรมเกาหลี ผลสัมฤทธิ์ทักษะการสื่อสารภาษาเกาหลีในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติตนในที่ทำงาน เจตคติในการใช้ความรู้ในการใช้ชีวิตประจำวันในประเทศเกาหลีด้านการทำงาน การดำเนินชีวิตและปรับตัวกับสถานะแวดล้อมในประเทศเกาหลี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.91 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = .60 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย C.V. = 15.34 ในภาพรวมหลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้

อภิปรายผล

ผลการประเมินหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ชุดเตรียมคนงานไทยก่อนเดินทางไปทำงานในประเทศเกาหลี มีข้อพบเห็นที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจและควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ด้านบริบท พบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้ง 6 กลุ่ม ด้านประเมินบริบทในภาพรวม หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความจำเป็นอย่างหนึ่งที่ต้องจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม เนื่องจากปัญหาการสื่อสารระหว่างนายจ้างชาวเกาหลีและลูกจ้างชาวไทย อยู่ในระดับดี เป็นอันดับแรก และนโยบายและแผนงานของกระทรวงแรงงานไทยสอดคล้องและตอบสนองกับนโยบายการจ้างแรงงานต่างชาติในประเทศสาธารณรัฐเกาหลี อยู่ในระดับมากเป็นอันดับท้าย และหลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ระดับการศึกษาของผู้เรียนที่เข้ามารับการอบรมมีความเหมาะสมต่อหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี และเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งนำหลักการหน้าที่มาพิจารณาร่วมทำให้เกิดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและมีความสอดคล้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของซำรง บัวศรี (2531 : 7) ได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบ จัดทำขึ้นเพื่อแสดงจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรม และมวลประสบการณ์ ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้ง 6 กลุ่ม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ในภาพรวม หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โครงสร้างหลักสูตรและรายวิชาที่สอน/จำนวนชั่วโมง อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับแรกและ ความต้องการแรงงานตามกฎหมายประเทศเกาหลี อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับสุดท้าย และหลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหาร โรงเรียนได้จัดทำเอกสารหลักสูตร ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการมีการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกในชั้นเรียน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของโต๊ะเก้าอี้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชูศรี สุวรรณโชติ (2543 : 41) กล่าวว่า หลักสูตร คือ ประมวลประสบการณ์ทุกชนิด ที่ครูสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเจริญอกงาม ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา ลีรัตน์ (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบจำลองชิป (CIPP Model) ประเมินสภาพบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้ คือ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านกระบวนการ พบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้ง 6 กลุ่ม ด้านประเมินกระบวนการ ในภาพรวม หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับแรก และ ถึงอำนวยความสะดวก เช่น โทรทัศน์ เครื่องฉายวีดีโอซีดี และเครื่องถ่ายเอกสารมีเพียงพอต่อจำนวนครูผู้สอนและผู้เรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียน อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับสุดท้าย และหลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการจัดแนวทางเสริมด้านเทคนิคกระบวนการสอนของครูผู้สอน การใช้สื่อต่างๆในการสอน สอดคล้องกับแนวคิดของ สมนึก ธาตุทอง (2548 : 4) ได้กล่าวสรุปถึงหลักสูตรว่า หลักสูตร คือ การบูรณาการศิลปะการเรียนรู้ และมวลประสบการณ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นที่พึงพอใจ และมีกำหนดแผนงานล่วงหน้าโดยสามารถปรับปรุง พัฒนา ให้เอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนได้มีความรู้ ความสามารถสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

4. ด้านผลผลิต พบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้ง 6 กลุ่ม ด้านประเมินผลผลิต ในภาพรวม หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับพอใช้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านเจตคติในการนำภาษาเกาหลีไปใช้ในการทำงาน การดำเนินชีวิตและการปรับตัวเองผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นอันดับแรก และ ด้านความรู้ความสามารถทางภาษาเกาหลี วัฒนธรรมเกาหลีของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับสุดท้าย และหลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นายจ้างเกาหลีและผู้ประกอบการ โรงงานมีความเห็นเรื่องของการนำภาษาเกาหลีไปใช้ในการทำงานที่ถูกต้องและเกิดประโยชน์ได้อย่างดี สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมถึงการสนทนาที่ถูกหลักวิธี หลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชุศรี สุวรรณโชติ (2543 : 40-41) ได้กล่าวว่า วิทยาการที่สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นสิ่งที่นำเอาความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ที่มนุษย์จำเป็นต้องรับรู้เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้น เนื้อหาวิชาประกอบอยู่ในวิชาสังคม วิทยาศาสตร์ สุขภาพ พลานามัย ประชากรศึกษาและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรส่งเสริมอาชีพภาษาเกาหลี ชุดเตรียมคนงานไทย ก่อนเดินทางไปทำงานในประเทศเกาหลี หลักสูตร 100 ชั่วโมง ทำให้ได้ข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ควรมีการคำนึงถึงเรื่องความเหมาะสมระยะเวลาในการจัดอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการ

1.2 หลักสูตรควรปรับปรุงให้ทันสมัยตามความเจริญก้าวหน้าของด้านเทคโนโลยี เพราะปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีมีมากขึ้น ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ควรจัดครูและผู้เกี่ยวข้องเข้ารับการอบรม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 ควรมีการเสริมทักษะ เทคนิค สื่อต่างๆ ให้มากยิ่งขึ้นและพัฒนาอุปกรณ์สื่อ เปลี่ยนไปเรื่อยๆ เพื่อสร้างความสนใจไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายในช่วงที่อบรมให้ความรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้อบรมที่เดินทางไปทำงานที่ ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

บรรณานุกรม

จงกลณี ชูติมาเทวินทร์.(2547). การฝึกอบรมเชิงพัฒนา : **Training and development.**

กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลิฟวิ่ง.

จุฑาธวัช อินทรสุขศรี.(2549). ประกาศกรมการจัดหางาน เรื่อง การรับสมัครสอบคัดเลือกเพื่อจัดส่ง
ข้อมูลให้นายจ้างเกาหลีคัดเลือกไปทำงานตามระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ

(**Employment Permit System for Foreigner Worker: EPS**). กรุงเทพฯ:

กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.

วาริรัตน์ แก้วอุไร.(2549). เอกสารคำสอนการพัฒนาหลักสูตรและการสอน **Curriculum and**

Instruction Development. พะเยา: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
นเรศวร.

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล.(2542). การประเมินหลักสูตร **Curriculum Evaluation.** กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศิริชัย กาญจนวาสี.(2545). **ทฤษฎีการประเมิน.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cronbach.(1971). **Essentials of Psychological Testing.** 3rd edition. New York : Harper &
Row.

Kil-Sang Yoo.(2005). **Foreign Workers in the republic of Korea.** Seoul : Korea Labor Institute.

Korea Federation of Small and Medium Business Workforce Service Corps. 2005. **Contract for
training / Employment Cooperation.** Seoul: Korea.

Korea Labor Institute.(2003). **Republic of Korea (South Korea) : Migrant Workers are also
human beings.** Seoul: Korea.

Stufflebeam, D.L., et al. (1971). **Educational Evaluation and Decision - Making, Illinois.**

Illinois Peacock, Itasca, From CDC Australia, Curriculum Evaluation –

A CDC Study Group Report, Canberra, Australia, CDC.

Young-bum Park.(2004). **Country Report Republic of Korea.** Seoul: Hansung University

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ
เจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน อพป. คลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

EFFECTS OF SCIENCE TEACHING USING LOCAL EDUCATIONAL TOYS ON
ACADEMIC ACHIEVEMENT AND ATTITUDES TOWARDS SCIENCE LEARNING
OF MATHAYOM SUKSA 1 STUDENTS, A.K.P. KLONG NUM SAI SCHOOL,
ARANYAPATHET DISTRICT, SA-KAEO PROVINCE

นัยนา คำนิง เปรมจิตร บุญสาย และอุษา คงทอง
Naiyana Komnong, Premchit Bunsai, and Usa Kongthong

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.ปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และ
เจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียน โดยใช้ของเล่นจากภูมิปัญญา
ท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549
โรงเรียน อพป.คลองน้ำใส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 อำเภอรัญประเทศ
จังหวัดสระแก้ว เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง แรงและ
การเคลื่อนที่ โดยใช้ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ของเล่นที่ใช้แรงแม่เหล็ก แรงโน้มถ่วง
แรงเสียดทาน แรงลม และแรงน้ำ และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ สถิติที่ใช้ในกา
วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์โดยใช้ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นหลังเรียน
สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. เจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนที่เรียน โดยใช้ของเล่นจาก
ภูมิปัญญาท้องถิ่นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ABSTRACT

The purposes of this study were to compare academic achievement and attitudes of Mathayom Suksa 1 students of A.K.P. Klong Num Sai school, Aranyapathet district, under the jurisdiction of Sa-Kaeo educational service area office 2, who learned science using local educational toys. The samples were studied during the second semester of the 2007 academic year and were selected by purposive sampling. The instruments consisted of lesson plans concerning the use of educational toys in forces and motion activities (magnetic flux, gravitational force, friction, air pressure and water pressure) ,a science strand achievement test and attitude test. The statistical analysis included mean, standard deviation and t – test dependent.

The results of the study were as follows :

1. There was significant difference in the pretest and post test achievement scores of Mathayom Suksa 1 students when using local educational toys to study science at the .05 level.
2. There was significant difference in the pretest and post test attitude scores of Mathayom Suksa 1 students when using local educational toys to study science at the .05 level.

คำสำคัญ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเรียน

ความสำคัญของปัญหา

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบันยังไม่สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและไม่สามารถสนองความต้องการของสังคมได้ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่เน้นเนื้อหาและการท่องจำโดยที่วิธีการเรียนมิได้พัฒนากระบวนการคิด การวิเคราะห์และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะข้างสงสัย ใฝ่หาคำตอบ การอบรมบ่มนิสัยมีน้อยการบ่มเพาะคุณธรรมและสุนทรียภาพยังไม่เข้มแข็งพอที่จะเกิดผลต่อผู้เรียนในการนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ รวมทั้งไม่ได้รับการปลูกฝังให้เกิดความภาคภูมิใจ ในศิลปวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชาติไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 2-3) นอกจากนี้โรงเรียนยังเป็นผู้ผูกขาดการจัดการเรียนรู้ไว้มิได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมหรือสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตในชุมชน ขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย การจัดการเรียนรู้จึงห่างไกลธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ที่ปลูกเร้าบรรยากาศทางปัญญา ครอบครัวและชุมชนไม่มีโอกาสร่วมคิด ร่วมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้และวิถีชีวิตจึงเกิดช่องว่างกลายเป็นความแตกต่างระหว่างความรู้ในโรงเรียนกับการดำเนินชีวิตจริง นอกจากนี้ยังพบว่า ปัญหาของการศึกษาไทยที่แล้ว

มาเป็นเรื่องที่เจ็บปวด เป็นเรื่องที่มีความทุกข์ เพราะเน้นการท่องจำเนื้อหา เป็นจำนวนมากทำให้การเรียนรู้เป็นไปได้อย่างยากและคนไทยจำนวนมากเป็นคนเกลียดการศึกษา เมื่อหมดสภาพบังคับก็ไม่อยากศึกษา ทำให้เป็นคนตีบตันทางปัญญา ซึ่งเป็นผลร้ายต่อตัวเองและประเทศชาติยิ่งนัก (ประเวศ วะสี, 2543 : 66) และเมื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนแปลกแยกจากชีวิตจริง เช่นนี้ จึงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและดำรงชีพในสังคมได้อย่างเป็นสุข คนไทย จึงขาดคุณภาพ ไม่สามารถพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมให้เข้มแข็งและสอดคล้องกับสังคมได้

จากภาวะวิกฤตทางการศึกษาดังกล่าว ทำให้มีการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาครั้งใหญ่ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสนองต่อความต้องการของสังคม โดยประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้น พระราชบัญญัติดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายที่จะปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขหรือให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขนั่นเอง นอกจากนี้สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้นั้นจะต้องจัดให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน มีการฝึกทักษะ กระบวนการคิดฝึกปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ให้ผู้เรียน ทำได้ คิดเป็น เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 12-15) นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วทำให้เกิดผลกระทบต่อ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ประชาชนจะต้องมีการปรับตัวเข้ากับสภาพต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม การกำหนดแผนการศึกษาได้เน้นการมีทักษะพื้นฐานและทักษะเฉพาะที่จำเป็นสำหรับการ ประกอบอาชีพ เนื้อหาความรู้ต่างๆ มีจำนวนมากมายและปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วเกินกว่าจะนำมาบอกเล่าในชั้นเรียนได้หมด ดังนั้น การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันจึงให้ความสำคัญในเรื่อง การสร้างเสริมให้นักเรียนเกิดเจตคติเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเน้นทักษะกระบวนการ ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมากกว่าอดีตทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกลอยๆจะศึกษาวิทยาศาสตร์ เนื่องจากนักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีเพราะจากความเชื่อที่ว่า ใครๆ ก็สามารถทำอะไรได้ดี หาก มีใจรักการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ก็เช่นเดียวกัน หากส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจ สนุกสนานกับการเรียนแล้วก็จะทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จได้

ดังนั้นในการวางแผนการเรียนการสอนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้สอนจะต้องมีการวางแผนการสอนล่วงหน้าโดยคำนึงถึงองค์ประกอบหลายประการ เช่น ธรรมชาติของเนื้อหา บรรยากาศของชั้นเรียน ความสนใจและความต้องการของนักเรียน รวมทั้ง ครูจะต้องนำเอาเทคนิค วิธีการสอนหลายวิธีมาใช้ในบทเรียนหนึ่งๆ ให้เหมาะสม รูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์ที่น่าสนใจ คือ การให้นักเรียนได้ สนุกกับของเล่นและเกม นักเรียนจะได้มีการพัฒนา

ความคิดเป็นขั้นตอน ความใฝ่รู้ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เพราะธรรมชาติของเด็กกับการเล่นไม่สามารถแยกจากกันได้ การใช้ของเล่น ในการเรียนการสอนจะเป็นสิ่งดึงดูดใจ ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกอยากจะมาโรงเรียน ตามทฤษฎีการเล่นของเอลดิส สรุปได้ว่า คนเราจะเล่นเพื่อสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับตนเอง เนื่องจากความพอใจที่ต้องการไม่เกิดขึ้น ในขณะที่ทำงาน การเล่นจึงเป็นการสร้างเป้าหมายใหม่ที่ผู้เล่น อาจจะประสบความสำเร็จแทนเป้าหมายเก่าที่ผิดหวังไปแล้ว นอกจากนี้ทฤษฎีการเล่นของเพียเจท์ (Piaget) ที่ว่าด้วยการพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งถึงวัยที่มีการพัฒนาการทางสติปัญญาโดยสมบูรณ์ เพียเจท์ได้อธิบายไว้ว่าการเล่นทำให้เด็กเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะการเล่นเป็นวิธีการหรือทางที่เด็ก จะสร้างประสบการณ์ให้กับตนเองเพื่อ เรียนรู้และรับรู้สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งซึ่งไม่มีใครสอนได้ การเล่นเป็นวิธีการที่จะทำให้เด็กช่วยตนเองและสามารถปรับตัว เปลี่ยนแปลงความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่รอบตัวให้ตรงกับความเป็นจริง อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วเป็นชุมชนที่มีลักษณะเช่นเดียวกับชนบทภาคกลางทั่วไป คือ มีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ทั้งผืนดิน แหล่งน้ำ ทุ่งนา ป่าไม้ ถึงแม้จะมีความเจริญทางด้านสาธารณูปโภค เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ การคมนาคม แต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังมีชีวิตที่เรียบง่ายอยู่กับธรรมชาติลักษณะของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพื้นฐานที่สืบค้นได้ ได้แก่ การใช้ยาสมุนไพรรักษาโรค การทำมาหากิน การสร้างที่อยู่อาศัย การประดิษฐ์เครื่องมือประกอบอาชีพ การประดิษฐ์ของใช้รวมทั้งการประดิษฐ์ของเล่น เป็นต้น สำหรับในเรื่องการจัดการการศึกษาของโรงเรียนอพ. คลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศจังหวัดสระแก้ว มีสภาพปัญหาเช่นเดียวกับการศึกษาโดยภาพรวมของชาติ คือ การสอนเน้นการท่องจำมากกว่าการฝึกกระบวนการคิดและการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง ท้องถิ่น ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ จึงทำให้โรงเรียนกับชุมชนแยกกันอยู่คนละส่วน ชาวชนในชุมชนขาดการปลูกฝังให้ผูกพันและภาคภูมิใจในท้องถิ่นหรือของตนเอง เมื่อจบการศึกษา จึงมุ่งประกอบอาชีพในเมืองมากกว่าที่จะทำมาหากินในท้องถิ่นหรือช่วยพัฒนาอาชีพในชุมชนให้ดีขึ้นและที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายๆด้านที่มีอยู่เกือบจะไม่มี การ “ส่งต่อ” ให้เยาวชนรุ่นหลังได้สืบทอดและอาจจะ “สูญหาย” ไปในที่สุด ดังนั้นโรงเรียน ซึ่งมีภารกิจหลักในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และหล่อหลอมความดีงามให้กับเยาวชน จึงต้องร่วมแก้ไขปัญหานี้เพื่อเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเป็นผู้รับมรดกจากชุมชนต่อไป นอกจากกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่สามารถพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์แล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2548-2549 ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ คือมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 80 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2, 2549 : 11)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดว่า ควรมีการปรับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้น่าสนใจ เพื่อให้ให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนสูงขึ้น นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์และสามารถเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ประกอบกับการสืบค้นภูมิปัญญาด้านต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น พบว่าภูมิปัญญา ท้องถิ่นเกี่ยวกับการประดิษฐ์ของเล่นเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนและการเรียนรู้ ของผู้เรียนในช่วงชั้นที่ 3 สามารถนำมาเป็นสื่อการสอนที่จะปลูกเร้าให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความหมาย ได้เป็นอย่างดี จึงได้ทำการวิจัย เรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ของเล่นจากภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติ ต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน อพป. คลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัด สระแก้ว ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้จะช่วยทำให้ทราบถึงแนวทางในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ โดยนำของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และส่งผล ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการ เรียนการสอนวิทยาศาสตร์ อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สูงขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังการเรียนของนักเรียนที่เรียน โดยใช้ของเล่น จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนการเรียนของนักเรียนที่เรียน โดยใช้ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่
2. เจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์หลังการเรียนของนักเรียนที่เรียน โดยใช้ของเล่นจาก ภูมิปัญญาท้องถิ่นสูงกว่าเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ก่อนการเรียนของนักเรียนที่เรียน โดยใช้ของเล่นจาก ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังของนักเรียนที่เรียน โดยใช้ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังของนักเรียนที่เรียน โดยใช้ ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน อพป. คลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 43 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 10 แผน

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียนเป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

2.3 แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักการวัดผล วิธีสร้างแบบทดสอบการวิเคราะห์ข้อสอบและการเขียนข้อสอบวิทยาศาสตร์ ตามแนวคิดทฤษฎีของการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยวัดพฤติกรรมของนักเรียนด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้และด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

3.1.2 ศึกษาจุดประสงค์และเนื้อหาวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่จากคู่มือครูและหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทางการสอนวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาพฤติกรรมกรเรียนวิทยาศาสตร์

3.1.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ เป็นแบบทดสอบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยสร้างให้มีสัดส่วนจำนวนข้อในแต่ละเนื้อหาและพฤติกรรมตามผลการวิเคราะห์หลักสูตรจำนวน 50 ข้อ

3.1.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนและสร้างเครื่องมือวัดผลวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องด้านความเหมาะสมทางภาษาความสอดคล้องของตัวเลือกกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดความเที่ยงตรงของเนื้อหาและโครงสร้างโดยใช้เกณฑ์ $IOC = 0.5$ ขึ้นไปจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

3.1.5 คัดเลือกแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์ และปรับปรุงแก้ไขบางข้อตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 30 ข้อ และนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์

3.1.6 นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน ส.ไทยเสรี อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วที่เรียนเรื่องแรงและการเคลื่อนที่มาแล้วจำนวน 30 คน

3.1.7 นำกระดาษคำตอบของนักเรียนมาตรวจให้คะแนน โดยข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิด ไม่ตอบ หรือตอบเกิน 1 ตัวเลือก ให้ 0 คะแนน เมื่อตรวจรวมคะแนนเรียบร้อยแล้วนำมาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

3.1.8 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้จัดทำเป็นฉบับ แล้วนำไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน ส.ไทยเสรี อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ที่เรียนเรื่องแรงและการเคลื่อนที่มาแล้วจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเออร์ ริชาร์ดสัน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540 : 123) ในการวิจัยครั้งนี้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับได้ .75

3.1.9 นำแบบทดสอบไปใช้กับประชากรที่ศึกษาต่อไป

3.2 แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

3.2.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดเจตคติตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale)

3.2.2 ศึกษาจุดประสงค์ของการวัดเจตคติต่อวิทยาศาสตร์

3.2.3 สร้างแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ตามวิธีของลิเคิร์ต โดยให้มีข้อความที่เป็นไปในทางบวกและทางลบ จำนวน 30 ข้อ

3.2.4 นำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความ ถูกต้องและแก้ไขความเหมาะสมของข้อความ ส่วนภาษาไทยที่ให้อ่านให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้เกณฑ์ 0.5 ขึ้นไปจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

3.2.5 คัดเลือกข้อความที่ผ่านตามเกณฑ์และปรับปรุงแก้ไขบางข้อความตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

3.2.6 นำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอพ.คลองน้ำใส ซึ่งไม่ใช่กลุ่มประชากรที่ศึกษาจำนวน 30 คน

3.2.7 นำผลจากการตรวจแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์มาตรวจให้คะแนนในการตอบตัวเลือกต่างๆ แต่ละข้อตามเกณฑ์

3.2.8 นำผลการตรวจให้คะแนนมาหาค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์เป็นรายข้อ โดยใช้สัดส่วน 25% สูงต่ำ และนำมาเปรียบเทียบกันโดยใช้

t-test ตามแนว Edwards (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543 : 90-95) และถือว่าถ้า t มีค่ามากกว่า 1.75 ขึ้นไปเป็นข้อที่มีอำนาจจำแนกใช้ได้ โดยมีข้อที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 15 ข้อ

3.2.9 นำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยนำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน ส. ไทยเสรี ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 คน นำคะแนนที่ได้จากแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติทั้งฉบับ โดยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟา (∞ - Coefficient) ของครอนบัก (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2542 : 200-202) ได้ค่าความเชื่อมั่น .89

3.2.10 นำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้กับกลุ่มประชากรที่ศึกษาต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ จำนวน 12 แผน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นแบบทดสอบ ปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยาก (p) อยู่ระหว่าง .43 - .73 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .20 - .30 ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ คำนวณโดยใช้สูตร KR - 20 ได้ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบเท่ากับ .61 และแบบวัดเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ เป็นแบบวัดมาตรฐานค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ แบบวัดดังกล่าวผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีค่าความเที่ยง .0.63

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยผู้รายงานดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.2 เมื่อเสร็จสิ้นการสอนทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ฉบับเดิม

4.3 นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนและแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

5.1 หากคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ เพื่อวิเคราะห์หา ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าความยากง่าย (Difficulty) ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

5.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้วิธีการทางสถิติ

5.3 เปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้วิธีการทางสถิติ

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ โดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้สูตร KR-20 การหาค่าความยากง่าย การหาค่าอำนาจจำแนก และการหาความตรงเชิงเนื้อหา

6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ โดยการหาค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัก

6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.4 การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของข้อมูลสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน ใช้ t-test ชนิด Dependent Sample test วิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนการใช้ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและหลังการใช้ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ t-test Dependent ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ที่เรียนโดยใช้ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจ และควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เนื่องมาจากการเรียนโดยใช้ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตัวของผู้เรียนเอง และผู้เรียนยังสามารถนำขั้นตอนการปฏิบัติในการแก้ปัญหาที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตนเองนั้น ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับคำกล่าวของ รัตนะ บัวสนธ์ (2540 : 229) ที่กล่าวว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมิใช่การกลับไปหาอดีตแต่เป็นการเรียนรู้ที่ใช้ภูมิปัญญาอันทรงค่าของบรรพบุรุษในอดีตมาปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัยหรือสถานการณ์ใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่จะแสวงหาความรู้และดำรงชีพได้อย่างเหมาะสมมีความสุขบนพื้นฐานความเป็นตัวเอง และการเรียนรู้ในสรรพสิ่งใดๆ ก็ตามของบุคคล ถ้าปราศจากการเรียนรู้เข้าใจในรากเหง้าของตนย่อมก่อให้เกิดความไม่รู้จักตัวตนที่แท้จริงของบุคคลนั้น เช่นเดียวกับ สมณทิพย์ บุญสมบัติ (2544 : 84) ที่กล่าวถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นรากเหง้าของความรู้ดั้งเดิมของท้องถิ่นและสังคมไทย ซึ่งเป็นฐานในการพัฒนาองค์ความรู้ที่จำเป็น เพื่อให้สังคมไทยก้าวไปสู่ความเป็นสากลได้อย่างสมศักดิ์ศรีบนพื้นฐานภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับของเล่น พบว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่สำคัญของนักเรียน นอกจากนักเรียนจะได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลินจากการเล่นแล้ว การเล่นยังช่วยให้นักเรียนเกิดประสบการณ์และการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

2. จากผลการวิจัย พบว่า เจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนกลุ่มทดลองได้ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นโดยผู้เรียนได้มีโอกาสคิด ออกแบบ เป็นผู้ค้นคว้า เป็นผู้สำรวจ ทดลองด้วยตนเอง เมื่อนักเรียนเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนอย่างกระตือรือร้นเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ แทนการรับรู้ โดยการบอกเล่าจากครูเป็นการให้อิสระทางด้านความคิดกับผู้เรียน แต่ครูเป็นผู้กระตุ้นและสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการตั้งปัญหาให้ผู้เรียนได้คิด โดยเน้นให้ผู้เรียน ได้ปฏิบัติจริง มีสื่อการเรียนรู้ที่เป็นของเล่นซึ่งเป็นรูปธรรม ช่วยให้ผู้เรียนเห็นจริงแล้วคิดพิจารณาด้วยตนเองทำให้เกิดความเข้าใจมากกว่าให้จดจำเนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของเพียเจต์ (Piaget อ้างถึงใน วรรณทิพา รอดแรงคำ, 2540 : 6) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการสังเกต และการมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ จะส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญามากกว่ากิจกรรมที่ผู้เรียนไม่ได้กระทำต่อวัตถุ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภาวนา เรียมริมมะดัน (2549) ที่พบว่า ชุดการสอนการ

เรียนรู้ เรื่อง ของเล่นของใช้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ 5 E เจตคติต่อวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของจำริด กำบาย (2544) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง แร่ง โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโพธิ์งาม จังหวัดชัยนาท พบว่า นักเรียนมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถนำของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ประโยชน์ด้านการเรียนการสอนได้ ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1.1 ครูสามารถนำของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ ซึ่งเป็นสื่อการสอนที่เร้าความสนใจให้นักเรียนสนใจเรียนตลอดเวลา ซึ่งนอกจากจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพแล้วยังช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์

1.2 ชุดของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นชุดนี้นักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองที่บ้าน หรือจะศึกษาร่วมกับเพื่อนก็ได้ ดังนั้นครูควรจัดสถานที่ไว้ให้นักเรียนที่สนใจมาศึกษาในช่วงว่างเพื่อช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น และเป็นการช่วยนักเรียนที่เรียนช้า หรือขาดเรียนให้สามารถเรียนทันเพื่อนได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาชุดของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับอื่น เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้อย่างกว้างขวางในวงการการศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรอื่น ด้วยการนำชุดของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์และการนำความรู้และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

บรรณานุกรม

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2.(2549). รายงานการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ปีการศึกษา 2549. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2542). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: กุรุสภา.
- คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน.(2543) ก. คู่มือการอบรมครู แนวการใช้หลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ: กุรุสภา.
- จำริด กำจาย.(2544). ผลของการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง แรงโดยใช้ของเล่นจาก ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโพธิ์งาม จังหวัดชัยนาท.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเวศ วะสี.(2543). การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อแก้ความทุกข์ยากของคนทั้งแผ่นดิน. สานปฏิรูป. 3(33):66 – 67.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์.(2540). วิจัยวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภาวนา เรียมริมมะดัน.(2549). การพัฒนาชุดการสอนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นของใช้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ 5 E (Inquiry Cycle) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัตนะ บัวสนธ์.(2540). การประเมินโครงการ การวิจัยเชิงประเมิน. กรุงเทพฯ: คอมแพคท์พรีนท์ ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ.(2542). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____.(2542). หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศึกษาพร.
- _____.(2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณทิพา รอดแรงคำ.(2540). การประเมินทักษะกระบวนการและการแก้ปัญหาในวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับประถมศึกษา/วรรณทิพา รอดแรงคำ. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- สุมนทิพย์ บุญสมบัติ.(2544). เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนระดับมัธยมศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมทางวิทยาศาสตร์

ACADEMIC ACHIEVEMENT OF SCIENCE STUDY AND ATTITUDES
TOWARD SCIENCE STUDY OF MATTHAYOM 3 STUDENT PROVIDED
THE LEARNING ACTIVITY BASED ON SCIENTIFIC GAME

รุ่งอรุณ กันเหตุ เปรมจิตร์ บุญสายและอุษา คงทอง
Rungarun Kanhet, Premchit Bunsai, and Usa Kongthong

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.ปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองปรือ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมทางวิทยาศาสตร์ จากประชากรจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test แบบ Dependent

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้เกมวิทยาศาสตร์ เรื่องความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เจตคติของนักเรียน หลังการใช้เกมวิทยาศาสตร์ เรื่องความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต รายวิชาวิทยาศาสตร์ รหัสวิชา ว33101 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองปรือ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 30 คน นักเรียนมีเจตคติในระดับ 4.85 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยเจตคติในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาจากเจตคติที่นักเรียนมี มากที่สุด คือ นักเรียนมีความสุขกับการเรียนวิทยาศาสตร์ ส่วนด้านที่มีเจตคติน้อย และน้อยที่สุดไม่พบ

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the attitudes of Matthayom 3 students of Ban Nongprue School, Amphur Aranyaprathet, Sakaeow province to games based science teaching, and to analyse the level of academic achievement.

Data was collected using pre and post study achievement tests and attitude tests. The statistics were analysed according to percentage, mean, standard deviation and t-test

The result showed:

1. Academic achievement in relation to games based teaching showed post test with significantly higher levels of achievement at 0.01.

2. The highest attitude score towards the games based teaching was found to be with the level of student's happiness, at 4.85. No other attitude factors were recorded as being significant.

คำสำคัญ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

ความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งไม่ว่าประเทศนั้นจะด้อยพัฒนาหรือประเทศที่มีการพัฒนาแล้วก็ตาม หากไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาแล้ว ประเทศนั้นๆจะก้าวไปสู่แนวหน้าไม่ได้อย่างสิ้นเชิง ดังนั้นภาระหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับครูสถานศึกษาและผู้ปกครองของนักเรียนหรือเด็กเยาวชนก็คือ การพยายามค้นหาความถนัดและความสนใจเฉพาะทางของนักเรียน เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมความสามารถของนักเรียนให้เต็มศักยภาพ วิธีหนึ่งที่นิยมใช้ในการค้นหาความสามารถและความสนใจของเด็กคือการใช้แบบทดสอบและแบบประเมินความสามารถเฉพาะทาง ทั้งนี้ผลจากการประเมินจะนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาเด็กต่อไป ข้อมูลที่ได้จะช่วยให้ช่วยให้นักเรียนนำมาใช้ในการเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวิธีการหรือลีลาการเรียนรู้ของตนเอง และครูจะสามารถใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับลีลาและความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน รวมทั้งจะได้มีการส่งเสริมพัฒนาความสามารถที่มีอยู่แล้วให้สูงขึ้น แต่หากพบว่าความสามารถของนักเรียนด้านใดก็ตามอยู่ในระดับต่ำ ก็จะได้มีการปรับปรุงในด้านนั้นๆ เด็กทุกคนมีความสามารถที่แตกต่างกัน ทุกคนต่างก็มีจุดแข็งและมีขีดจำกัด นอกจากนั้นพึงระลึกไว้เสมอว่า เด็กทุกคนมีความสามารถซ่อนอยู่ในตัวเองอยู่แล้วอย่างน้อยด้านหนึ่ง ซึ่งต้องได้รับการค้นหาและพัฒนาให้เป็นที่ไปตามศักยภาพของแต่ละ

ละคนที่มีระดับแตกต่างกัน ข้อมูลนี้นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนแล้ว ยังมีประโยชน์สำหรับการเลือกเรียนต่อ การประกอบอาชีพ ตลอดจนเป็นการอ้างอิงในอนาคตเมื่อจำเป็นต้องตัดสินใจเกี่ยวกับทิศทางในชีวิตและประเทศชาติ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบันยังไม่สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและไม่สามารถสนองความต้องการของสังคมได้ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่เน้นเนื้อหาและการท่องจำโดยที่วิธีการเรียนมิได้พัฒนากระบวนการคิด การวิเคราะห์และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะช่างสงสัย ใฝ่หาคำตอบ การอบรมบ่มนิสัยมีน้อย การบ่มเพาะคุณธรรมและสุนทรียภาพยังไม่เข้มแข็งพอที่จะเกิดผลต่อผู้เรียนในการนำไปใช้ในชีวิตจริงได้รวมทั้งได้รับการปลูกฝังให้เกิดความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมที่งดงามของชาติไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 2-3) สามารถจัดการเรียนการสอนได้หลายรูปแบบ แต่การที่จะให้นักเรียนได้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ครูควรพัฒนาการสอนวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อให้นักเรียนได้รับรู้ข้อเท็จจริง รู้จักค้นคว้า เกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ รู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งการสอนวิทยาศาสตร์แนวใหม่ควรมีจุดมุ่งหมายในการสอนให้แก่ผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ความคิด และจิตสำนึก การสอนโดยการใช้เกมประกอบการเรียนการสอนเป็นวิธีการหนึ่งที่มีความเหมาะสม เพราะการใช้เกมมีจุดเด่นหลายประการ กล่าวคือ เป็นการสอนที่เลียนแบบสภาพเหตุการณ์จริงให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และในขณะที่ร่วมกิจกรรมนักเรียนจะเกิดความสนุกสนาน ตื่นเต้น กระตือรือร้น ไม่รู้สึกว่าคุณบังคับให้เรียน ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การใช้เกมมาประกอบการเรียนการสอนยังช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนมีความเป็นอิสระซึ่งจะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ โดยไม่เบื่อหน่าย เรียนรู้ได้มากและจดจำได้นาน ดังนั้นโรงเรียนซึ่งมีภารกิจหลักในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และหล่อหลอมความดีงามให้กับเยาวชน จึงต้องร่วมแก้ไขปัญหานี้ นอกจากนี้กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 – 2548 ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ คือมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ร้อยละ 80 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2, 2549 : 11) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบันยังไม่สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและไม่สามารถสนองความต้องการของสังคมได้ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่เน้นเนื้อหาและการท่องจำโดยที่วิธีการเรียนมิได้พัฒนากระบวนการคิด การวิเคราะห์และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะช่างสงสัย ใฝ่หาคำตอบ การอบรมบ่มนิสัยมีน้อย การบ่มเพาะคุณธรรมและสุนทรียภาพยังไม่เข้มแข็งพอที่จะเกิดผลต่อผู้เรียนในการนำไปใช้ในชีวิตจริงได้รวมทั้งได้รับการปลูกฝังให้เกิดความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมที่งดงามของชาติไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 2-3) นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาของการศึกษาไทยที่แล้วมา

เป็นเรื่องที่เจ็บปวด เป็นเรื่องที่มีความทุกข์ เพราะเน้นการท่องจำเนื้อหาเป็นจำนวนมากทำให้การเรียนรู้เป็นไปได้ยากและคนไทยเป็นจำนวนมากเป็นคนเกลียดการศึกษา เมื่อหมดสภาพบังคับไม่ยอมศึกษาทำให้คนไทยติดตันทางปัญญา ซึ่งเป็นผลร้ายต่อตนเองและประเทศชาติยิ่งนัก เฉลียว ผดุงวงศ์. (2527). และเมื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนแปลกแยกจากชีวิตจริงเช่นนี้ จึงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและดำรงชีพในสังคมได้อย่างเป็นสุข คนไทยขาดคุณภาพไม่สามารถพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมให้เข้มแข็งและสอดคล้องกันสังคมได้ ภาวะวิกฤตทางการศึกษาดังกล่าวทำให้มีการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาครั้งใหญ่ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสนองตอบความต้องการของสังคม โดยประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ขึ้น พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายที่จะปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรมสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขหรือให้เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุขนั่นเองและนอกจากนี้สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้จะต้องจัดให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนมีการฝึกทักษะ กระบวนการคิด ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์จริงให้ผู้เรียนทำได้ คิดเป็น เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 12-15) นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วทำให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ประชาชนต้องมีการปรับตัวเข้ากับสภาพต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม การกำหนดแผนการศึกษาได้เน้นการมีทักษะพื้นฐานและทักษะเฉพาะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพเนื้อหาความรู้ต่าง ๆ มีจำนวนมากมายและปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วเกินกว่าจะนำมาบอกเล่าในชั้นเรียนได้หมด ดังนั้น การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันจึงให้ความสำคัญในเรื่องการสร้างเสริมให้นักเรียนเกิดเจตคติเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเน้นทักษะกระบวนการในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมากกว่าอดีตทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกอยากจะทำวิทยาศาสตร์เนื่องจากนักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีเพราะจากความเชื่อที่ว่า ใคร ๆ ก็สามารถทำสิ่งใดได้ดีหากมีใจรัก การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ก็เช่นเดียวกันหากส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจสนุกสนานกับการเรียนแล้วก็จะทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จได้

ดังนั้นในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้สอนจะต้องมีการวางแผนการสอนล่วงหน้าโดยคำนึงถึงองค์ประกอบหลายประการ เช่น ธรรมชาติของเนื้อหา บรรยากาศของชั้นเรียน ความสนใจและความต้องการของนักเรียน รวมทั้งครูจะต้องนำเอาเทคนิควิธีการสอนหลายวิธีมาใช้ในบทเรียนหนึ่ง ๆ ให้เหมาะสม รูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียน

การสอนวิทยาศาสตร์ที่น่าสนใจ คือ การให้เด็กได้สนุกกับของเล่นและเกม นักเรียนจะได้มีการพัฒนาความคิดเป็นขั้นตอน ความใฝ่รู้ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติเกี่ยวกับ

วิทยาศาสตร์เพราะธรรมชาติของเด็กกับการเล่นไม่สามารถแยกจากกันได้ การใช้เกมในการเรียนการสอนจะเป็นสิ่งดึงดูดใจทำให้เด็กเกิดความอยากรู้ ตามทฤษฎีการเล่นของเอลดิส สรุปได้ว่า คนเราจะเล่นเพื่อสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับตนเอง เนื่องจากความพอใจที่ต้องการไม่เกิดขึ้นในขณะที่ทำงาน การเล่นจึงเป็นการสร้างเป้าหมายใหม่ที่ผู้เล่นจะประสบความสำเร็จแทนเป้าหมายเก่าที่ผิดหวังไปแล้ว นอกจากนี้ทฤษฎีการเล่นของเพียเจต์ (Piaget) ที่ว่าด้วยการพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งถึงวัยที่มีการพัฒนาการทางสติปัญญาโดยสมบูรณ์ได้อธิบายไว้ว่า การเล่นทำให้เด็กเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะการเล่นเป็นวิธีการหรือทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์ให้กับตนเองเพื่อเรียนรู้สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งที่ไม่มีการสอนเขาได้ การเล่นเป็นวิธีการที่ทำให้เด็กช่วยตนเองและสามารถปรับตัว เปลี่ยนแปลงความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่รอบตัวให้ตรงกับความเป็นจริง

ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้หลายรูปแบบ แต่การที่จะให้นักเรียนได้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ครูควรพัฒนาการสอนวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อให้นักเรียนได้รับรู้ข้อเท็จจริง รู้จักค้นคว้า เกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ รู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งการสอนวิทยาศาสตร์แนวใหม่ควรมุ่งหมายในการสอนให้แก่เด็กทั้งด้านความรู้ ความคิด และจิตสำนึก การสอนโดยการใช้เกมประกอบการเรียนการสอนเป็นวิธีการหนึ่งที่มีความเหมาะสม เพราะการใช้เกมมีจุดเด่นหลายประการ กล่าวคือ เป็นการสอนที่เลียนแบบสภาพเหตุการณ์จริงให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และในขณะที่ร่วมกิจกรรมนักเรียนจะเกิดความรู้สึกสนุกสนาน ตื่นเต้น กระตือรือร้น ไม่รู้สึกว่าการบังคับให้เรียน ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การใช้เกมมาประกอบการเรียนการสอนยังช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนมีความเป็นอิสระซึ่งจะทำให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ โดยไม่เบื่อหน่าย เรียนรู้ได้มากและจดจำได้นาน ดังนั้นโรงเรียนซึ่งมีภารกิจหลักในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และหล่อหลอมความดีงามให้กับเยาวชน จึงต้องร่วมแก้ไขปัญหานี้ นอกจากกระบวนการจัดการเรียนรู้อันไม่สามารถพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์แล้วผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 – 2548 ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ คือมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 80 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2, 2549 : 11)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมทางวิทยาศาสตร์ เพราะสนใจที่จะศึกษาว่าการสอนโดยใช้เกมทางวิทยาศาสตร์จะช่วยทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ดีขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเกมทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมทางวิทยาศาสตร์
2. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมทางวิทยาศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยกำหนดขั้นตอนดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดเจตคติต่อวิทยาศาสตร์
2. ทดลองสอน เรื่องความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตโดยใช้เกมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง ตามตารางสอนของโรงเรียน โดยผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเอง
3. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดเจตคติต่อวิทยาศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ (f) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที โดยใช้ t-test (Dependent) เปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยการทดสอบค่าที ใช้ t-Dependent

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมทางวิทยาศาสตร์ โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์เจตคติของนักเรียนหลังการใช้การจัดกระบวนการเรียนรู้และการใช้การใช้เกมวิทยาศาสตร์ เรื่อง ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต จำนวนนักเรียน 30 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองปรือ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว โดยกำหนดระดับเจตคติไว้ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับเจตคติ 5 หมายถึง มีเจตคติมากที่สุด

ระดับเจตคติ 4 หมายถึง มีเจตคติมาก

ระดับเจตคติ 3 หมายถึง มีเจตคติปานกลาง

ระดับเจตคติ 2 หมายถึง มีเจตคติน้อย

ระดับเจตคติ 1 หมายถึง มีเจตคติน้อยที่สุด

การสรุปผลเจตคติของนักเรียน แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับดีมาก	มีค่าเฉลี่ย	4.50 - 5.00
ระดับดี	มีค่าเฉลี่ย	3.50 - 4.49
ระดับปานกลาง	มีค่าเฉลี่ย	2.50 - 3.49
ระดับน้อย	มีค่าเฉลี่ย	1.50 - 2.49
ระดับน้อยที่สุด	มีค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.49

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการใช้เกมวิทยาศาสตร์ เรื่อง ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต รายวิชาวิทยาศาสตร์ รหัสวิชา ว33101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ในการใช้เกมวิทยาศาสตร์ เรื่องความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต ได้ดังนี้

เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการ เรียนกับหลังการเรียน โดยใช้เกมวิทยาศาสตร์ เรื่องความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต ซึ่งพิจารณาได้จาก ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการเรียนกับหลังการเรียน และทดสอบค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการเรียนกับ หลังการเรียน (t – test)

ผลการใช้เกมวิทยาศาสตร์ เรื่องความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนน ก่อนเรียนเท่ากับ 59.00 และหลังเรียนเท่ากับ 92.92 และเมื่อใช้ค่าสถิติ t – test ทดสอบความ แตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียน พบว่า ค่า t มีค่าเท่ากับ 69.27 มีค่า มากกว่า t ซึ่งมีความเท่ากับ 2.462 สรุปได้ว่าคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียนมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นจริง

กล่าวโดยสรุป เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเรียนกับหลังการเรียน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนหลัง การใช้เกมวิทยาศาสตร์ เรื่องความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต รายวิชาวิทยาศาสตร์ รหัสวิชา ว33101 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการศึกษาเจตคติของนักเรียนหลังการใช้เกมวิทยาศาสตร์ เรื่อง ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต รายวิชาวิทยาศาสตร์ รหัสวิชา ว33101 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองปรือ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 30 คน นักเรียนมีเจตคติโดย ภาพรวมในระดับ 4.85 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยเจตคติในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาจากเจตคติที่นักเรียนมี มากที่สุด คือ นักเรียนมีความสุขกับการเรียนวิทยาศาสตร์ ส่วนด้านที่มีเจตคติน้อย และน้อยที่สุดไม่ พบ

อภิปรายผล

จากการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้เกมวิทยาศาสตร์ เรื่อง ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต ในรายวิชา วิทยาศาสตร์ รหัสวิชา ว33101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2551 นั้น พบว่า ผลจากการใช้เกมวิทยาศาสตร์ เรื่อง ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต ส่งผลให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยภาพรวม ซึ่งพิจารณาจาก ในด้านการวิเคราะห์ผลการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) และค่าสถิติ t -test พบว่าค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนก่อนเรียน โดยภาพรวม เท่ากับ 59.00 และค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนหลังเรียน เท่ากับ 92.92 ซึ่งเป็นร้อยละของคะแนนที่สูงขึ้นจากเดิมมากสำหรับการจัดการเรียนรู้ควบคู่กับการใช้เกมวิทยาศาสตร์ เรื่อง ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต และหลังจากการใช้เกมวิทยาศาสตร์ เรื่องความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตดังกล่าวแล้ว พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนของนักเรียนสูงขึ้นจากเดิมมากการจัดการเรียนรู้โดยการใช้เกมประกอบการเรียนการสอนเป็นวิธีการหนึ่งที่มีความเหมาะสม เพราะการใช้เกมมีจุดเด่นหลายประการ กล่าวคือ เป็นการสอนที่เลียนแบบสภาพเหตุการณ์จริงให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และในขณะที่ร่วมกิจกรรมนักเรียนจะเกิดความสนุกสนาน ตื่นเต้น กระตือรือร้น ไม่รู้สึกท้อแท้หรือเบื่อหน่ายที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การใช้เกมมาประกอบการเรียนการสอนยังช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนมีความเป็นอิสระซึ่งจะทำให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ โดยไม่เบื่อหน่าย เรียนรู้ได้มากและจดจำได้นาน

ข้อเสนอแนะ

1. การใช้เกมวิทยาศาสตร์ เรื่องความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต รายวิชา วิทยาศาสตร์ รหัสวิชา ว33101 สามารถนำไปใช้ปรับใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ ได้
2. ควรมีการสำรวจความต้องการของผู้เรียนเกี่ยวกับการสร้างสื่อ และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
3. การใช้นวัตกรรมใดก็ตามควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งด้านตัวนวัตกรรม และวิธีการวัดและประเมินผล
4. ควรจัดทำเกมหรือนวัตกรรมที่มีความหลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความสนใจแก่นักเรียนในการนำไปใช้ประกอบการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะสอดคล้องกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางการเรียนในรายวิชานั้นๆ อย่างแท้จริง

การจัดทำเกม สื่อหรือนวัตกรรม ควรมีการดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของสื่อหรือนวัตกรรมชิ้นนั้นๆ

บรรณานุกรม

- เฉลียว ผดุงวงศ์.(2527). การเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาของเล่นเชิงวิทยาศาสตร์หลากหลายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยการเล่นเกมทางวิทยาศาสตร์กับการสอนตามแนวการสอนของ สสวท. ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2542). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____.(2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 2, สำนักงาน.(2549). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2549. สระแก้ว : กลุ่มบริหารงานบุคคล.

**การศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3
ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว**

**A STUDY OF TEACHERS' PROBLEMS IN MANAGING EDUCATION OF SCIENCE STRAND AT
KEYSTAGE THREE AT THE SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION
OF THE OFFICE OF SAKAEO EDUCATIONAL SERVICE AREA**

ศุมนฉัตร สีมาคุณ เปรมฉัตร บุญสาย และอุษา คงทอง
Sumonchat Seemakoon, Premchit Bunsai, and Usa Kongthong

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.ปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 1 และในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 220 คน การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เปรียบเทียบ ตามวุฒิการศึกษา ใช้ค่าสถิติ t-test และตามประสบการณ์การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ F-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ช่วงชั้นที่ 3 ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหาลำดับที่ 1 คือ ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีปัญหาลำดับที่ 2 คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีปัญหาลำดับสุดท้ายคือ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย

2. ปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง จำแนกตามประสบการณ์การสอนของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. ปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและการประเมินผล ไม่ต่างกัน

4. ปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง ตามสาขาที่จบ พบว่า ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและการประเมินผล ไม่ต่างกัน

ABSTRACT

The objective of this research was to study teachers' problems in managing education of Science Strand at keystone three at the schools under the Jurisdiction of the Office of Sakaeo Educational Service Area. The sample of this study consisted of 220 teachers in Science Strand at keystone three of the schools under the Jurisdiction of the Office of Sakaeo Educational Service Area Zone one and Zone two in the 2008 academic year. The data was analyzed in terms of basic statistics including percentage, mean, and standard deviation. The results of the comparative study classified according to educational levels were analyzed by t-test. In addition, the results of the comparison study classified according to teaching experience in the science strand and school sizes were analyzed by F-test.

The results of the study were as follows:

1. Overall, the teachers' problems in managing education of Science Strand at Keystone three at the schools under the Jurisdiction of the Office of Sakaeo Educational Service Area which were in three aspects: learning management plan, learning activity management, and measurement and evaluation were at a moderate level. Further study in each aspect it, revealed that the problems found the most was measurement and evaluation aspect which was at a moderate level, followed by learning activity management which was at a moderate level, and finally, learning management plan which was at a low level.

2. The comparative study classified according to teaching experience of the teachers in the Science Strand showed that the problems in managing education of Science Strand at keystone three at the schools under the Jurisdiction of the Office of Sakaeo Educational Service Area were different at a statistically significant level of 0.05 in two aspects: learning management plan, and learning activity management

3. The comparative study classified according to school sizes revealed that the problems in managing education of Science Strand at keystone three at the schools under the Jurisdiction of the Office of Sakaeo Educational Service Area were not different in the aspects of learning management plan, learning activity management, and measurement and evaluation.

4. The comparative study classified according to the teachers' field of study showed that the problems in managing education of Science Strand at keystone three at the schools under the Jurisdiction of the Office of Sakaeo Educational Service Area were not different in the aspects of learning management plan, learning activity management, and measurement and evaluation.

คำสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในด้านต่างๆ ไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้าน การแพทย์ การคมนาคม การเกษตร ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่ง ในการพัฒนานั้นจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายๆ ประการ แต่องค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ในการ พัฒนา คือ การพัฒนาทรัพยากรบุคคล ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พุทธศักราช 2550-2554) ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างมาก การพัฒนาทางการศึกษาขยายตัวเชิงปริมาณอย่างรวดเร็วจำนวนปี การศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้น อย่างต่อเนื่อง เป็นร้อยละ 8.5 ในปี 2548 แต่ยังไม่ถึงระดับการศึกษาภาคบังคับ และต่ำกว่าประเทศใน แถบเอเชียที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย 10 – 12 ปี อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรเพิ่มขึ้นทุกระดับ การ เข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 71.2 ระดับปริญญาตรีเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 44.3 แต่คุณภาพการเรียนเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา 4 วิชาหลัก (ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์) ต่ำกว่าร้อยละ 50 มาโดยตลอด รวมทั้งยังขาดความเข้มแข็งในด้านความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงานด้านการคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ ทักษะการอ่านของนักเรียนไทยส่วนใหญ่มีค่าไม่เกินระดับ 2 จากทั้งหมด 5 ระดับ

เพื่อเป็นการรองรับโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นโลกแห่งเทคโนโลยี จึงมีความจำเป็นต้องสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมวิทยาศาสตร์ ซึ่งสิ่งที่สะท้อนการเป็นสังคมวิทยาศาสตร์ คือ บุคคลในสังคมจะต้องเป็นผู้ที่มี Science Literacy สูง คือรู้จักคิด ใช้เหตุผล ในการสังเคราะห์ ปัญหาและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในชีวิตประจำวันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มนุษย์จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นอย่างดี เพื่อชีวิตและสังคมที่มีคุณภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสร้างฐานเศรษฐกิจของประเทศชาติและมีส่วนช่วยให้ประเทศเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงของประเทศจากการประเมินของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถเกี่ยวกับการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในระดับต่ำเพียงร้อยละ 40 เท่านั้น (กรมวิชาการ, 2535 ข:2) รวมทั้งครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาไม่มีวุฒิทางด้านวิทยาศาสตร์โดยตรง ไม่มีการพัฒนาตนเอง ทัศนคติ การสอน การวัด และประเมินผล (ชินภัทร ภูมิรัตน์, 2542 : 13) ครูไม่เข้าใจวิธีการวัดตามหลักสูตรกำหนด ขาดความรู้ในการออกข้อสอบ ทำให้การวัดผลไม่สามารถครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดได้ เน้นการวัดผลโดยใช้ข้อสอบ ให้ทำข้อสอบแบบปรนัยเป็นหลักถึงร้อยละ 90 (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2541 : 78) ครูไม่มีเวลาประเมินผลด้านทักษะการปฏิบัติ ครูใช้ข้อสอบที่ไม่ได้มาตรฐานและขาดทักษะในการสร้างตารางวิเคราะห์ เนื้อหาและพฤติกรรม เอกสาร ตำรา ในการประเมินผลการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ไม่เพียงพอ การสร้างข้อสอบเป็นไปได้อย่างและใช้เวลานาน โดยเฉพาะข้อสอบที่วัดพฤติกรรมด้านความเข้าใจ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และนำไปใช้วิธีการวัดและประเมินผลของครูวิทยาศาสตร์ ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการประเมินผล ด้านพุทธิพิสัยอยู่ในระดับปานกลางและด้านทักษะพิสัยอยู่ที่น้อยที่สุด ซึ่งพฤติกรรมทางด้านทักษะพิสัยในวิชาวิทยาศาสตร์ ทักษะการปฏิบัติการมีความสำคัญมาก เพราะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ (รามเมศ เลียบสื่อตระกูล, 2530 : บทคัดย่อ) การวัดผลจาก การสังเกต ทำได้แต่ไม่ทั่วถึง เพราะนักเรียนในแต่ละห้องมีจำนวนมาก ครูมิได้ประเมินตามสภาพที่แท้จริงของผู้เรียนทั้งในด้านกระบวนการและผลการเรียนรู้ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของเจตคติ ความเชื่อ ข้อเท็จจริง มโนคติ หลักการ และกฎเกณฑ์ การแก้ปัญหาและทักษะการปฏิบัติการ นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านเนื้อหาวิชาไม่เหมาะสมกับเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ครูไม่มีเวลาผลิตสื่อหรือซ่อมแซมอุปกรณ์การสอน อุปกรณ์ที่ใช้มีคุณภาพต่ำ สภาพห้องเรียนไม่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการทดลอง ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอ ทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน ขาดความเชื่อมั่นทำให้การเรียนล่าช้า ไม่มีเวลาเตรียมการสอน เนื่องจากภาระหน้าที่ของครูวิทยาศาสตร์มีมากต้องทำหน้าที่อื่นนอกจากการสอน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดซื้ออุปกรณ์ในการสอนวิทยาศาสตร์ และงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ไม่เพียงพอตลอดจนขาดแหล่งวิทยากรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ยังมีปัญหาต่างๆ ที่ทำให้การเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ไม่บรรลุจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จึงศึกษาปัญหาการเรียนการสอนสาระวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนทางปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ต่อไป และนอกจากนี้แนวนโยบายในการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาเต็มศักยภาพของตน ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้หรือสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง แนวการจัดการเรียนการสอนใหม่ จึงมุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติที่สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยการใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่มีอยู่รอบตัว ซึ่งผู้เรียนสามารถสร้าง แลกเปลี่ยน ถ่ายทอดและกระจายความรู้สู่กันและกันได้อย่างกว้างขวางต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะแนวทางหรือสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิด การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้นักเรียนมีความรอบรู้ก้าวทันเหตุการณ์บ้านเมืองปัจจุบัน และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของผู้เรียนสูงขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำแนกตามประเภทของการสอน ขนาดของโรงเรียน และสาขาที่จบการศึกษา ของครูโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว แยกต่างกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ช่วงชั้นที่ 3 ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำแนก ตามประเภทของการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ขนาดของโรงเรียน และสาขาที่จบการศึกษา ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ปีการศึกษา 2551 จำนวน 300 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 220 คน ซึ่งได้มาโดยจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยแยกประชากรเป็นกลุ่มย่อยตามขนาดของโรงเรียน 7 แบบ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการปัญหาในการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ช่วงชั้นที่ 3 ของครูจังหวัดสระแก้ว แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในช่วงชั้นที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ช่วงชั้นที่ 3 ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย ตำรา สิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ช่วงชั้นที่ 3 ของครูจังหวัดสระแก้ว ในด้านต่างๆ 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกับปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ช่วงชั้นที่ 3 ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว

3.2 ปรึกษาประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

3.3 นำข้อมูลที่ได้สร้างแบบสอบถาม

3.4 นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

3.5 นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงทางด้านเนื้อหา(Content Validity) โดยการพิจารณาค่าความสอดคล้อง (IOC) ไม่ต่ำกว่า 0.5 แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดสระแก้ว ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน (ใช้เฉพาะตอนที่ 2) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบราค (Cronbach, 1990 : 202-204)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการดังนี้

4.1 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงผู้บริหาร โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 1 และเขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามให้แก่ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3

4.2 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ นำแบบสอบถามมาให้คะแนนตามที่กำหนดไว้ พิจารณาถึงตัวแปรที่มีผลต่อปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว ด้านต่าง ๆ 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาให้คะแนนตามเกณฑ์ แล้ววิเคราะห์ โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เปรียบเทียบตามสาขาที่จบการศึกษา ใช้ค่าสถิติทดสอบค่าที (t-test) และตามประสบการณ์ การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ F-test

4.4 ทดสอบความแตกต่างของปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว ที่ทำการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ที่มีความต่างกันเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe's)

4.5 ทดสอบความแตกต่างระหว่างประสบการณ์การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์กับขนาดของโรงเรียนที่มีปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว โดยใช้ (One - Way ANOVA)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหาลำดับที่ 1 คือ ด้านการวัด

และประเมินผล รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านที่มีปัญหาลำดับสุดท้าย คือ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ที่มีปัญหาลำดับแรก คือ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียน ลำดับสุดท้ายคือ การศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือครู หนังสือแบบเรียน อยู่ในระดับน้อย

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดขั้นสูง มีปัญหาเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับสาระต่าง ๆ และข้อที่มีปัญหาลำดับสุดท้ายคือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ซักถาม อภิปรายเนื้อหาเพื่อนำไปสู่การสรุปผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย

1.3 ด้านการวัดและการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ในข้อความรู้และทักษะในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วัดผล อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ การวัดผลด้านความสนใจและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ เช่น การใช้แบบสอบถามวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ และข้อที่มีปัญหาระดับน้อย คือ การสร้างข้อสอบที่วัดพฤติกรรมด้านกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์

2. ปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว จำแนกตามประสบการณ์การสอนของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 3 ด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใน 2 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. ปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว จำแนกตามขนาดของโรงเรียนจำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและการประเมินผล ไม่ต่างกัน

4. ปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว จำแนกตามสาขาที่จบการศึกษา จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและการประเมินผล ไม่ต่างกัน

อภิปรายผล

1. การศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ช่วงชั้นที่ 3 ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะแก้ว จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผน การจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะแก้วมีการปฏิบัติงานในการจัดทำแผนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงทำให้พบปัญหามากมายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนจึงมีแนวทางการจัดทำแผนการเรียนรู้โดยได้ศึกษา วัตถุประสงค์ขอบข่ายเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผล ซึ่งเหมาะสมโดยวิธีการหลากหลายตามสภาพและข้อจำกัดแต่ละแห่ง เช่น จัดเอกสารให้ไปศึกษาด้วยตนเองเป็นเบื้องต้น ประชุมศึกษาวิเคราะห์ร่วมกันหรือจัดประชุมปฏิบัติการ ซึ่งควรจะต้องจัดก่อนเปิดภาคเรียน เพื่อให้ครู ผู้เรียน ผู้เกี่ยวข้องรู้และเข้าใจหลักสูตรเกี่ยวกับหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา วิธีการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ตลอดจนการจบหลักสูตร เพื่อให้ครูสามารถกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ซึ่งครูผู้สอนอาจจะต้องศึกษาสรุปจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระที่ผู้เรียนต้องเรียนในแต่ละภาคเรียน จัดทำเอกสารขอบข่ายเนื้อหาแต่ละกลุ่มสาระผู้เรียน ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและตนเอง ศึกษาโครงสร้างหลักสูตร เนื้อหากลุ่มสาระที่ตนสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรศักดิ์ ขำสิน (2539) ที่ได้ศึกษาสภาพ การเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา พบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหา ที่อยู่ในระดับมากได้แก่การจัดการกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนในเครือของมูลนิธิ เพราะมีปัญหา ด้านการจราจรและระยะทางระหว่างที่ตั้งของแต่ละโรงเรียนอยู่ไกลกัน ปัญหาอื่นๆ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางด้านการวัดและประเมินผล ปัญหาที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ข้อสอบที่ครูออก ส่วนใหญ่เน้นความจำ ครูไม่มีเวลาเพียงพอในการร่วมกลุ่มกันออกข้อสอบ ครูเร่งรีบออกข้อสอบทำให้มีข้อผิดพลาด ปัญหาอื่นๆ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาภรณ์ บุญเรือง (2546) ที่ได้ศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาของครูจังหวัดสมุทรปราการ พบว่ามีปัญหาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่เป็น โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางมีครูผู้สอนที่จบตรงตามสาขาวิชาและมีจำนวนเพียงพอและมีประสบการณ์ในการสอน จำนวนคาบสอนไม่มากเกินไปและมีงบประมาณสนับสนุนการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ และที่สำคัญคือ ครูผู้สอนมีความตระหนักในหน้าที่การสอน

2. ปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะแก้ว จำแนกตามประสบการณ์การสอนของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 3 ด้าน พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ใน 2 ด้าน คือ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนแต่ละคนให้ความสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผล การตัดสินใจ ตลอดจนการมีเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ ของทรัพยากรมนุษย์ที่แตกต่างกันออกไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟองฤทธิ์ ภูนาชัย (2542) ที่ได้ศึกษาปัญหาและสาเหตุการเกิดปัญหา การสอนวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของครูวิทยาศาสตร์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 10 พบว่า ครูวิทยาศาสตร์โดยส่วนรวมและจำแนกตามประเภทการปฏิบัติงานในการสอนวิทยาศาสตร์ มีปัญหาในการสอนปฏิบัติการวิทยาศาสตร์โดยรวมเป็นรายด้าน 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะแก้ว จำแนกตามขนาดของโรงเรียนจำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและการประเมินผล ไม่ต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะแก้วทั้ง 3 ขนาดทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ ครูผู้สอนในโรงเรียนต่างก็ยึดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการปฏิบัติงานการสอนที่เหมือนกัน ครูผู้สอนแต่ละคนต่างก็มีการพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนการสอน และการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและดียิ่งขึ้นต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสพศรี สุวรรณวงศ์ (2539) ที่ได้ศึกษาลักษณะการกำหนดหน้าที่การทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ ชั่วโมงสอนยิ่งน้อยลง ทำให้ครูผู้สอนมีเวลาเตรียมตัวในการสอน เพื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายได้แก่ ผู้เรียน มีเวลาผลิตสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนกำหนดแนวทางการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล ส่งผลให้การเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์เพ็ญ จันทร์ไข (2547) ที่ได้ศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 7 ใน 6 ด้าน ได้แก่ บุคคลกร หลักสูตร การเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์การสอน การวัดผลและประเมินผลและการส่งเสริมและสนับสนุน โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา สาขาที่จบการศึกษา ระดับการสอน ประเภทการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูวิทยาศาสตร์มีปัญหาการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในภาพรวมและรายด้านในระดับปานกลาง ครูวิทยาศาสตร์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. ปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะแก้ว จำแนกตามสาขาที่จบการศึกษา จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและ

การประเมินผลไม่ต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระงั่วได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ทำให้ครูผู้สอนมีความรู้ในหลักการทำงาน การจัดการเรียนการสอนและลักษณะการจัดการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ที่ทำให้เกิดผลดีกับองค์กรมากยิ่งขึ้น อีกทั้งในปัจจุบันครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเองอย่างมาก เช่น การอบรมหรือเข้ารับการศึกษาที่สูงขึ้น ดังนั้นการศึกษาก็เป็นสิ่งสำคัญที่สุดมีส่วนทำให้ครูผู้สอนที่ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ครูผู้สอนจึงมีแนวคิด อุดมการณ์ และมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่คล้ายคลึงกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนและมีประสิทธิภาพและเกิดผลดียิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบข้อที่มีปัญหามากที่สุด จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ครูผู้สอนควรกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์
2. ครูผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างเหมาะสม
3. ครูผู้สอนควรกำหนดจุดประสงค์ให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ในด้านทักษะปฏิบัติการและจิตวิทยาศาสตร์เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาค้นคว้าการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 4 เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป
2. ควรศึกษาปัจจัยด้านประสิทธิภาพการสอนของครู ขนาดของโรงเรียน และสาขาที่จบการศึกษา ที่มีผลต่อปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นอื่น

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.(2541). สอนอย่างไรให้คิดเป็น. *วิทยจารย์*. 47 (1):77-79.
- จันทร์เพ็ญ จันทร์ไข.(2547). *ศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 7. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ชินภัทร ภูมิรัตน์.(2542). *การปฏิรูปการเรียนรู้*. [Online], Available:http://www.onec.go.th.
- นิภาภรณ์ บุญเรือง.(2546). *ปัญหาการสอนวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาของครูจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ประสพศรี สุวรรณวงศ์.(2539). *ลักษณะการกำหนดหน้าที่การงานให้ครูในโรงเรียนมัธยมรัฐบาล. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- พองฤทธิ์ ภูนาชัย.(2542). *การศึกษาปัญหาและสาเหตุการเกิดปัญหาการสอนวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของครูวิทยาศาสตร์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 10. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- รามศ เลียบสื่อตระกูล.(2530). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษา ปีที่ 2 จังหวัดชัยนาทที่พฤติกรรมด้านทักษะภาคปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ต่างกันโดยพิจารณาหาว่าปัญญาเป็นองค์ประกอบรวม . วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- สุรศักดิ์ ขำสิน.(2539). *สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- Cronbach, Lee J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5 th ed.) New York: Harper Collin.

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2553

ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี

THE ADMINISTRATIVE SKILLS IN ELEMENTARY SCHOOL UNDER THE
JURISDICTION OF THE OFFICE OF PATHUMTHANI
EDUCATIONAL SERVICE AREA

ประคอง แสนจำหน่าย สุรางค์ เมรานนท์ และอนงค์ อนันตริยเวช
Prakhong Saenchamai, Surang Meranon, and Anong Anantariyavech

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.ปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร จำแนกตาม ประสบการณ์และเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหาร จำนวน 132 คน สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Independent

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารมีทักษะการบริหาร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหาร

2.1 ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีทักษะการบริหารงานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

2.2 ผู้บริหารที่ทำงานอยู่เขตพื้นที่การศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมมีทักษะการบริหารงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเทคนิคและด้าน มนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารมีทักษะการบริหารงานไม่แตกต่างกัน

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the administrative skills of in the administrators the elementary school and to compare the opinions of administrators classified by experiences and the regions of Education service Area under the Jurisdiction of Pathumthani.

The sample group were 132 administrators. The statistics used in this study were mean, Standard Deviation (S.D.) and t-test independent.

The results found were:

1. Overall the skills of administrators were at a high level. Each aspect had a high level as well.

2. The comparison of skills of administrators were as follows:

2.1 The administrators who had different experiences, had different administrative skill at the significant level.

2.2 The administrators who worked in the different regions, as a whole, had different administrative skills at the significant level of .05. When considering cash aspect, it was found the administrators had no differences in technique and human relation skills.

คำสำคัญ

ทักษะการบริหารงาน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

ความสำคัญของปัญหา

การตื่นตัวของคนไทยเป็นเรื่องของการศึกษา แม้อาจจะดูเชิงซ้ำไปบ้าง แต่ก็ยังดีกว่าที่จะไม่ขยับเขยื้อนทำอะไรเลย เพราะว่า “การศึกษา” คือบทสะท้อนที่บ่งบอกถึงศักยภาพของมนุษยชน และยังเป็นฟันเฟืองสำคัญในการพัฒนาประเทศ จากงานเสวนาเรื่อง “ความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ พ.ศ. 2541” ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ที่ผ่านมาระหว่างปี 2539-2541 ศักยภาพทางการศึกษาของไทยมีปัญหาหนักที่สุด

ดังนั้น ในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จึงได้บรรจุการดำเนินการเร่งด่วน 5 เรื่อง คือ การปฏิรูปครู-ผู้บริหารการศึกษาให้เป็นผู้มืออาชีพ ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษา และส่งเสริมการจัดการศึกษาทางเลือกใหม่ และหนึ่งในแผนเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ คือ การปฏิรูปครู และผู้บริหารการศึกษาให้เป็นผู้มืออาชีพ ซึ่งข้อจำกัดของความเป็นมืออาชีพนี้ เราคงต้องมาตีความกันอีกว่า มืออาชีพในที่นี้หมายความว่าอย่างไร ความหมายของการปฏิรูปกับการพัฒนานั้นเหมือนกันหรือไม่ เพราะมีการพูดจากันบ่อยถึงคำเหล่านี้กับการปฏิรูปการศึกษาซึ่งหมายความรวมถึงการปฏิรูปและพัฒนาครูผู้บริหารด้วย (สุรัฐ ศิลปะอนันต์, 2541 : 4)

การจัดการศึกษาของไทยได้จัดแบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา การศึกษาทุกระดับมุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา ใฝ่การทำงาน และสนใจจะมีส่วนร่วมในภารกิจของส่วนรวม เมื่อพิจารณาความสำคัญและการจัดการศึกษาในแต่ละระดับแล้ว การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาถือได้ว่าเป็นการจัดการศึกษาที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดให้คนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ทำงานเป็นและครองชีวิตอย่าง สงบสุข (กรมวิชาการ, 2532 : 5)

ความรับผิดชอบการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ผู้บริหารโรงเรียนต้องทำงานร่วมกับครูผู้สอนอย่างกลมกลืน และมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเลือกใช้ภาวะผู้นำ อำนาจบารมี และอำนาจตามกฎหมาย และคุณลักษณะส่วนบุคคลในการทำงานกับผู้ร่วมงาน ทั้งผู้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม เพื่อให้ได้รับความร่วมมือ การยอมรับด้วยความเต็มใจ เพื่อให้การทำงานราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพในการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง แต่ที่สำคัญที่สุดคือ คุณลักษณะของหัวหน้างาน ซึ่งเพลเลกริโน และฟานฮาแกน (Pellegrino and Vambhagan, 1985 : 1) อธิบายว่าเป็นศักยภาพทางความรู้และทักษะต่างๆ ที่จะช่วยให้หัวหน้างาน ประสบความสำเร็จในการบริหาร ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวนี้อาจเป็นคุณลักษณะที่มีมาแต่กำเนิด หรือเกิดการเรียนรู้ แต่ส่วนใหญ่จะเกิดจากการเรียนรู้มากกว่า

สำหรับทักษะของผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมี เพื่อการดำเนินการบริหารให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องมีทักษะ 5 ด้าน คือ ทักษะทางด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะทางด้านเทคนิค ทักษะทางการเป็นผู้นำทางการศึกษาและการสอน ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางด้านความคิดรวบยอด

ผู้วิจัยมีความสนใจอย่างยิ่งในการศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารทั้ง 5 ด้าน คือ ทักษะทางด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะทางด้านเทคนิค ทักษะทางการเป็นผู้นำทางการศึกษาและการสอน ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะทางด้านความคิดรวบยอด และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ที่มีต่อทักษะการบริหารงานทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามสถานภาพของผู้บริหารโรงเรียน การใช้ทักษะการบริหาร ตามสถานการณ์และความเหมาะสมเพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้นและเป็นทางเลือกในการเลือกบุคคลเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีทักษะการบริหารงานด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะทางด้านเทคนิค ทักษะทางด้านการเป็นผู้นำทางการศึกษาและการสอน ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางด้านความคิดรวบยอดอยู่ในระดับใด
2. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีทักษะการบริหารงานด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะทางด้านเทคนิค ทักษะทางด้านการเป็นผู้นำทางการศึกษาและการสอน ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางด้านความคิดรวบยอดอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเรื่องทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ทั้ง 5 ด้าน คือ ทักษะทางด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะทางด้านเทคนิค ทักษะทางด้านการเป็นผู้นำทางการศึกษาและการสอน ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางด้านความคิดรวบยอด
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ตามประสบการณ์ในการบริหารงานสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2548 จำนวน 195 คน
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2548 ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยการใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 :608) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 132 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพภูมิหลังของผู้บริหาร โรงเรียน ได้แก่ ประสบการณ์การทำงาน ลักษณะสอบถามเป็นแบบปลายปิด

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีต่อทักษะการบริหารงานทั้ง 5 ด้าน คือ ทักษะทางด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะทางด้านเทคนิค ทักษะทางการเป็นผู้นำทางการศึกษาและการสอน ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะทางด้านความคิดรวบยอด

3. การสร้างคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาจากตำรา เอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างคำถามในแบบสอบถาม แล้วประมวลเป็นกรอบแนวคิด กำหนดขอบเขตของเนื้อหา

3.2 สร้างแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดทั้ง 3 ตอน ซึ่งครอบคลุมขอบเขตของการวิจัย ทางด้านทักษะการบริหาร 5 ด้าน คือ ทักษะทางด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะทางด้านเทคนิค ทักษะทางการเป็นผู้นำทางการศึกษาและการสอน ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะทางด้านความคิดรวบยอด

3.3 นำแบบสอบถามที่สร้าง เสนอกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบแก้ไข แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา คุณสมบัตของผู้ทรงคุณวุฒิ มีดังนี้

3.3.1 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท หรือปริญญาเอกด้านการศึกษา หรือ

3.3.2 มีประสบการณ์ด้านบริหารการศึกษาอย่างน้อย 5 ปี

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคำจำกัดความในการวิจัย หรือค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า หรือเท่ากับ 0.6 ส่วนข้อที่มีค่าน้อยกว่า 0.6 นำมาปรับปรุง

3.5 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ (Try - out) กับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1970 : 161) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ได้เท่ากับ .88

3.6 นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลครั้งนี้ดำเนินการโดย

4.1 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือเพื่อขออนุญาต และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย เสนอต่อผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี

4.2 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสอบถามให้กรอกข้อมูล โดยดำเนินการผ่านผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เป็นผู้มอบแบบสอบถามแก่ผู้ตอบแบบสอบถามและเก็บ

รวบรวมแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถามในสังกัด ผู้วิจัยประสานงานขอรับแบบสอบถามคืน หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 1 สัปดาห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนแล้ว นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

5.2 นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จทางสถิติ ดังนี้

5.1.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลที่เกี่ยวกับสถานภาพภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ สถิติแบบพรรณนาค่าร้อยละ (Percentage) (วิเชียร เกตุสิงห์, 2543 : 64 - 66) เพื่อวิเคราะห์ ประสิทธิภาพการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน

5.1.2 ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยรวมรายด้านและรายข้อ แปลความหมายของคะแนน ตามเกณฑ์

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 แบบพรรณนาค่าร้อยละ (Percentage)

6.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

6.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6.4 การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Independent

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำมาสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า โดยรวม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารส่วนใหญ่สังกัดพื้นที่การศึกษาเขต 1 มากกว่า ผู้บริหารที่สังกัดพื้นที่การศึกษาเขต 2 และมีประสบการณ์ส่วนใหญ่ น้อยกว่า 10 ปี

2. จากผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวม มีระดับทักษะการบริหารอยู่ในระดับมาก โดยทั้งผู้บริหารที่สังกัดพื้นที่การศึกษาเขต 1 และเขต 2 มีทักษะการบริหารอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารมีระดับทักษะการบริหารในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมาก

สรุป เมื่อพิจารณาในภาพรวมของทุกด้าน พบว่า ผู้บริหารมีทักษะการบริหารด้านมนุษยสัมพันธ์สูงสุด มีระดับทักษะการบริหารในระดับมาก ผู้บริหารมีระดับทักษะการบริหารทักษะการบริหารด้านรองลงมา คือ ด้านเทคนิคสูงสุด มีระดับทักษะการบริหารในระดับมาก และน้อยสุด

คือ ทักษะการบริหารด้านการเป็นผู้นำทางการศึกษาและการสอน มีระดับทักษะการบริหารอยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริหาร ได้แก่ ประสบการณ์ของผู้บริหาร และเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมี 2 ส่วน คือ

3.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทมาภิบาลมากกว่า 10 ปี มีทักษะด้านการบริหาร แตกต่างกันในระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และเมื่อพิจารณาทักษะการบริหารเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี และประสบการณ์มากกว่า 10 ปี มีทักษะด้านการบริหาร ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านเทคนิค ด้านการเป็นผู้นำทางการศึกษาและการสอน ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความคิดรวบยอด แตกต่างกันในระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.2 ผู้บริหารที่ทำงานอยู่เขตพื้นที่การศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมมีทักษะการบริหารงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเทคนิค และด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารมีทักษะการบริหารงานไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. จากภาพโดยรวมแล้วพบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการบริหารน้อยกว่า 10 ปี เมื่อเทียบกับกลุ่มซึ่งมีประสบการณ์ในการบริหารมากกว่า 10 ปีพบว่ามีความแตกต่างกันในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้านความรู้ความเข้าใจ เทคนิค การเป็นผู้นำทางการศึกษาและการสอน มนุษย์สัมพันธ์ และความคิดรวบยอด ดังนั้นในการบรรจุหรือปรับตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนโดยหน่วยงานที่มีอำนาจจึงควรพิจารณาเรื่องประสบการณ์ในการบริหารงานเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ซึ่งอาจจะมีการบรรจุตำแหน่งที่ต้องใช้ทักษะในทุกด้านให้กับผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากกว่าและตรงกับความรู้อาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสรรหาผู้บริหารสถานศึกษาว่าด้วยเรื่องคุณสมบัติข้อที่ 3.2 โดยอาจจะพิจารณาให้มีตำแหน่งผู้บริหารในโรงเรียนหนึ่งแห่งที่มีทั้งผู้ที่มีประสบการณ์มากและผู้ที่มีประสบการณ์น้อยเพื่อเปิด โอกาสให้ผู้ที่มีประสบการณ์น้อยได้เรียนรู้การทำงานจากผู้มีประสบการณ์มากกว่าเพื่อได้พัฒนาทักษะในทุกๆ ด้านได้อย่างรวดเร็วและสามารถนำมาใช้ในการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เมื่อพิจารณาด้านระดับ ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในด้านทักษะด้านความรู้ความเข้าใจพบว่าการนำความรู้ความเข้าใจในการจัดคนเข้าทำงานและกำหนดบทบาทหน้าที่มาใช้กับโรงเรียนอย่างเกิดประโยชน์ที่สุดมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งทางผู้บริหารอาจจะไม่ให้ความสำคัญมากนัก ทั้งที่เป็นเรื่องที่มีความสำคัญประการหนึ่งในส่วนของภาวะความเป็นผู้นำที่จำเป็นสำหรับผู้บริหาร เพราะการบรรจุคนเข้าทำงานนั้นต้องใช้หลักวางคนให้ตรงกับงาน หรือ Put

The Right Man On The Right Job ซึ่งเป็นไปตามพฤติกรรมความเป็นผู้นำของตัวผู้บริหารในกลุ่ม พฤติกรรมกรมอบหมายงานตามแนวคิดของอดัมส์ (Adams, 1990 : 36-37) โดยตัวผู้บริหารมีการมอบหมายงานหรือจัดคนเข้าทำงานโดยพิจารณาจากกลุ่มคนที่มีวุฒิภาวะสูงคือ มีความเต็มใจและความสามารถสูงอยู่แล้ว

3. ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาในด้านเทคนิคพบว่า การนำความชำนาญในการแปลงนโยบายมาใช้ในการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติอย่างหลากหลาย กิจกรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อันเนื่องมาจากความรู้ในด้านเทคนิคของผู้บริหารที่อาจจะจำกัดอยู่เฉพาะด้าน ซึ่งขัดแย้งกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2353 : 26) ที่ได้กล่าวไว้ว่าผู้บริหารควรมีความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่ต่างๆ ได้แก่ งานด้านวิชาการ งานด้านบริหารบุคคล งานด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การเงิน ซึ่งความรู้เหล่านี้จะช่วยให้ผู้บริหารทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การแสวงหาความรู้เพิ่มของผู้บริหารด้วยตัวเองหรือผ่านการจัดฝึกอบรมโปรแกรมต่างๆ ที่มีสำหรับผู้บริหาร ผู้บริหารควรหาโอกาสเข้าร่วมการฝึกอบรมให้มากที่สุดเพื่อที่จะได้รับความรู้ในหลายด้านที่มีความหลากหลายแตกต่างกันและนำความรู้เหล่านี้มาใช้ในการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่สามารถทำได้จริงและมีความหลากหลายซึ่งเป็นผลดีต่อตัวของผู้ปฏิบัติงานอีกด้วย

4. ระดับ ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาในด้านการเป็นผู้นำทางการศึกษาและการสอนพบว่า การนำความชำนาญในการพัฒนาหลักสูตรมาใช้ได้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และระดับ ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาในด้านมนุษยสัมพันธ์พบว่า การนำความชำนาญในการสร้างความร่วมมือมาใช้กับชุมชนในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จากผลที่ได้ทั้งสองด้านนี้มีความสอดคล้องกันว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ได้ละเลยต่อการการนำนโยบายและแนวทางปฏิบัติมาใช้เพื่อให้สอดคล้องกับท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไปเซ (Paisey, 1981 :9 6 อ้างถึงใน สุรัตน์ สุทธิชัชวาล, 2546 : 35) ในด้านความสัมพันธ์กับชุมชนได้แก่ความสำคัญและความเข้าใจจิตใจของผู้ปกครอง ดังนั้นการเข้าถึงชุมชนในทางปฏิบัติแล้วก็คือการให้ผู้ปกครองของนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาและการดำเนินการ รวมถึงการประเมินตามนโยบายของผู้บริหารเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางที่ชุมชนต้องการ อีกทั้งยังเป็นการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาของทั้งสองฝ่ายคือ โรงเรียนและชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่กับตัวนักเรียนที่อยู่ในชุมชนรวมถึงการง่ายต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูในโรงเรียนซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนนั้นด้วย

5. ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนระดับประถมศึกษาในด้านความคิดรวบยอดพบว่า การนำความชำนาญในการสร้างวิสัยทัศน์ที่เน้นการมีส่วนร่วมมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยสอดคล้องกับแนวคิดของเฮอร์เชย์และบลานชาร์ด (1982) ที่อธิบายไว้ว่าทักษะด้านความคิดเป็นเรื่องที่บริหารระดับสูงต้อง แต่เมื่อพิจารณาการนำมาใช้ร่วมกับการพัฒนา

ผู้เรียนแล้วซึ่งจำเป็นต้องใช้ทักษะด้านเทคนิคที่เหมาะสมกับผู้บริหารระดับต่ำมาใช้ร่วมด้วย ดังนั้นผู้บริหารระดับสูงจึงควรจำเป็นต้องมีการประชุมและถกเถียงความคิดเห็นในด้านต่างๆ ให้ผู้บริหารระดับต่ำหรือผู้ปฏิบัติงานได้ทราบและเข้าใจเป็นอย่างดีเพื่อเปิดโอกาสและสร้างวิสัยทัศน์ให้พวกเขาสามารถนำแนวคิดนี้ไปใช้เพื่อเน้นในการพัฒนาผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนนั้นได้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตัวผู้เรียนตามแนวคิดของผู้บริหารระดับสูงที่ได้ถ่ายทอดลงมาอย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรจะมีการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติงานและนักเรียนในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับผลการดำเนินการและการบริหาร โรงเรียนของผู้บริหาร เพื่อจะได้รับทราบถึงผลการปฏิบัติรวมถึงปัญหาการนำเอาแผนนโยบายของผู้บริหารไปปฏิบัติแล้วไม่เกิดประสิทธิภาพตามที่ได้คาดหวังเอาไว้

2. กลุ่มตัวอย่างควรจะมีการขยายเพื่อเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่การศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานที่ดีเช่น โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยนำมาเปรียบเทียบกับเขตพื้นที่การศึกษาเขตต่างจังหวัด เพื่อจะได้รับทราบถึงนโยบายและแนวทางปฏิบัติของผู้บริหารว่ามีความสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไรเพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์หลักของการบริหาร โรงเรียนทั่วทั้งประเทศให้มีมาตรฐานเดียวกัน

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2532). **หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521** (ฉบับปรับปรุง 2533). กรุงเทพฯ:

การศาสนา.

สุรัฐ ศิลปอนันต์.(2541). **ปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เจ พีลัม โพรเซส.

Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan. (1970). “**Determining Sample Size for Research**

Activies” Educational and Psychological Measurement. 30 : 608.

ความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี

PARENTS' PARTICIPATORY NEEDS IN DEVELOPING LOCAL CURRICULUM OF
SCHOOLS UNDER THE EXPANSION OF EDUCATION OPPORTUNITY PROJECT
OF THE OFFICE OF PATHUMTHANI EDUCATIONAL SERVICE AREA

ลัดดา อิมอกใจ ภิชก จันทร์เอี่ยม และสุรางค์ เมรานนท์
Ladda Imogchai, Pisake Juneam, and Surang Meranon

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.ปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความต้องการเกี่ยวกับการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 1-3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2551 จำนวนทั้งสิ้น 374 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1-3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวม และทุกชั้นตอนอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบระดับความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1-3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี

2.1 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีเพศต่างกัน โดยภาพรวมและทุกชั้นมีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา โดยภาพรวมและทุกชั้นมีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี แตกต่างกับผู้ปกครองที่จบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอาชีพต่างกัน โดยภาพรวมมีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายชั้น พบว่า ชั้นกำหนดคาบเวลาเรียน ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้างมีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกับผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นต่างกันโดยภาพรวมมีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายชั้น พบว่า ชั้นการกำหนดกิจกรรม และชั้นกำหนดคาบเรียน ผู้ปกครองช่วงชั้นที่ 1 มีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกับผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ABSTRACT

The objectives of this research were to study and to compare levels of parents' participatory needs in developing local curriculum of schools under the Expansion of Education Opportunity Project of the Office of Pathumthani Educational Service Area. The sample of the study consisted of 374 parents of students at keystone one to three of schools under the Expansion of Education Opportunity Project of the Office of Pathumthani Educational Service Area in the 2008 academic year. The instrument used in this research was a set of rating scale questionnaires with a reliability level of 0.95. The statistics employed to analyze the data were percentage, mean, standard deviation, t-test for testing research hypothesis, One-way ANOVA, and Scheffe's method for paired difference test.

The results of the study were as follows:

1. Participatory needs of parents in developing local curriculum were at a moderate level overall and in each stage.

2. The findings of the comparative study on parents' levels of participatory needs in developing local curriculum were as follows:

2.1 Parents with different genders did not have different participatory needs overall and in every stage with statistic significance.

2.2 The participatory needs of the parents with education levels higher than Mattayomsuksa and the parents with education levels of Pratomsuksa and Mattayomsuksa were different at a statistically significant level of 0.05

2.3 Overall, the participatory needs of the parents with different careers were not different with statistical significance. Further study revealed that the participatory needs of the parents who worked as employees and as government officers were different at a statistically significant level of 0.05 in the stage of setting class times.

2.4 Overall, the participatory needs of the parents of different keystone students were not different with statistical significance. Further study revealed that the participatory needs of the parents of keystone one and two students were different at a statistically significant level of 0.05 in the stage of setting activities and setting class times.

คำสำคัญ

ความต้องการร่วม หลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ การศึกษาจึงเป็นรากฐานสำคัญที่สุด เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่างๆ ตลอดช่วงชีวิต นับได้ว่าการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคน ให้มีคุณธรรมและมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะมาถึงและเชื่อว่า การศึกษาที่เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย (อ้างใน วีระเดช ชาติ, 2543) จึงทำให้รัฐต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรของชาติให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ทางวิทยาการเพื่อสร้างกลยุทธใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย ให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการ ได้ติดตามผลและดำเนินการวิจัย ผลการศึกษาพบว่า เป็นหลักสูตรที่ใช้ มีข้อจำกัดหลายประการ โดยสามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ ไม่สามารถสะท้อนความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น

นอกจากนี้ ในการจัดการศึกษาที่ผ่านมา แม้โรงเรียนส่วนใหญ่จะอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งมีสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมต่างกันไป แต่ผู้เรียนในทุกภูมิภาคต้องเรียนเพียงหลักสูตรที่มีเนื้อหาแกนกลาง ซึ่งถูกกำหนดจากส่วนกลางเช่นเดียวกันหมด ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความรู้ที่เชื่อมโยงกลับท้องถิ่นเกิดความรู้สึกแปลกแยกกับสังคมชุมชนที่เป็นอยู่ ครั้นพลาดหวังกับการเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยก็ไม่ว่าจะดำรงชีพอยู่ในท้องถิ่นของตนได้อย่างไร นอกจากนี้ต้องอพยพเข้าเป็นแรงงานรับจ้างในภาคอุตสาหกรรม การศึกษา ที่ผ่านมาจึงนับว่าไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง

ด้วยปัญหาดังกล่าวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จึงกำหนดให้มีการกระจายอำนาจการศึกษาสู่ท้องถิ่นและยังได้กำหนดชัดเจนในมาตรา 27 วรรค 2 ว่า ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน สังคมในท้องถิ่น ตลอดจนเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ รู้จักท้องถิ่นของตนมากขึ้น

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาได้ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับเพื่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยโรงเรียนได้ดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่โดยเฉพาะการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนมีการจัดทำข้อมูลเพื่อเป็นสารสนเทศและใช้เป็นเอกสารประกอบการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น จากการรวบรวมข้อมูลโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดปทุมธานี กลุ่มอาชีพของท้องถิ่นมีการทำน้ำพริก การทำข้าวต้มมัด การร้อยลูกปัด การทำโองผ้าไหม การทำน้ำสมุนไพร การแกะกระเจก และการทำผ้าบาติก เป็นต้น ซึ่งในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญ เนื่องจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีหน้าที่พัฒนา กำกับ ดูแล ประเมินผลวิเคราะห์ วิจัย เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น ผลจากการดำเนินงานที่ผ่านมา ได้พบกับสภาพปัญหาด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน เพราะเมื่อโรงเรียนจัดให้แล้วไม่สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นในบางช่วงชั้นจึงมีการประชุมผู้ปกครองเรื่องหลักสูตรท้องถิ่นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาสจังหวัดปทุมธานี เพื่อศึกษาระดับความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองและเปรียบเทียบระดับความต้องการของผู้ปกครอง เนื่องจากการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้ได้ดีและมีคุณภาพนั้น ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นบุคลากรท้องถิ่นถือได้ว่าสำคัญที่สุดในการที่จะร่วมกันจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นมาใช้ด้วยเหตุที่บุคลากรท้องถิ่นทราบถึงปัญหาความต้องการและสภาพความเป็นอยู่ในท้องถิ่นอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพื่อนำผลมาพัฒนาปรับปรุง

คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปทุมธานี มีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับใด
2. ผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปทุมธานี มีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปทุมธานี จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และช่วงชั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 1- 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปทุมธานี รวมทั้งสิ้น 5,803 คน
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 1-3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปทุมธานี ปีการศึกษา 2551 โดยสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 แห่ง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 374 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป
ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น 12 ชั้นด้วยกันคือ ชั้นตอนการจัดตั้งคณะกรรมการ ชี้แจงจุดประสงค์ ขั้ตอนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้ตอนการกำหนดจุดประสงค์ ขั้ตอนการกำหนดเนื้อหา ขั้ตอนการกำหนดกิจกรรม ขั้ตอนการกำหนดคาบเวลาเรียน ขั้ตอนการกำหนดเกณฑ์วัดและประเมินผล ขั้ตอนการจัดทำเอกสารหลักสูตร ขั้ตอนการตรวจสอบคุณภาพและ

การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นการเสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร ขั้นการนำหลักสูตรไปใช้ และขั้นการประเมินผลหลักสูตร

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษารายละเอียดข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นจากหนังสือเอกสาร วารสาร เพื่อนำมากำหนดกรอบการวิจัย กำหนดชนิดเครื่องมือวิจัย ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งได้แก่ การสร้างแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสม ครอบคลุมเนื้อหาและการใช้ภาษาหาคุณภาพเครื่องมือ โดยดำเนินการ ดังนี้ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบดูความเหมาะสมและความครอบคลุมของเนื้อหาและพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ด้วยวิธีการหาค่า IOC แล้วนำมาแก้ไข นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 1, 2 และ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยทำการทดสอบแบบสอบถามผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นโรงเรียนที่ไม่ได้รับการสุ่มตัวอย่าง แล้วนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามตามวิธีการของครอนบาค (อ้างในยุทท์ ไกยวรรณ, 2545 : 174) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของการใช้ภาษาเวลาที่ใช้ และความครอบคลุมของเนื้อหา ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้เป็นฉบับสมบูรณ์

3.1.1 ลักษณะแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยสถานภาพของผู้ปกครองนักเรียน ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และช่วงชั้น โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกรายการ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี จำนวน 1 ฉบับ โดยมีลักษณะการสร้างระดับคำถามตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ ลิเคิท (Likert Scale) ซึ่งมีคำถามตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด กำหนดค่าระดับคะแนนแยกเป็น 5 ระดับ

เมื่อรวบรวมแบบสอบถามแล้วนำมาแจกแจงความถี่และค่าเฉลี่ย โดยผู้วิจัย กำหนดค่าเฉลี่ยของตัวแปรความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับต่อเนื่องกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อชี้แจงขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและจัดทำแบบสอบถาม

4.2 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากรที่จะศึกษา

4.3 ผู้วิจัยเดินทางไปยังสถานศึกษาเพื่อพบกลุ่มตัวอย่าง โดยแจกแบบสอบถามให้ด้วยตนเองและขอความร่วมมือผู้ตอบแบบสอบถามให้กรอกข้อมูลและเก็บคืนด้วยตนเอง หากยังไม่ครบผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถามให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างนำไปให้ผู้ปกครองเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยนัดมารับคืนในวันต่อไป

4.4 ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนที่จะนำมาประมวลผล

4.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนคัดเลือกเฉพาะที่มีความสมบูรณ์ มาวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี มาตรวจสอบความสมบูรณ์คัดแยกและจัดหมวดหมู่เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตาราง

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อใช้วิเคราะห์ระดับความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ดังนี้

จำแนกเพศใช้ค่าสถิติ t-test

จำแนกตามระดับการศึกษาและอาชีพใช้สถิติ F-test

ผลการวิจัย

1. ความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1- 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมทุกชั้นตอนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชั้น พบว่า

1.1 ขั้นตอนการจัดตั้งคณะทำงาน พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ปกครองนักเรียนร่วมจัดทำมากเป็นอันดับแรกคือ ต้องการร่วมแต่งตั้งภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นคณะทำงานจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น รองลงมาคือ ต้องการร่วมแต่งตั้งผู้บริหารโรงเรียนเป็นคณะทำงานจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนข้อที่ผู้ปกครองร่วมจัดทำหลักสูตรน้อยเป็นอันดับสุดท้ายคือ ต้องการร่วมแต่งตั้งศึกษานิเทศก์เป็นคณะทำงานจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

1.2 ขั้นตอนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ปกครองนักเรียนร่วมจัดทำมากเป็นอันดับแรกคือ ต้องการร่วมวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียนในด้านบุคลากร ด้านการบริหารด้านความร่วมมือระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียนและด้านความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนหรือท้องถิ่น

1.3 ขั้นตอนการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ปกครองนักเรียนร่วมจัดทำมากเป็นอันดับแรกคือ ต้องการร่วม ในการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในระดับกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์รายวิชา

1.4 ขั้นตอนการกำหนดเนื้อหา พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ปกครองนักเรียนร่วมจัดทำมากเป็นอันดับแรกคือ ต้องการร่วมในการกำหนดเนื้อหาสาระให้ครอบคลุมทั้งความรู้และทักษะ

1.5 ขั้นตอนการกำหนดกิจกรรม พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ปกครองนักเรียนร่วมจัดทำมากเป็นอันดับแรกคือ ต้องการร่วมในการกำหนดกิจกรรมโดยครูเป็นผู้ประสานกิจกรรมและชี้แนะ

1.6 ขั้นตอนการกำหนดคาบเวลาเรียน พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ปกครองนักเรียนร่วมจัดทำมากเป็นอันดับแรกคือ ต้องการร่วมในการกำหนดคาบเวลาเรียนของหลักสูตรท้องถิ่นเป็นคาบเวลาในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

1.7 ขั้นตอนการกำหนดเกณฑ์วัดและประเมินผล พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ปกครองนักเรียนร่วมจัดทำมากเป็นอันดับแรกคือ ต้องการร่วมกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลของหลักสูตรท้องถิ่นตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

1.8 ขั้นตอนการจัดทำเอกสารหลักสูตร พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ปกครองนักเรียนร่วมจัดทำมากเป็นอันดับแรกคือ ต้องการร่วมจัดทำเอกสารหลักสูตรเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติมและสื่อต่างๆ

1.9 ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพและการทดลองใช้หลักสูตร พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ปกครองนักเรียนร่วมจัดทำมากเป็นอันดับแรกคือ ต้องการร่วมตรวจสอบคุณภาพของวัสดุและสื่อการเรียนการสอนต่างๆ ของหลักสูตรท้องถิ่น

ต้องการร่วมเตรียมครูผู้สอนให้เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นก่อนนำไปทดลองใช้ และต้องการร่วมวิเคราะห์หาข้อบกพร่องเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพก่อนนำมาใช้จริง ตามลำดับ

1.10 ขั้นตอนการเสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ปกครองนักเรียนร่วมจัดทำมากเป็นอันดับแรกคือ ต้องการร่วมเสนอขออนุมัติใช้หลักสูตรต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน

1.11 ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ปกครองนักเรียนร่วมจัดทำมากเป็นอันดับแรกคือ ต้องการร่วมทำความเข้าใจหลักสูตรกับคณะครูโดยใช้รูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการ

1.12 ขั้นตอนการประเมินผลหลักสูตร พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ปกครองนักเรียนต้องการร่วมจัดทำมากเป็นอันดับแรกคือ ต้องการร่วมประเมินผลหลักสูตรหลังจากที่ครูได้นำไปใช้ในโรงเรียนระยะหนึ่งว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมและสามารถก่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนร่วมและท้องถิ่นตนเอง

2. การเปรียบเทียบระดับความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1-3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี

2.1 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 1- 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา มีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 1- 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี แตกต่างกับผู้ปกครองที่จบระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

2.3 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอาชีพต่างกัน โดยรวมมีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 1- 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายชั้น พบว่า ชั้นกำหนดควมเวลาเรียน ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอาชีพต่างกันมีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้างมีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกับผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ช่วงชั้นผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นต่างกัน โดยรวมมีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายชั้น พบว่า ชั้นกำหนดกิจกรรม คือ

ผู้ปกครองช่วงชั้นที่ 1 มีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่แตกต่างกับผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ผู้วิจัยนำผลมาอภิปรายดังนี้

1. การศึกษาระดับความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 1- 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี จำนวน 12 ขั้นตอน โดยภาพรวมทุกขั้นตอนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บำเหน็จ จินขาวำ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่าโดยรวมและรายได้อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของชูศรี แนวสุข (2548) ศึกษาการมีส่วนร่วมของวิทยากรภูมิปัญญาชาวบ้านในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า วิทยากร ภูมิปัญญาชาวบ้าน มีความคิดเห็นว่า วิทยากรภูมิปัญญาชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบระดับความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 1-3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเพศชายและเพศหญิงมีความรู้ ความสนใจในเรื่องงานหลักสูตร และมีบทบาทในการเข้าร่วมจัดทำหลักสูตรเท่าเทียมกัน จึงทำให้ความต้องการเข้าร่วมของเพศหญิงและเพศชายไม่ต่างกัน

3. การเปรียบเทียบระดับความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 1- 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 1- 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือผู้ปกครองที่จบระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษา กับผู้ปกครองที่จบระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าความรู้และความคิดของผู้ปกครองนั้นไม่เหมือนกันซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544) ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้น

พื้นฐานไว้ว่า ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะเชิงวิชาการ มีความสนใจในการศึกษาค้นคว้า อยู่เสมอ

4. การเปรียบเทียบระดับความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1- 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี พบว่าผู้ปกครองนักเรียนที่มีอาชีพต่างกันมีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 1- 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปทุมธานี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายชั้น พบว่า ชั้นกำหนดเวลาเรียน ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอาชีพต่างกันมีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง มีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกับผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้างอาจจะทำงานกลางวัน หรือ กลางคืน คือทำงานเป็นกะ และมีวันหยุดเพียงวันเดียว ซึ่งถ้าทำงานตอนกลางคืน กลางวันก็จะมีเวลามาร่วมกับโรงเรียนได้ ส่วนผู้ปกครองที่รับราชการนั้นทำงานในวันจันทร์ – วันศุกร์ และหยุดเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับการทำงานในโรงเรียน

5. การเปรียบเทียบระดับความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 1- 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี พบว่าผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นต่างกันมีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ไม่แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองนักเรียนทุกช่วงชั้นได้รับความรู้ในการจัดทำหลักสูตรจากโรงเรียน โดยการเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองนักเรียนที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เมื่อพิจารณาเป็นรายชั้น พบว่า ชั้นกำหนดกิจกรรม มีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ผู้ปกครองช่วงชั้นที่ 1 มีความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกับผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการทำกิจกรรมของนักเรียนแต่ละช่วงชั้นนั้น ไม่เหมือนกัน จึงทำให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเมธี เบ็ญจธรรม (2550) ได้ทำการศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการของครู จำแนกตามช่วงชั้นที่ทำการสอนพบว่าไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

เนื่องจากผลการวิจัยความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลางดังนั้น ควรมีการดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้บริหารควรเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทำหลักสูตรและกำหนดเกณฑ์วัดและประเมินผล และการจัดทำเอกสารหลักสูตร แก่ผู้ปกครองที่เป็นตัวแทนของช่วงชั้น โดยสอบถามความพร้อม เช่น วัน เวลาและช่วงเวลาที่ผู้ปกครองว่าง

2. โรงเรียนควรจัดอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในวันประชุมผู้ปกครองโดยเฉพาะในข้อที่ผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองมีระดับการร่วมจัดทำในลำดับสุดท้ายซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรือความรู้เกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์วัดและประเมินผลและการจัดทำเอกสารหลักสูตร

3. มีการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองและคนในชุมชนทราบโดยจัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์และหนังสือแจ้งผ่านนักเรียนให้มาเข้าร่วมดำเนินงานกับโรงเรียนในเรื่องอื่นๆ อีก
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรในสถานศึกษาที่ไม่ใช่โรงเรียนขยายโอกาสของการศึกษา

2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาหรือชุมชน

3. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนทุกสังกัด

4. ควรมีการศึกษาขั้นตอนการกำหนดเกณฑ์วัดและประเมินผลและขั้นตอนการจัดทำเอกสารหลักสูตร ให้เจาะจง ลึกซึ้งและละเอียดมากขึ้น

บรรณานุกรม

บำเหน็จ จินขาวำ.(2545). ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี.

งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย บูรพา.

ยุทธิ์ ไกยวรรณ.(2545). พื้นฐานการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วีระเดช ชาตา.(2543). การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. ในกิ่งอำเภอบางละมุงจังหวัด

ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.